

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**1990-2018 YILLARI ARASINDA VAN İSKELE MAHALLESİ'NİN YAPISAL
DEĞİŞİMİ VE AFET KONUTLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: Esmer GÜMÜŞ
DANIŞMAN: Dr.Öğr. Ü. Şahabettin ÖZTÜRK

VAN-2020

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**1990-2018 YILLARI ARASINDA VAN İSKELE MAHALLESİ'NİN YAPISAL
DEĞİŞİMİ VE AFET KONUTLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: Esmer GÜMÜŞ

VAN-2020

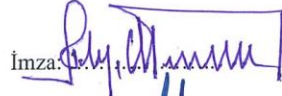

KABUL VE ONAY SAYFASI

İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi. Şahabettin ÖZTÜRK danışmanlığında, Esmir GÜMÜŞ tarafından sunulan "1990-2018 Yılları Arasında Van İskele Mahallesi'nin Yapısal Değişimi ve Afet Konutlarının İncelenmesi" isimli bu çalışma Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri gereğince 12.03.2020 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Dr. Öğr. Üyesi. Şahabettin ÖZTÜRK

İmza:

Üye Dr. Öğr. Üyesi. Yaşar SUBAŞI DİREK

İmza: .....

Üye Dr. Öğr. Üyesi. Mustafa YEGİN

İmza: .....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 20.../03.../2020 tarih ve 2020/16-I sayılı kararı ile onaylanmıştır.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

(İmza)

(Adı Soyadı)

Esmer Güneş
Özkan

ÖZET

1990-2018 YILLARI ARASINDA VAN İSKELE MAHALLESİ'NİN YAPISAL DEĞİŞİMİ VE AFET KONUTLARININ İNCELENMESİ

GÜMÜŞ, Esmer
Yüksek Lisans Tezi, İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr.Üy. Şahabettin ÖZTÜRK
Mart 2020, 154 Sayfa

Kentler, modern çağlarda insanoğlunun yer edindiği en büyük alanlar haline almaktadır. Bundan dolayıdır ki gün geçtikçe nüfus yoğunluğu artmaktadır. Bunun sonucunda yerleşime açılan alanlar dışında da yapılaşmalar ve direnci zayıf olarak tanımlanan bölgeler doğal bir oluşumla hızla artmaktadır.

Çalışma alanı olan Van'nın Tuşba ilçesinde bulunan İskele Mahallesi'nde araştırmalara göre, elde edilen kayıtlarda Van Gölü su seviyesinin taşmasından dolayı bölgede bulunan yapılar ve binlerce m² lik tarım arazisini hasar görmüş ve bölgede yaşayan insanlar afetlerden olumsuz etkilenmiştir. Buna rağmen söz konusu alanlarda Van Gölü su seviyesinin taşmasına karşı kesin çözümler alınamamıştır. Dönemin yasal yönetimlerinin desteği ile taşkından etkilenen bölgelerin iyileştirilmesi sağlanmıştır. Van Gölü'nde 1995 yılında meydana gelen büyük taşkından sonra, Bakanlar Kurulu 95/6925 karar sayılı Resmi Gazete'de yayınladığı kararnamede göl çevresinde bulunan riskli alanların 1650-1655 metreleri arasındaki alanı afet bölgesi ilan etmiştir. Bu alanlar içerisine yapılacak tüm yerleşim eylemlerine yasaklama getirilerek mevcut yapılar tahliye edilmiştir. Bu kapsamda 1994-95 yıllarında meydana gelen afetten etkilenen afetzedeler için Tuşba ilçesinin Şemsibey Mahallesi'ne afet konutları yapılmıştır. Konutların yapımı incelenip, afet bölgesinde yapılan uygulamalar dönemin yasal, yerel ve yönetsel uygulamaları çerçevesinde araştırılıp bölge halkının sosyo-psikolojik durumları da araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan uygulamalar mimari ve teknik açıdan ele alınıp değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Afet konutları, İskele Mahallesi, Van Gölü, Yapı kodu, Yapısal değişim

ABSTRACT

THE STRUCTURAL CHANGE OF VAN İSKELE MANSIONS BETWEEN 1990-2018 AND THE INVESTIGATION OF DISASTER HOUSES

GÜMÜŞ, Esmer
Civil Engineering Department
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK
March 2020, 154 Pages

Cities become the largest areas where human beings take place in modern times. Therefore, the population density increases day by day. As a result of this, apart from the areas opened to the settlement, the constructions and regions whose weak resistance is defined increase rapidly with a natural formation.

According to researches in the Iskele District in Tuşba district of Van, which is the study area, in the records obtained, the structures in the region and thousands of m² agricultural land were damaged due to the overflow of the Van Lake water level. People living in the region were negatively affected by this disaster. Despite this, certain solutions could not be obtained against the overflow of the Van Lake water level in these areas. With the support of the legal administrations of the period, the areas affected by flood were improved. After the great flood in Van Lake in 1995, the Council of Ministers declared a part of the risky areas between 1650-1655 meters around the lake in the Decree published in the Official Gazette numbered 95/6925. Existing buildings were evacuated by banning all the settlement actions to be carried out in these areas. In this context, disaster residences were built in the Şemsibey District of Tusba district for the victims affected by the disaster that occurred in 1994-95. The construction of the dwellings was examined and the applications in the disaster area were investigated within the framework of the legal, local and administrative practices of the period, and the socio-psychological conditions of the people in the region were also included in the research. The constructions were handled architecturally and technically and evaluations were made.

Keywords: Building code, İskele District, Lake Van, Disaster dwellings, Structural change

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında, her türlü ilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ÖZTÜRK'e, büyük emekleri ve katkısı olan değerli hocalarım sayın Dr. Öğr. Üyesi Yaşar SUBAŞI DİREK'e ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Güler ÖZYILDIRAN'a teşekkür ederim. Kent fotoğrafçısı sayın Ferruh ASLAN ve Van Afat İl Müdürlüğü Afet Koordinasyonu ve arşiv personellerine paylaştıkları değerli bilgilerden ötürü teşekkür ederim.

Ayrıca, desteği ile beni cesaretlendirip bana güç veren her zaman yanımda olan değerli eşim sayın Osman GÜMÜŞ'e, varlıklarıyla bizleri mutlu eden güzel çocuklarım Elif Zelal ve Muhammed Harun'a teşekkür ederim.

Aynı zamanda kurum müdürüm sayın Ebru ÖNER'e ve değerli arkadaşlarım Nevin GÜLTEPE'ye, Fatma ÖZGÜR'e , Eda SİYAHTAŞ'a, Gözde ERKAN'a ve Seher İNCİ'ye yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

2020

Esmer GÜMÜŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
EKLER DİZİNİ.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK BİLDİRİŞLERİ.....	3
3. MATERYAL VE YÖNTEM	9
3.1. Materyal	9
3.2. Yöntem.....	10
4. BULGULAR	14
4.1. Van İlinin Tarihi Fiziksel Özellikleri ve Van Gölü Hidrolojisi.....	14
4.1.1. Van ilinde nüfus kentleşme ve mimari özellikler	20
4.2. İskele Mahallesi'nin Afet Öncesi Genel Durumu.....	23
4.2.1. Afet öncesi eylemler ve Van kentinde yaşanmış afetler	25
4.2.3. Kentsel dönüşüm ve Van ilinde uygulama eylemleri	30
4.2.5. Van İskele Caddesi'nde bulunan yapıların analizleri	34
4.2.6. 1994-1995 yıllarında Van Gölü'ndeki seviye değişimlerinin önceki yıllara kıyası	42
4.2.7. İskele Mahallesi'ni haritalama yöntemi ile tanıma	44
4.3. İskele Mahallesi'nin Afet Anında Genel Durumu	48

	Sayfa
4.3.1. İskele Mahallesi’nde kıyı yapılaşmalarının taşkınlardan etkilenme durumu.	54
4.3.2. Afet sonrası barınmalar ve yaşanan sorunlar	58
4.4. Afetzedeler için Yapılan Afet Konutları hakkında Genel Bilgiler	62
5. TARTIŞMA.....	73
5.1. Afet Konutlarında Yapı Konforunun İncelenmesi.....	73
5.2. Afet Konutlarında Vaziyet Planının Değerlendirilmesi.....	80
5.3. Afet Konutlarında Kullanıcıya Uygunluk.....	83
5.4. Afet Konutlarının İlk Yapım Haline Kıyası	85
5.5. Kıyı Şeridinde Planlama Kanunu ve İskele Mahallesi’ndeki Uygulamaları	91
5.6. 2011 Depreminde Bölgenin Genel Hali ve Afet Konutlarına Etkisi	92
5.7. Afetten Sonra Bölgede Sosyal Durumun Değerlendirilmesi	94
5.8. İskele Mahallesinde Fiziki Durumun Değerlendirilmesi.....	98
6. SONUÇ	104
KAYNAKLAR.....	109
EKLER	113
ÖZ GEÇMİŞ.....	131

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Van Merkez’de zarar gören yapıların icmali.....	5
Çizelge 4.1. Van Gölü Havzası’nda toplam su potansiyeli.	18
Çizelge 4.2. Van Gölü’ne akan akarsuların uzunluk ve debileri	19
Çizelge 4.3. Cumhuriyet Dönemi’nde il ve Van kenti nüfusu artışı ve oranı	21
Çizelge 4.4. Afetler ve zararlı etkileri	25
Çizelge 4.5. TRB2 bölgesinde yaşanmış büyük afetler ve sayıları	29
Çizelge 4.6. Van ili aletsel depremler ve ölçümleri	30
Çizelge 4.7. Kentsel dönüşümü uygulama ve eylemleri	31
Çizelge 4.8. Van merkezde yapılan kentsel dönüşüm uygulamaları.....	34
Çizelge 4.9. Van Gölü’nde yıllara ait yağış miktarı ve seviye değişimleri.	42
Çizelge 4.10. Van merkezde zarar gören yapılar.....	55
Çizelge 4.11. Van Gölü su seviyesinin yükselmesi ile sular altında kalan arazi miktarları	56
Çizelge 4.12. Van Gölü kıyılarında su baskınına maruz kalan yerleşmeler ve konut sayısı (1994-95).	56
Çizelge 4.13. Göl suyu taşkınyndan etkilenen yapılar ve hak sahipliği icmali.....	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Resmi Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı	6
Şekil 2.2. Afet Bölgesi’nde zarar gören yapı sakinlerinden istenen belgelerin tutanağı	6
Şekil 3.1. Çalışmada izlenen yöntem.....	12
Şekil 4.1. Van ili merkezine ait ilk harita	14
Şekil 4.2. Van ili merkezi XIX. yüzyıl haritası	15
Şekil 4.3. Türkiye haritası , Van il haritası.....	16
Şekil 4.4. 1965 Eski Van saray kapısı giriş görünüşü	16
Şekil 4.5. Eski Van şehri ve kalesi güney görünüşü.....	17
Şekil 4.6. Eski Van şehri sokak görünüşü	17
Şekil 4.7. Van Gölü Havzası ve ana akarsuları	19
Şekil 4.8. Eski Van evleri	23
Şekil 4.9. Van Kalesi-eski şehir XVII. yüzyıl minyatürü.....	23
Şekil 4.10. 1978 Van imar planı	24
Şekil 4.11: 1978 Van imar planı.....	24
Şekil 4.12: Afetler halkası	28
Şekil 4.13. Van ili deprem haritası	29
Şekil 4.14. İskele Caddesi’ndeki farklı yapılar görünüşü.	35
Şekil 4.15. İskele Caddesi 1993-73 görünüşleri	36
Şekil 4.16. İskele Y.İ.B.O. 1. kat planı.....	38
Şekil 4.17. İskele Y.İ.B.O. zemin kat planı.	38
Şekil 4.18. Taşkından zarar gören Y.İ.B.O. genel görünüşü.....	39
Şekil 4.19. 2005 İskele Y.İ.B.O. uydu görünüşü.....	39
Şekil 4.20. 2009 İskele Y.İ.B.O. uydu görünüşü.....	40
Şekil 4.21. 2018 İskele Y.İ.B.O. uydu görünüşü.....	40

Şekil

Sayfa

Şekil 4.22. Van İskele Mah. görüşleri	41
Şekil 4.23. 1930 Van feribot iskelesi görünüşü.....	41
Şekil 4.24. İskele Mahallesi'nde 2013 nazım imar planı riskli alanları haritası.	44
Şekil 4.25. Kamu alanları ve kanalizasyon işletmesi Uydu Görünüşü.....	46
Şekil 4.26. Kent içi ulaşım ağı uydu haritası.....	47
Şekil 4.27. Van Gölü feribot iskelesi genel görünüşü	48
Şekil 4.28. Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı	49
Şekil 4.29. Afet Bölgesi'nde zarar gören yapı sakinlerinden istenen belgelerin tutanağı	50
Şekil 4.30. Sular altında kalan tren yolu görünüşü.....	51
Şekil 4.31. Van Feribot İskelesi genel görünüşü	51
Şekil 4.32. Feribot iskelesi deniz feneri görünüşü	52
Şekil 4.33. Su Taşkını sonrası artan sinekler için ilaçlama çalışmasına dair görünüş ...	52
Şekil 4.34. Feribot iskelesi genel görünüşü.....	53
Şekil 4.35. Demir yolunun onarımı görünüşü	53
Şekil 4.36. Van ilinde sular altında kalan alanlar.	57
Şekil 4.37. İskele Mahallesi'nde afetten etkilenen konutların görünüşü.....	57
Şekil 4.38. Afet konutları için rezerv alanı.....	62
Şekil 4.39. Afet konutlarının vaziyet planı.....	64
Şekil 4.40. İskele Mahallesi mevcut durum uydu görünüşü.	65
Şekil 4.41. Zemin kat planı.....	69
Şekil 4.42. 1. Kat planı.	70
Şekil 4.43. Kuzey cephe.	71
Şekil 4.44. Güney cephe.	71
Şekil 5.1. Afet konutlarında sokak yapısı genel görünüşü.	81

Şekil	Sayfa
Şekil 5.2. Afet konutlarında bina yanlarına yapılan kömürlük ve depo alanlarının görünüşü.	81
Şekil 5.3. Afet konutlarında genel sokak görünüşü.	82
Şekil 5.4. Konut yapımında sosyo-kültürel etkiler ve kullanıcıya uygunluk şeması.	84
Şekil 5.5. Konutlardaki değişimin şematik gösterimi.	88
Şekil 5.6. Yapıdaki değişimler.	88
Şekil 5.7. Yapıdaki değişimler (devam).	89
Şekil 5.8. Yapıdaki değişimler (devam).	90
Şekil 5.9: Konut alanına sonradan dâhil edilen birimlerin görünüşü.	90
Şekil 5.10. Yapıya sonradan dâhil edilen kapı ve merdivenlerin görünüşü.	91
Şekil 5.11. Konut kullanımında sosyo-kültürel etkilerin şematik gösterimi.	98
Şekil 5.12. İskele Mahallesi'ndeki eylemlerin şematik gösterimi.	100
Şekil 5.13. İskele Mahallesi yaşar kemal parkı.	101
Şekil 5.14. İskele Mahallesi sahil bandı.	101
Şekil 5.15: İskele sahil kordonu görünüşü.	104

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
Böl. Müd.	Bölge Müdürlüğü
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DMO	Devlet Malzeme Ofisi
DSİ	Devlet Su İşleri
MTA	Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
TOKİ	Toplu Konut İdaresi
TUAA	Türkiye Ulusal Afet Arşivi
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YİBO	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
Ek 1. Afet Bölgesi ve Afetzedeler İle İlgili Resmi Belgeler	113
Ek 2. 1994-1995 Yıllarına İlişkin Görüntüler	120
Ek 3. 2011 Depreminde İskele Mahallesi Görüntüleri	121
Ek 4. İskele Mahallesi Mevcut Durumu Görüntüleri	122
Ek 5. Şemsibey Mahallesi'ndeki Afet Konutları.....	123
Ek 6. İskele Mahallesi Tarihsel Değişimi 1915 Sonrası.....	126
Ek 7. Görüşmeler ve Saha Analizlerinin Değerlendirilmesi	128

1. GİRİŞ

Van Gölü'ndeki su seviyesinin değişimleri göl kıyı bölgelerinde birçok olumsuzluğa sebep olmuştur. Özellikle göl suyunun 1994-95 yıllarındaki seviye değişiminin sebep olduğu olumsuzluklar daha önce meydana gelen taşkınların yarattığı etkilerden oldukça fazladır. Bu yıllarda Van il merkezinde Bardakçı, İskele, Buzhane, Eminpaşa mahalleleri su taşkınyından oldukça fazla zarar görmüşlerdir. Van Gölü'ndeki su seviyesinin yükselmesiyle birlikte birçok yerde yollar, tarım alanları, kamu binaları ve özel yapılar sular altında kalmıştır. Diğer bir yandan göle yakın bölgelerde bulunan şehir kanalizasyon şebekesinin bozulması ve yarattığı kirlilik, burda yaşayan halklar için ciddi tehlikeye sebep olmuştur. Yapılan araştırmalar neticesinde, 1944-2002 yılları arasında Van Gölü su seviyesinin yükselmesi sonucu göle kıyısında bulunan kentlerin tümünde arazi topografyasına bağlı olarak, farklı miktarda kent arazisinin sular altında kaldığı kayıt altına alınmıştır. Kıyılarda göl sularının kapladığı 1413,7 hektarlık kentsel alanların 623 hektarlık alanı Van iline ait alanlar olduğu bilinmektedir.

Van Gölü'nde 1994-1995 yıllarındaki yükselme sonucu meydana gelen taşkınyandan; göle kıyısı bulunan kentlerde 1178 , kentlere bağlı köylerde 629 olmak üzere toplam 1807 konut afetten etkilenmiştir (Yıldız ve ark., 2005). Taşkınyardan zarar gören konutların bir kısmı sular içinde kalırken bir kısmı ise su seviyesindeki artıştan dolayı etkilenmiştir. Bu durum karşısında; Bakanlar Kurulu 1995 yılında 95/6925 karar sayılı resmi gazetede yayınladığı kararnamede göl çevresinde bulunan riskli alanların 1650-1655 metreleri arasındaki alanı afet bölgesi ilan ederek, bu alanlar içerisine yapılacak tüm yerleşim eylemlerine yasaklama getirmiştir. Bölgede olası afet riskine karşı bu yasaklamaya uyulması ve bu bölgelere daha önceden yapılmış yapıların tahliyesine karar verilmiştir (Afet İşleri Gen. Müd., Van, 1995). Bu eylemler ile birlikte mevcut yapılar boşaltılarak kentsel dönüşüm kapsamında kamu tarafından yapılan yeni alanlara tahliye edilip liman ve bağlantılı ulaşım yollarının sağlıklı ve güvenli olabilmesi için bakanlar kurulunun aldığı karara bağlı kalınarak 1655 m. rakım kodu ve üstü alanlara setler uygulanarak olası taşkınyana karşı tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Bakanlar kurulunun aldığı kararın uygulama biçimi, afet ilişkili yapılan kentsel

dönüşümlerim ve bölge halkı üzerinde yarattığı etkiler çalışma alanı olan İskele Mahallesi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Van ilinde 1990-2018 yılları arasında meydana gelen Van Gölü su seviyesinin yükselmesinin kente etkilerini inceleyerek ve doğurduğu sonuçları araştırıp bölge insanları üzerindeki etkilerini saptamaktır. Aynı zamanda bölgede alınan tedbirleri, konu ile ilgili ulusal kararları, afetle ilişkili yapısal çalışmaları ve uygulanan kentsel dönüşümleri belirleyip; dönüşüm evrelerinin analizi ile sosyal durumun değişime uyumu konusunu araştırmak hedeflenmektedir.

Araştırmada Van ilinin bir mahallesinde afet ilişkili uygulanan yapılaşmalar, iyileştirmeler ve kentsel dönüşüm uygulamaları ele alınmış olup; kent dokusu, uygulamanın doğruluğu, kullanılan malzeme uygunluğu, yapım tekniği, yer seçim kriterleri ve tüm bu olayların bölgede oluşturduğu sosyal boyutlar incelenmiştir.

2. KAYNAK BİLDİRİŞLERİ

Tezin Araştırma Olanakları

Bu çalışmada, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi veri tabanı, kütüphane ve diğer olanaklarından yararlanılmıştır. Çalışma alanı içerisinde bulunan hasarlı yapılar ve uygulanan kentsel iyileştirmeler ile ilgili her türlü ölçüm, çizim gibi veriler uygun ölçüm teknikleri ile elde edilip mimari tekniklere uygun şekilde hazırlanmıştır.

Çalışma akademik ve kamu araştırmalarının yanı sıra taşkına maruz kalan afetzedeler ile görüşmeler yapılarak ve saha analizleri ile desteklenmiştir.

Kaynak Bildirişleri

Yapılacak olan bu çalışma Van'ın İskele Mahallesi'nin 1994 ve 2018 yılları arasındaki yapısal değişimi ve bölge halkı için yaptırılan afet konutlarının analizleri şeklinde olacaktır. Ülkemizde farklı bir çok alanda olduğu gibi Van Gölü'ndeki su seviyesinin değişimleri üzerine de bir çok çalışma yapılmıştır. Ayrıca afetler ve bununla bağlantılı olarak afet yapıları hakkında da bilimsel yayın, gazete haberleri, dergiler, makaleler, internet sayfaları, kitaplar vb. materyaller bulunmaktadır. Yapılan literatür taraması sonucunda örnek çalışmalar incelenmiştir. Araştırılan ve elde edilen başlıca kaynaklar arasında bilimsel olanların bazıları şunlardır;

Ulu, Karakoç (2004/3), Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi, üzerine yaptıkları araştırmada; modernist yaklaşımların kentin mimari gelenekselliğine etkileri araştırılmıştır. Birçok bölge de farklı yapılar üzerine yapılan değerlendirmede yapılardaki değişim, kullanıcı istekleri, yapım ve malzeme açısından incelenmiştir. Sonuç olarak araştırmada küreselleşmenin yaygınlaşarak dönemin ekonomik, sosyal ve siyasal etkileri ile insanları tek tip yaşam düzeni oluşturmaya ittiği ve bu durumun kentte var olan kültürü etkilediği gibi kentin mimari dokusunu da yok ettiği sonucuna varılmıştır.

Yüksel, Limoncu (2013), Afet Sonrası Sürdürülebilir Geçici Eğitim Yapılarının Yaşam Süreçlerindeki Eylem Adımları ve Öneriler, adlı çalışmalarında; afet sonrası yıkıcı etki ve bozulan ekonominin onarımı ve mevcut durumların (eğitim, sağlık gibi)

sekteye uğratılmaması konusunda hassasiyetle yerel malzemeye ve kullanıcı istekleri doğrultusunda yeniden ve hızlı bir inşa sürecine girilmesi gerektiği üzerine araştırmalar yapılmışlardır. Bu konuda afet bölgelerine yapılacak olan yapıların modüler sistemli yerel malzemeye uygunluğu, kolay takılıp sökülebilirliği, güvenliği konularında incelemelerde bulunulmuştur. Sonuç olarak farklı birçok ülkede incelenen örneklerde bu durumun afetin yıkıcı etkisini azalttığı görölmüş ve yerel sermayenin değer kazandığı anlaşılmıştır

Turoğlu (2005), Bartın'da Meydana Gelen Sel ve Taşkınlara Ait Zarar Azaltma ve Önleme Önerileri adlı çalışmasında;Bartın'da sıklıkla meydana gelen sel ve taşkınlara sebep olduğu zararları minimize etmek için çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Kent merkezinde meydana gelen bu afet olayını kontrol altına almak için kente ait coğrafi bilgi yapısının analiz edilip kente uygun ölçekte sürdürülebilir ekonomik ve kolay uygulanabilir eylemlerin yapılması gerektiği sonucu vurgulanmıştır. Kente ait coğrafi bilgi haritalarının teknoloji ile özdeşleştirilip Bartın çayında meydana gelen taşkınını kontrol altına alınarak kentte ki zarar azaltma çalışmalarının amacına uygun olarak işleyeceği ve sistemin doğal dengeyi bozmayacağı savunulmuştur.

Yıldız, Deniz (2005), Kapalı Havza Göllerinde Seviye Değişimlerinin Kıyı Yerleşmelerine Etkisi: Van Gölü Örneği adlı çalışmada; Van Gölü'nde uzun yıllardan beri devam eden göl suyu seviyesinin yükselmesinin göl çevresinde bulunan yerleşim yerleri ve tarım alanlarına verdiği zarar araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar 1994-1995 yıllarında meydana gelen taşkınını diğer taşkınlardan daha fazla zarralı etki bıraktığı görölmüştür.bu zararlı etkileri engellemek için gölün yükselme trendinin dikkate alınması ve bakanlar kurulunun 1995 yılında yayınladığı ve göl çevresinin 1650-1655 metreleri arasının yerleşme faaliyetlerine kapatılması kanununun dikkate alınarak yapılaşma ve yerleşmelerin yapılması gerekliliğinin sonucuna varılmıştır.

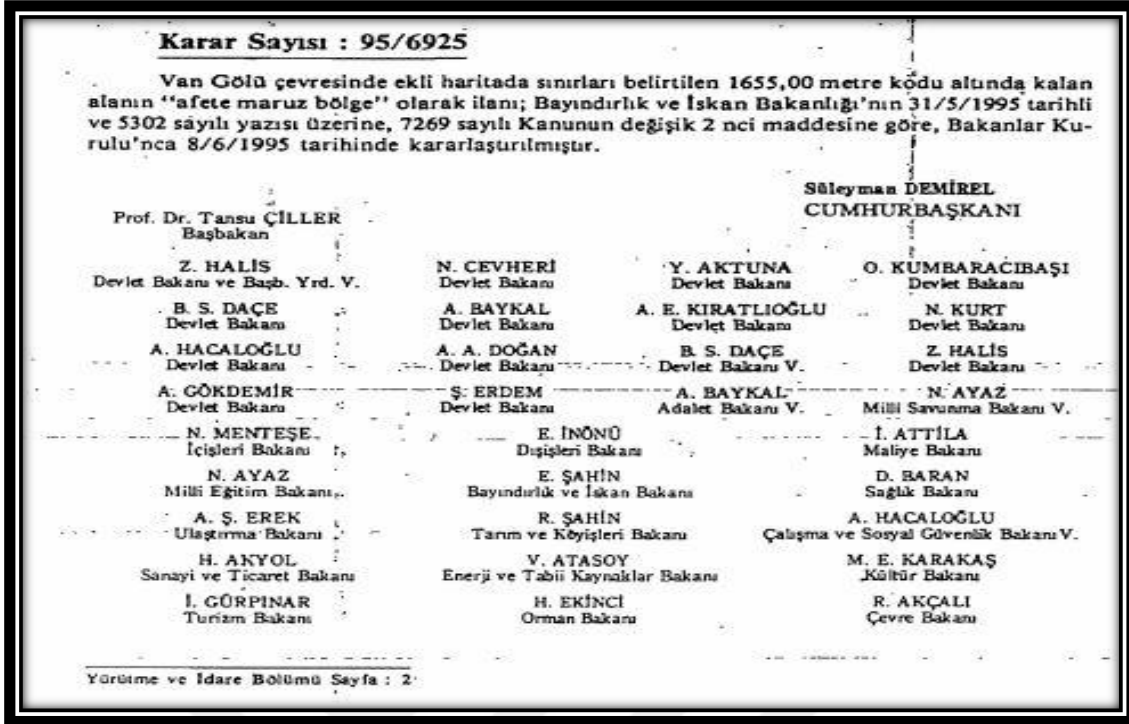
Van Afat İl Müdürlüğu, arşivinden eldi edilen 1995 yılına ait resmi gazete de yayınlanan bakanlar kurulu kararı ve ilgi durum için tanzim edilen tutanaklar ve belgeler;

Sahil kısmına yakın yerlerde bulunan birçok konut ticaret ve kamu alanı zarar gördüğu ve normal hayatın sekteye uğradığı belirlenip Bakanlar kurulunun 95/6925 karar sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu kararı ile 1655 kodu altında kalan alanların afet bölgesi ilanı ile birlikte bölgede bulunan birçok konut ve iş yeri tahliye

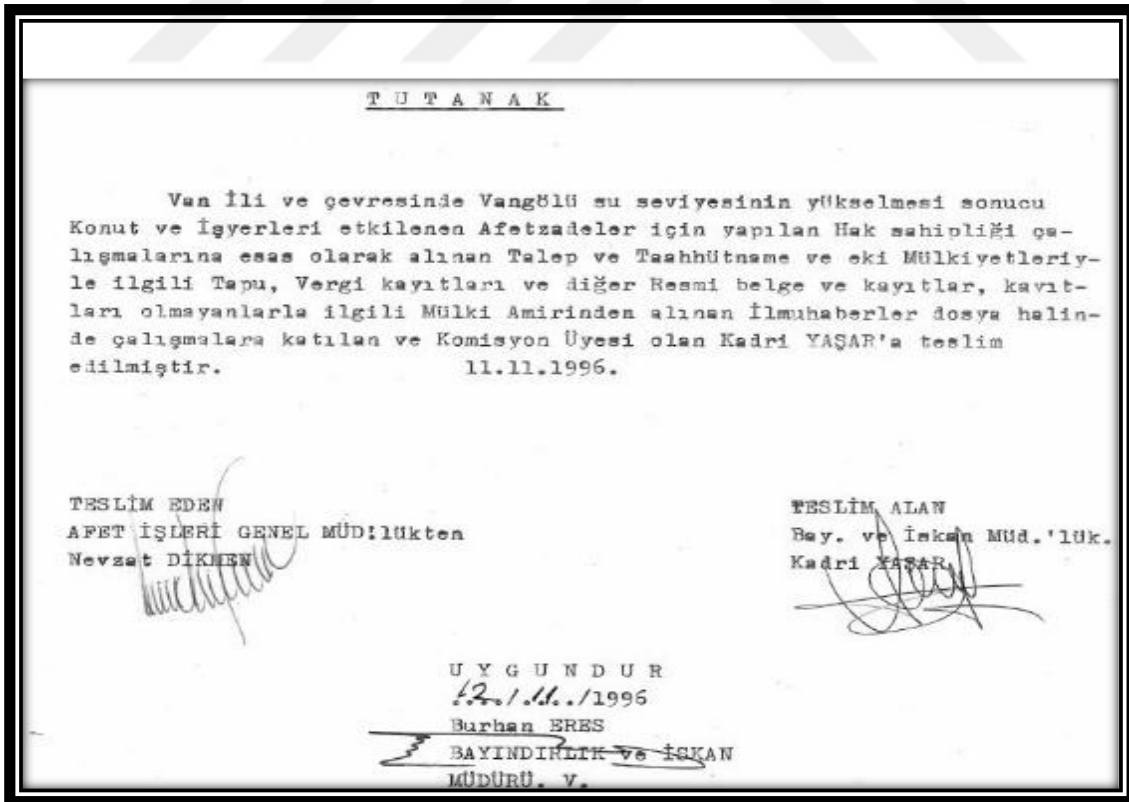
edilmek üzere tutanaklarca kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda İskele Mahallesi'nde 303 adet konut ve 25 iş yeri hasar görmüş ve kayıt altına alınmıştır.

Çizelge 2.1. Van Merkez'de zarar gören yapıların icmalı (Afet İşleri Gen. Müd., 2017).

Van İli ve Çevresinde Van Gölü Su Seviyesinin Yükselmesi Sonucu Konut ve İş Yerleri Etkilenen Afetzedede Ailelerin Durum İcmali												
İl İlçe Mahalle-köy	Afetzedede		T.T. Veren		2.Sahibi K. Edilen		Ret edilen		Mükerrer			
	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri		
Van Merkez İskele Mahallesi	303	25	259	15	248	8	45	14	10	3		
Van Merkez Emin paşa Mahallesi	55	-	55	-	55	-	-	-	-	-		
Van Merkez Buzhane Mahallesi	20	-	20	-	20	-	-	-	-	-		
Van Merkez Bardakçı Mahallesi	4	-	4	-	4	-	-	-	-	-		
Toplam	382	25	338	15	327	8	45	14	10	3		

Şekil 2.1. Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı (Van Afat İl Müd., 1995).

Şekil 2.2. Afet Bölgesi'nde zarar gören yapı sakinlerinden istenen belgelerin tutanağı (Van Afat İl Müd., 1995).

Tümtaş, Ergun (2014), Göç ve Yoksulluk Kısılcında Yıkılan Bir Kent; adlı çalışmada yazarlar göçün geçmişten günümüze değişimi ve yarattığı etkilerini incelenmişlerdir. Göçün mekan değişikliğinin yanında getirdiği ekonomik ve sosyal uyumsuzluk boyutlarıyla yeniden değerlendirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Zira yazarların anket ve analizlerinin sonuçlarına göre, göç yeni yerleşim yerleri oluştururken yeni iş ihtiyaçları da doğurmaktadır. Buna bağlı olarak yeni ortamlara uyum sağlamak ekonomik sıkıntılar ile daha da güç haller almaktadır. 2013 yılında TÜİK verileri dikkate alınarak Van ilinin merkez belediye sınırları içerisine aldığı göçler incelenmiş kentteki göçe bağlı işsizlik oranlarındaki artışlar değerlendirilmiştir. Bu kapsamda göçün yoksulluğu daha da derinleştirdiği görülmüştür. Bunun engellenmesi için göçe sebep olan etmenlerin ortadan kaldırılıp sonuçları yerine nedenlerinin tartışılıp sorunlarının giderilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Öztürk (2004), Van Evlerinin Plan Oluşumu ve Gelişimi adlı incelemede; yazar geleneksel Van evlerinin plan tipolojisinin anlatarak günümüzdeki plan yapısına gelinceye dek uğradığı değişimleri ve sebeplerinin incelemektedir. Aynı zamanda kullanılan malzeme, cephe özellikleri ve süslemeleri hakkında bilgiler verilmiştir. Van'ın geleneksel konut yapısı, kullanılan malzemeler ve benzer yapımların teknikleri dolayısıyla Konya yöresinde bulunan evlere daha çok benzerlik gösterdiğinin üzerinde durulmuştur. Yazar aynı zamanda Van'daki konut oluşumunu doğal ve coğrafik sebeplere bağlamıştır. Anonim olarak genelde mahalli ustalar tarafından inşa edilen evlerin ailenin sosyal ve kültürel hayatına göre şekil aldığı konu edilmiştir. Geçmişte yaşanan arazi sıkıntısından dolayı bitişik nizamlı inşa edilen evler şuan ki durumda tamamen birbirinden ayrı ve kendine ait bahçe alanının olduğunu bildirmektedir. Geleneksel Van evlerinin plan, cephe ve donatıları hakkında genel bilgiler verilmiştir. Kullanım alanları ve plan yapısına göre farklılık gösteren kapı pencere doğramaları ve cephe özellikleri farklı kategorilerde incelenmiştir. Yapıların zaman içinde tahrip olduğu ve tescil belgelerinin olmadığını, bakımsız ve yıkık durumda oldukları vurgulanmıştır. Buna bağlı olarak bu tip yapıların koruma altına alınarak kültürel miras değerlerinin korunup geleceğe aktarılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Gökulu(2010), Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi; adlı çalışmada kent güvenliğinin suç ilişkisi üzerine incelemeler yer almaktadır. Çalışma içinde kentler ve kent kavramlarının yanı sıra kentlerde suç olgusu ve sebepleri araştırılmıştır. Sağlıksız

kentleşmelerde göç ve yoksulluk gibi kavramların suçta olan etkisi değerlendirilmiştir. Kentleşme ve suç ikilisinin araştırıldığı çalışmada kentlerin her zaman suçta sebebiyet vermeyip kentlerdeki olumsuz durumların beraberinde suçta sebebiyet verebileceği hakkında görüşler bildirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Van ilinin bir mahallesi olan İskele Mahallesi çok eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen bölgenin mimari ve teknik olarak incelendiği bir kaynak bulunmamaktadır. Genellikle Van Gölü hidrolojisi ve zaman zaman meydana gelen taşkınların sebepleri üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bu tez çalışmasında Van Gölü'nde su seviyesinin taşması sonucu İskele Mahallesi'nde meydana gelen afet, tüm yönleriyle araştırılmıştır. Çalışma Van ilinin bir mahallesi olan İskele Mahallesi'nin afet öncesi, afet anı ve afet sonrasında tüm evreleri ile ele alınıp afetzedeler için Şemsibey Mahallesi'ne yaptırılan afet konutlarının değerlendirmesini içermektedir.

Yapımı 2005 yılında tamamlanan afet konutlarının rölöve ölçümleri metre ve lazer metre yardımı ile yapılmış ve milimetrik defterde kayıt altına alınmıştır. Konutlar detaylı olarak fotoğraflanarak tüm ölçümler dijital ortama aktarılmıştır. Konutların malzeme ve yapım tekniği hakkında bilgiler mevcut konutlar üzerinden ve ilgili kamu birimlerinden elde edilmiştir.

3.2. Yöntem

Genel bir araştırma ve yayın taramasının ardından ilk olarak yüksek lisans tez çalışmasının konusu ve amacı belirlenmiştir. Tez konusunun belirlenmesinden sonra, İskele Mahallesi'nde 1994-95 yılları öncesi meydana gelen su taşkınlarının sebepleri, yarattığı etkiler, taşkınların engellenmesi için alınan önlemler gibi konularında Türkiye'de yapılan bilimsel tezler, makaleler, sempozyum bilgileri, kitaplar ve kamu arşivleri araştırılmıştır. Bu yayınlar temin edilerek, detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bir sonraki aşamada ise, konu ile ilgili olarak farklı bir çok kamu kurumu arşivlerinden bölgeye ait harita , imar planı ve afet konusuyla ilgili belge ve doküman elde edilmiştir. Bu bilgileri destekleyici olarak bölge halkından afet ve afet sonrası uygulamalara ilişkin bilgiler edinilmiştir. Afet sonrası yapılan afet konutlarının yapım aşamaları, yaşanan sorunları, kullanılan malzemeler ve yapım tekniği hakkında genel araştırmalar yapıp değerlendirilmiştir. Yapılan afet konutlarının rölöve ölçüleri alınıp yeniden plan ve cepheleri çizilmiştir.

Bölgede afet ilişkili yapılaşma ve dönüşüm eylemleri ile bölgedeki uygulamalar farklı bakış açılarıyla incelenip kente dokusu, uygulama doğruluğu ve sosyal boyutları incelenmiştir. Yapılan uygulamalar mimarı ve teknik açıdan ele alınıp araştırma tamamlanmıştır.

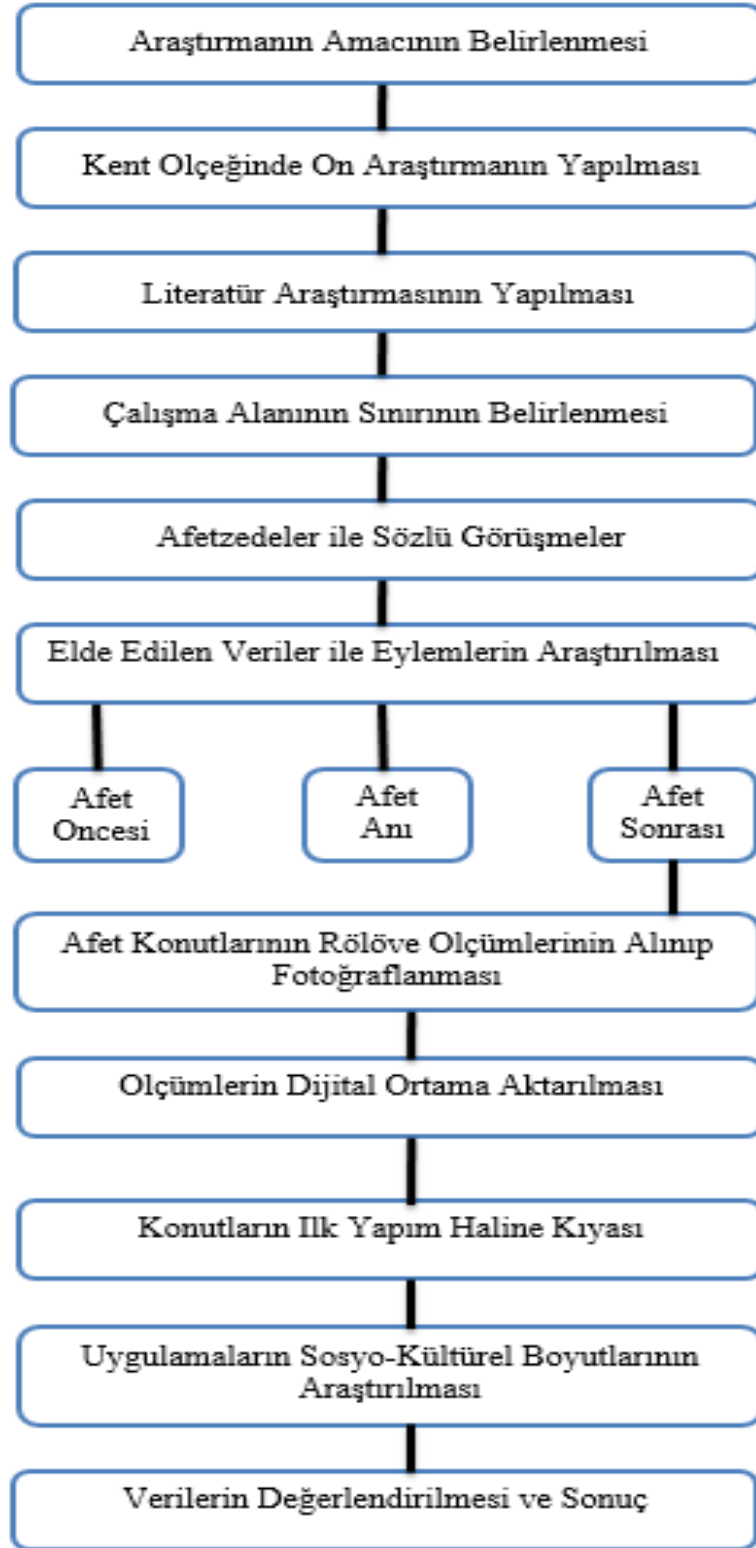
Çalışmanın son aşamasında ise afetzedeler ile yapılan görüşmeler ve saha analizlerinin genel değerlendirilmesi yapılarak uygulamaların tüm evreleri analiz edilip çalışma tamamlanmıştır.

Çalışmanın Kapsamı

Hazırladığımız bu tez kapsamında Van İlinin bir bölgesi olan İskele Mahallesi'nde 1994 -95 yıllarında meydana gelen Van Gölü su seviyesinin yükselmesi, bölgede sebep olduğu etkiler ve afetzedeler için Şemsibey Mahallesi'ne yaptırılan afet konutları genelden özele doğru incelenmiştir. Ayrıca bölge halkı üzerinde yarattığı sosyo psikolojik etkiler ve yapılan kentsel uygulamaların uygulama biçimleri ve doğrulukları araştırılmıştır.

İnsanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ve bununla birlikte modern ve toplu yaşamda var olma isteği gibi bileşenler insanoğlunu hızlı bir yapılaşmaya sürüklediği görülmektedir. Bir bütün olarak çalışması gereken bu bileşenlerin yaşadığı bir değişim veya dönüşüm eylemi kentteki diğer dinamikleri de etkileyerek mevcut bileşenler arasındaki denge ve uyumun bozulmasına sebep olacaktır. Nitekin Kentin dinamiklerini oluşturan bu bileşenler arasındaki uyumsuz davranışlar kentteki bir çok eylemi olumsuz etkileyerek bu uygulamaların yavaşlayıp hatta durmasına sebep olabilmektedir. Bu amaçla elde edilen veriler farklı bakış açılarıyla analiz edilerek değerlendirilmiştir. Yapılan tüm araştırmalar ile kentte kalıcı bir iyileştirmeyi, sosyo ekonomik düzeltmeyi sağlıklı ve konforlu bir işleyişi sağlamak hedeflenmiştir. Bundan dolayıdır ki yapılar bir bütün olarak incelenmiş, içerdiği alt başlıklar (yer seçimi, planlama şekli, kullanıcı sayısı, alt ve üst yapı donatıları, çevreye ve topografyaya uygunluğu, malzeme ve işçilik doğruluğu, kalıcı ve sağlıklı işleyişi vb.) ve etki ettiği sosyo-kültürel yapıya uygun, kapsamlı ve bütünleşik olarak ele alınmıştır.

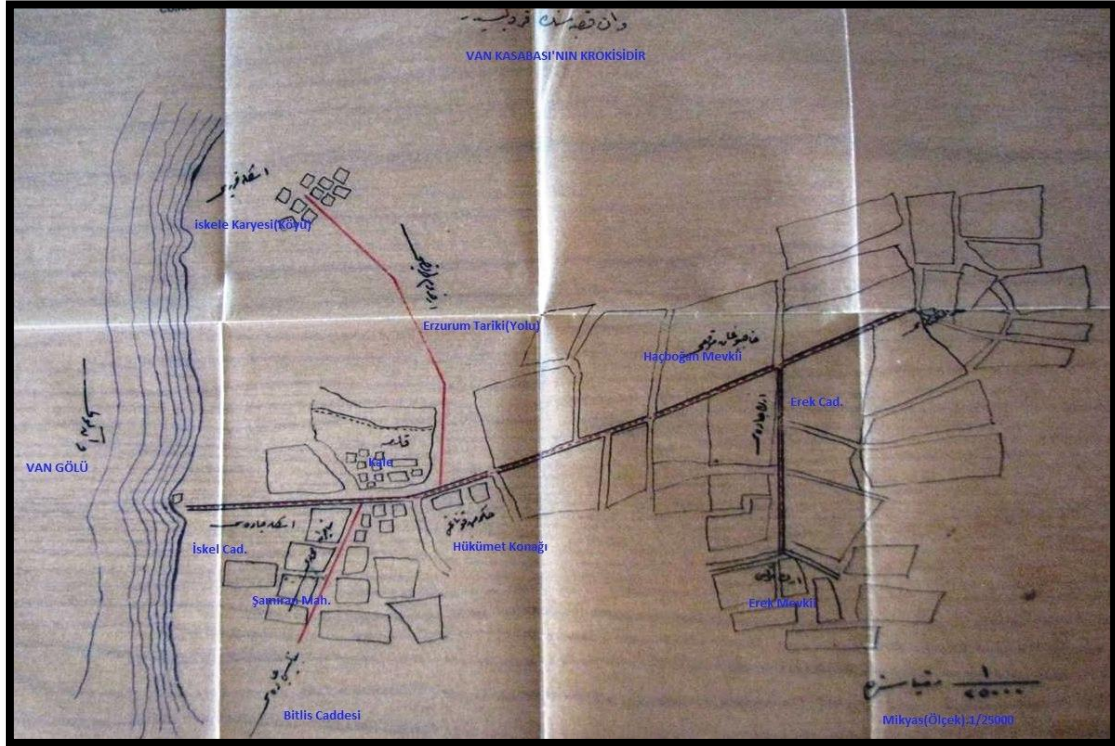
Şekil 3.1. Çalışmada izlenen yöntem.

4. BULGULAR

4.1. Van İlinin Tarihi Fiziksel Özellikleri ve Van Gölü Hidrolojisi

Tarihin eski çağlarından beri farklı birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Van kenti; Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olma özelliğindedir. Verimli toprakları ve akarsularının fazlalığı ve stratejik konumu bölgeyi sürekli işlek halde tutmuştur. Bilinen tarihe göre 4000 sene önce Orta Asya'dan bölgeye göç eden Huriler ile bölgede yaşam başlamış ve kayıtlara geçmiştir (Şahin, 2015). Daha sonra yine Orta Asya'dan gelen Urartuların bölgede uzun zaman hüküm sürdüğü bilinmektedir (247 yıl) (Şahin, 2015). Sonraki zamanlarda Asurlular, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Emeviler, Selçuklu ve Osmanlı devletlerine gibi farklı birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu yüzden il de farklı kültürlerin izlerine çokça rastlamak mümkündür (Şahin, 2015).

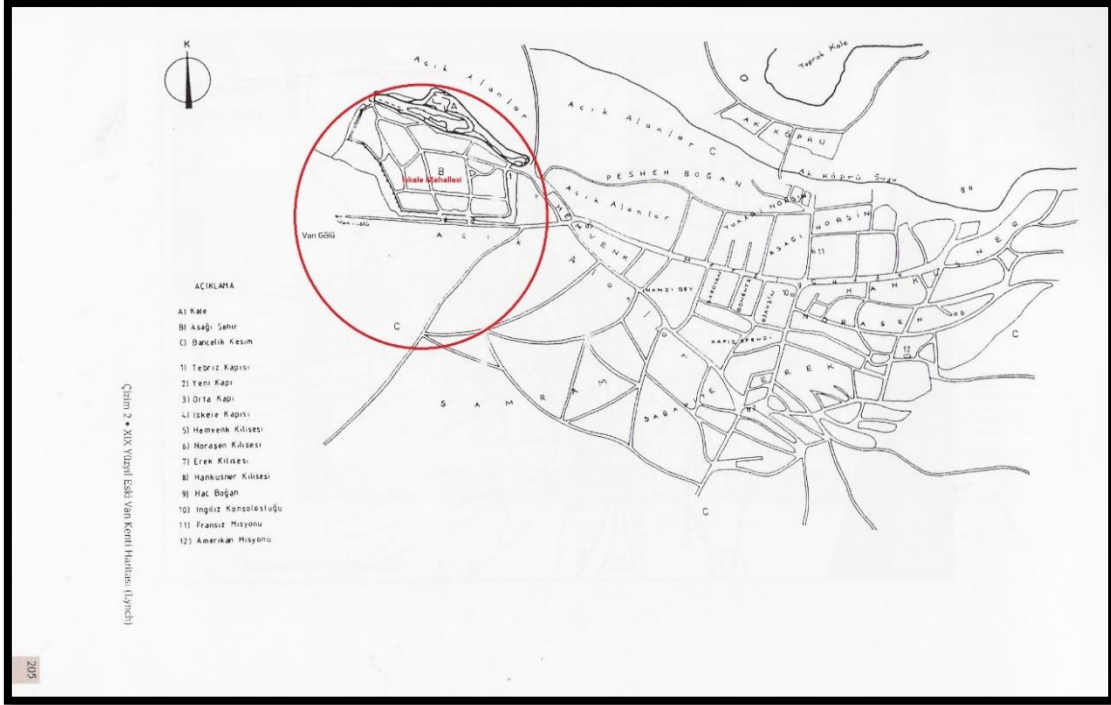

Şekil 4.1. Van ili merkezine ait ilk harita (Öztürk, 2019).

Yüzölçümü bakımından Türkiye'nin altıncı büyük ili olan Van ; 19.069 km² alanı ile Türkiye topraklarının %2.5 oluşturmaktadır (Şahin, 2015).

Çevresindeki yüksek dağlar ile sınırlı doğal olarak oluşan Van ili; volkanik dağlarla kaplı çukur bölgede bulunan Van Gölü'nün 5 km. yakınında meyili az olan düz bir bölgeye konumlanmıştır (Şahin, 2015).

İlde Urartular zamanından kalan sulama kanalları ve bölgenin coğrafik özellikleri nedeniyle kale çevresi uzun yıllar yerleşim bölgesi olarak hizmet etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeniler ve Ruslar tarafından tahrip edilen bölge daha sonra yeni yerleşim alanlarına doğru kaydırılmıştır (Şahin, 2015).

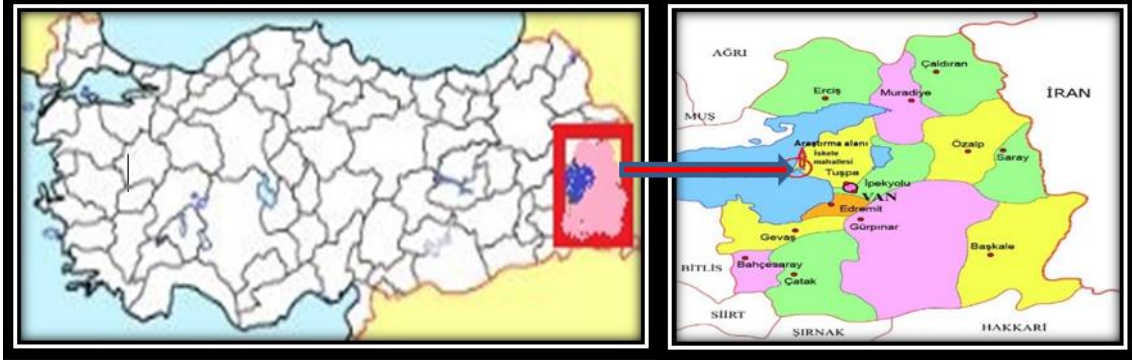

Şekil 4.2. Van ili merkezi XIX. yüzyıl haritası (Lynch).

Van ili, Doğu Anadolu Bölgesi'nin tarih, doğa, kültür ve kış turizmi bakımından önemli bir potansiyeline sahiptir. Ayrıca, Van Gölü'nün temiz oluşu, yüzmeye elverişli yapısı ve turizm aktivitelerinin dört mevsime yapılabilmesi önem arz etmektedir (Van K.T.İl Md.verileri).

Van dünya üzerinde 42 derece 40 dakika ve 44 derece 30 dakika doğu boylamları ile 37 derece 43 dakika ve 39 derece 26 dakika kuzey enlemleri arasındadır.

Türkiye üzerinde ise Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümünde Van Gölü Kapalı Havzası'nda yer almaktadır (Van K.T.İl Md.verileri).

Şekil 4.3. Türkiye haritası , Van il haritası (coğrafyaharitası.com, 2019).

Şekil 4.4. 1965 Eski Van saray kapısı giriş görünüşü (www.wowturkiye.com, 2017).

Şekil 4.5. Eski Van şehri ve kalesi güney görünüşü (www.wowturkiye.com , 2017).

Şekil 4.6. Eski Van şehri sokak görünüşü (C. F. Lehmann-Haupt).

Van Gölü İklim ve Hidrolojisi bilgileri

Van Gölü Jeolojik ve jeomorfolojik çalışmaların sonuçlarına göre Nemrut Volkan'ının püskürüp dağın güneyindeki Rehva Vadisi'ni doldurmasıyla oluşmaya

başlamış ve binlerce yıllık süreçten sonra şimdiki halini almıştır. Göl bilimi açısından lav set gölleri grubuna girer.

Çizelge 4.1. Van Gölü Havzası'nda toplam su potansiyeli (DSİ Van Böl. Müd.).

Türü	Miktarı
Yıllık Ortalama Yağış	662,6 mm
Toplam Su Potansiyeli	12 794,19 hm ³ /yıl
Yer Üstü Suyu	12 397,05 hm ³ /yıl
Yer Altı Suyu	397,14 hm ³ /yıl

Kapalı bir havza olan Van Gölü'nde zaman zaman su seviyesinde değişimlerin olması mümkündür. Temel olarak yağın yağmur suları ve çevresindeki akarsulardan beslenen gölde; dalgalar ve rüzgar nedeniyle aşındırmalarında çokça olduğu ve bu aşındırmalar ile bölgedeki zayıf toprak ve kayaçlarında suda yükselmeye sebep olduğu bilinmektedir (Çiftçi ve ark., 2008).

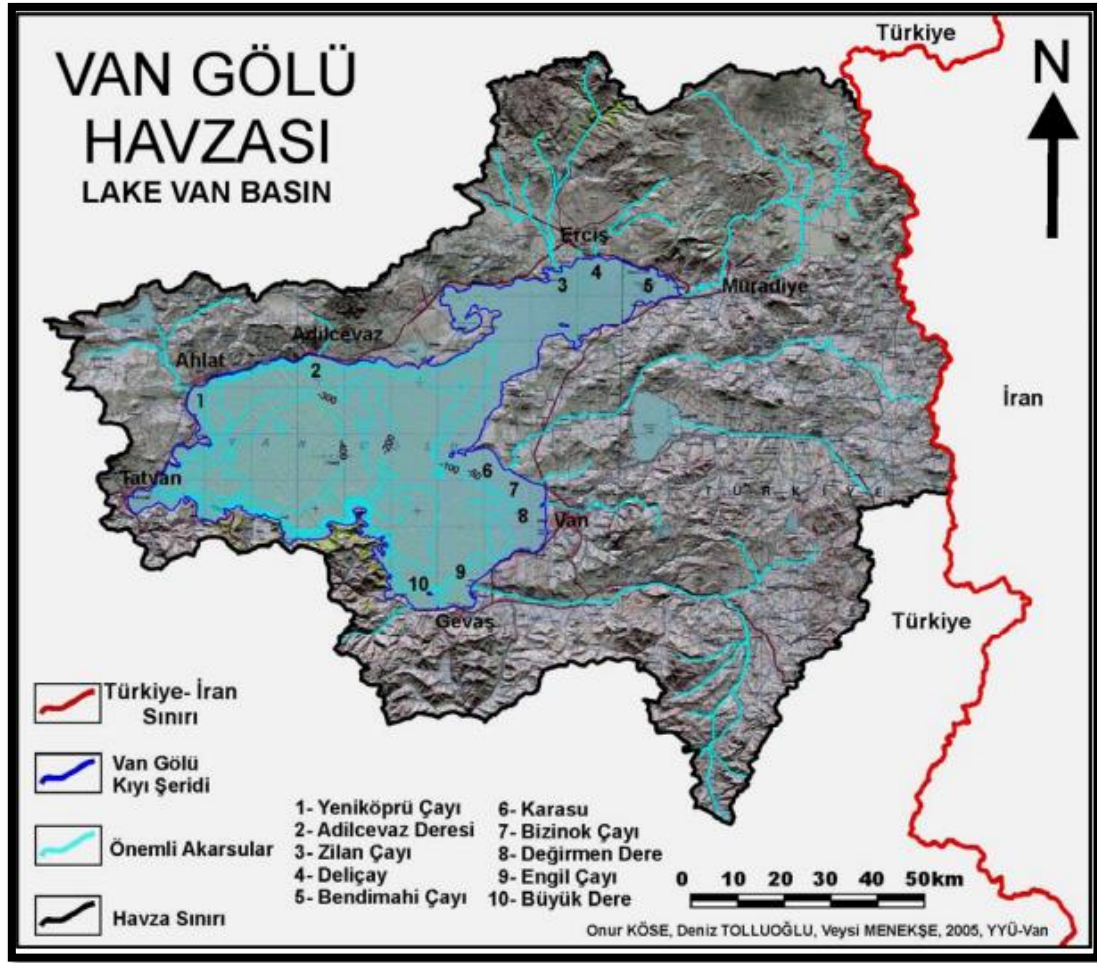
Aynı zaman da bölgede toprak erozyonunun da sıkça yaşandığı ve bu toprağın göl tabanında biriktiği de bilinmektedir. Yapılan araştırmalara göre gölün ve bölgenin tüm verileri dikkate alınarak; göldeki su seviyesinin değişimine iklimik ve hidgrafik özelliklerden kaynaklandığını söylemek mümkün olabilir (Çiftçi ve ark., 2008).

Fakat aynı konu üzerinde farklı çalışmaları olan Kadioğlu'na göre de Van Gölü'ndeki su seviyesinin değişimlerinin nedenler; 1.Tektonik 2. Dünya dışı hareketler 3. Su bütçesi ve iklimdir (Kadioğlu, 1994).

DSİ Van Böl. Müd. verilerinden elde edilen bilgilere göre Van Gölü Havzası'ndaki yağışların % 45'inin akışa geçtiği bilinmektedir. Havzadaki ortalama yağış miktarı dönem dönem farklılık gösterse de 1986 yılı öncesi 366,9 mm. olan yağış hacmi, 1986 yılı sonrası için 236,6 mm. olarak kayıtlara geçmiştir (DSİ Van Böl. Müd.). Bu değerler arasındaki fark yeterli sıklıkta yağışın olmayışı ve yağışın genelde kar şeklinde olmasına da bağlanabilir. Yağıştaki bu değişim havzaya akan akarsuların debilerin yıl içinde sürekli değişim göstermesine de sebep olmaktadır

Bir diğer yandan Van Gölü Havzası'nda yapımı ve uygulaması devam eden sulama projeleri tamamlandığında havzaya akan su miktarında azalma olacağı beklenmektedir (DSİ Van Böl. Md.).

Şekil 4.7. Van Gölü Havzası ve ana akarsuları (Köse ve ark., 2005).

Çizelge 4.2. Van Gölü'ne akan akarsuların uzunluk ve debileri (DSİ Van Böl. Müd., Çiftçi ve ark., 2008).

Akarsu Adı	İlçe	Uzunluğu (km)	Max Debi m ³ /sn	Min Debi m ³ /sn
Zilan Deresi	Erciş	70	70,800	2,000
Deli Çay	Erciş	55	52,200	0866
Bendi Mahi	Muradiye-Çaldıran	90	57,800	2,586
Karasu	Muradiye-Özalp	148	27,680	0,240
Hoşap Suyu- Güzelsu (Engil)	Gürpınar	145	-	-
Gevaş Suyu	Gevaş	14	2,140	0,750
Memedik Suyu	Saray-Özalp	60	5,600	0,034

4.1.1. Van ilinde nüfus kentleşme ve mimari özellikler

Kentleşme hareketleri ülkemiz için iki dönemden oluşmaktadır. 1950 yılına kadar çok az artan kent nüfusu 1950 yılından sonra kırsal alanlarda yapısal çözümlerden dolayı kentlere doğru başlayan yoğun göçler ile kent nüfusu hızlı bir artış göstermiştir. Kırsaldan kente başlayan bu hızlı göç günümüzde de devam etmektedir. İlk zamanlarda sanayisi gelişmiş olan İstanbul, İzmir, Gaziantep vb. illere göç edilirken daha sonra farklı sebeplerle bütün kentler kırsaldan göç alamaya başlamıştır.

Kırsaldan kentlere göçün sebebi sadece sanayinin gelişmesi değildir. Gelişen şehir ekonomilerinin yanında GAP gibi projelerle tarım faaliyetlerini artıran kentler, üniversitelerin kurulması ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki terör olayları kentlere doğru hızlı göçlere neden olmuştur (Işık, 2015).

1950 yılından başlayan bu hızlı göç ilk kez 2000 yılında kent nüfusun kırsal nüfusunu aşmasıyla devam etmiştir. Bu göçlerle kentin kültürü değişmeye başlamış beraberinde mimari yapılarda etkilenmiştir. Bu süreçte çarpık kentleşme, düzensiz şehir yapıları hatta yeni mimari akımların oluşmasına neden olmuştur. Kentteki mevcut yapıların yetersizliği nedeniyle kentin geleneksel yapıları yerine yeni yapılar oluşturulmaya kentin mimari dinamikleri değişmeye başlamıştır.

Van'da yapılan araştırmalar sonucu Tilkitepe Höyüğünde yapılan bilimsel arkeolojik kazılarda, ilk yerleşimin M.Ö. 3500 yıllarına dayandığı anlaşılmaktadır (Relly, E.B. 1940). Urartular döneminde başkentlik yapan Van (Tuşba) ili dönemin nüfus yoğunluğunu bakımından en büyük kenti olmuştur. Bu kent yıllar içinde farklı uygarlıklar tarafından istila edilip kültürünü kısmen yitirmesine rağmen farklı medeniyetlerle tanışmış ve o onlardan etkilenmiştir (Deniz, 2005). Van ili stratejik yapısından dolayı tarihin her döneminde önemini korumuştur. Osmanlı Devleti'nin son döneminde Van şehri, Avrupa destekli milliyetçilik hareketlerinin olumsuz etkisinin yaşandığı kentlerden biridir. Bu etkinin sonucunda Eski Van Şehri'ndeki yerleşim sona ermiş 1920 yılından sonra yaşam günümüz Van şehrinde gelişme göstermiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nden sonra Van içinde bulunan bölgenin merkezi haline gelmiştir. Çevre illerin en gelişmiş olan Van iş, turizm ve alışveriş merkezi olmasından dolayı sürekli kalıcı ve geçici olarak nüfus artışı yaşamaktadır. Kentte yaşanan doğal

afetlerden dolayı nüfusundaki artış ivmelerinde zaman zaman azalmalar görülsede kent yine nüfusunu korumayı başarmıştır.

Çizelge 4.3. Cumhuriyet Dönemi'nde il ve Van kenti nüfusu artışı ve oranı (DİE Genel Nüfus Sayım Sonuçları ve TÜİK, Deniz, 2005).

Sayım Yılları	Van Nüfusu	Kenti Yıllık Nüfus Artışı (%)	Van Kenti Yıllık Nüfus Artışı (%)	Türkiye Kentsel Nüfus Artışı (%)	İl Nüfusu	Van İli Yıllık Nüfus Artışı (%)
1927	7000				75329	
1935	9362	4.2		3.0	143434	11.3
1940	11785	5.2		2.8	112975	-4.2
1945	14266	4.2		1.6	127858	2.6
1950	13664	-0.8		2.4	145944	2.8
1955	17254	5.2		6.7	175250	4.1
1960	22043	5.5		5.6	211034	4.1
1965	31431	8.5		4.4	266840	5.2
1970	46751	9.7		5.3	325763	4.4
1975	63663	7.2		4.6	386314	3.4
1980	92801	9.1		3.3	468646	3.9
1985	110653	3.8		7.3	547216	3.1
1990	153111	7.7		4.8	637433	3.1
2000	284464	8.6		3.2	877524	3.8
2007	331986	2.4		1.2	979671	1.7

Bu kültürel değişim dil, din, örfi kültürü etkilediği gibi mimari alanda da köklü değişim etkileri göstermiştir. Van da yüzyıllar boyunca yaşamış olan kültürler; bölgenin coğrafi özellikleri ile birlikte mimari yapılarına da yön vermiştir. Bu kültür sentezinin sonucu olarak günümüze taşınmış birçok yapı bulunmaktadır. Bu yapılara örnek olarak su kanalları, kaleler, kiliseler, camiler ve mevcut kültür sentezini tam manasıyla yapıya yansıtmış olan Van Evleri verilebilir. Genel olarak Van ilinde konut mimarisine bakacak olursak; var olan mozaik kültür, iklim ve coğrafi özellikler, yöresel malzeme ile harmanlanıp Eski Van Şehri'nde konumlanan eski Van evleri; Van'ın geleneksel konut mimari dokusunu oluşturmuştur. Düz damlı ve genelde bitişik nizamlı olan konutlar tek ve ya iki katlı şekildedirler. Kerpiç malzemeden yapılan konutlar yörenin

doğaçlaması şeklindedirler (Öztürk, 2004). 1915 yıllarındaki olaylardan sonra çoğu tahrip olan yapıların şuan da gravür resimleri ve birkaç örneği mevcut.

Sonraki zamanlarda daha geniş alanlara yayılan konutlara tandır evi kiler gibi ek yapılarda eklenerek işlevi büyütülmüş ve bu ek yapılarda yine konuta ait bahçe içerisinde yer almıştır (Öztürk, 2004).

Yapılarda kullanılan malzeme ve yapım teknikleri Anadolu'nun diğer bölgelerinde görüldüğü gibi yöresel tarzdadır. Geleneksel Van konutunda taş temel üzerine kerpiç duvarlar örülmüştür. Kapı ve pencerelerde ahşap hatıl kullanılmış ve yapı düz damlı olarak inşa edilmiştir (Öztürk, 2004). Ahşap hatıl olarak kullanılmak dışında cumbalarda balkonlarda doğrama ve iç merdivenlerde de görülmektedir. Plansal olarak iç sofalı olan konutta odaların sofa etrafına dizildiği görülmektedir.

Fakat süreç içerisinde bölgeye yapılan yoğun göçler ve beraberinde değişen kültürün etkisiyle geleneksel konut tarzından uzaklaşıp endüstriyel yapım tarzlarına doğru bir yönelim gözlenmektedir. Konutun tek katlı veya iki katlı olmasında ziyade daha fazla katlı hale getirilip fazla iskân oluşturmanın getirdiği telaşla, konutlar yüksek katlı ve gelenekselden uzaklaştırıldığı gözlenmektedir. Konutlarda avlulu sistem ve kendine ait bahçe alanlarının olması gibi özellikler zaman içerisinde terk edilip katlı konut sakinlerinin ortak kullanım alanlarına dönüşmüştür. Hızlı üretimin getirmiş olduğu teknik malzeme ve yapım kolaylıkları ile geleneksel malzemeden uzaklaşarak coğrafyaya ait olma özelliğini de yitirmiştir. Gittikçe kalabalıklaşan nüfusun ve değişen kültürün etkisiyle geleneksel Van konutlarının yerine plansal olarak daha farklı konutlar yapılmaya başlanmıştır. Geleneksel Van evlerinde sofa etrafına dizilen odaların yerini koridorlarla ayrılmış gece ve gündüz faaliyetlerine göre dizilmiş mekânlar almakta.

İnsanoğlunun var oluşundan itibaren sürekli gelişmekte olan yaşam alanları; barınma, beslenme, yaşama gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuştur. Bu zaruri ihtiyaçlar için öncelikle doğanın koşullarına göre şekillenmişse de daha sonraları insanoğlunun hızla değişimi ile birlikte bunlarda değişip gelişmiştir. Seri üretimin artması imal etme ve yeni yerleşimler kurma arzusu yapılara meydanları, sokakları ekleyerek kompleks şekillere bürümüştür.

Yapının bulunduğu coğrafya, iklimsel özellikler, mevcut malzeme, yapım yöntemi, inanç, yaşam tarzı gibi faktörler yapının kimlik oluşumunda büyük etkiye sahiptir. Bu sebeplerden dolayı konut yapısı her bölgede farklı özellik göstermektedir.

Şekil 4.8. Eski Van evleri (A.Vruyr,1996).

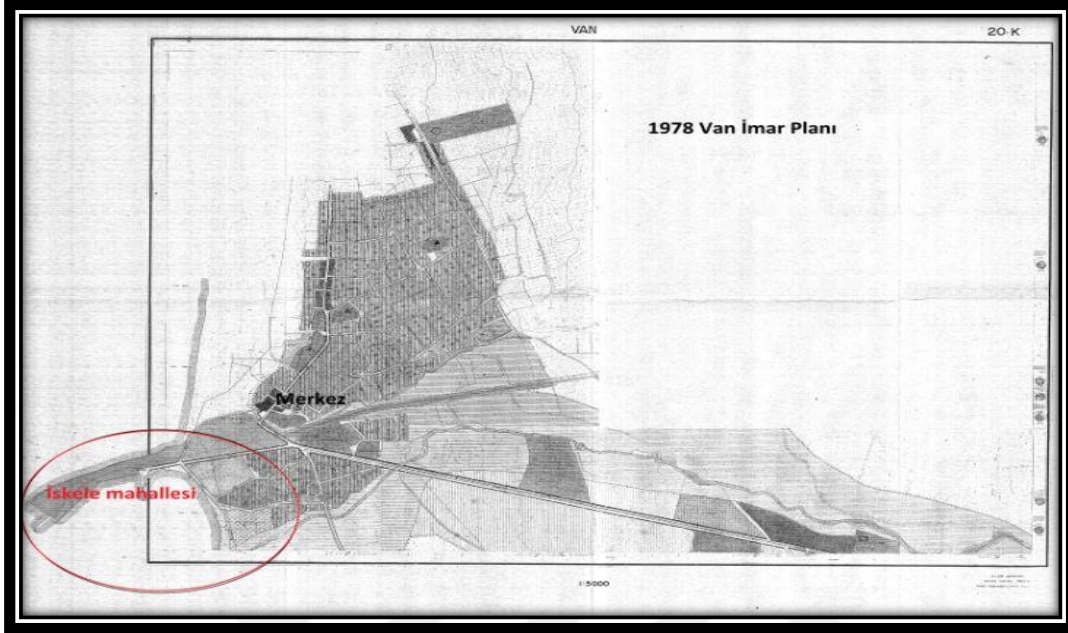
Şekil 4.9. Van Kalesi XVII. yüzyıl minyatürü (Saray, İrcıca-Arşivi,1895).

4.2. İskele Mahallesi'nin Afet Öncesi Genel Durumu

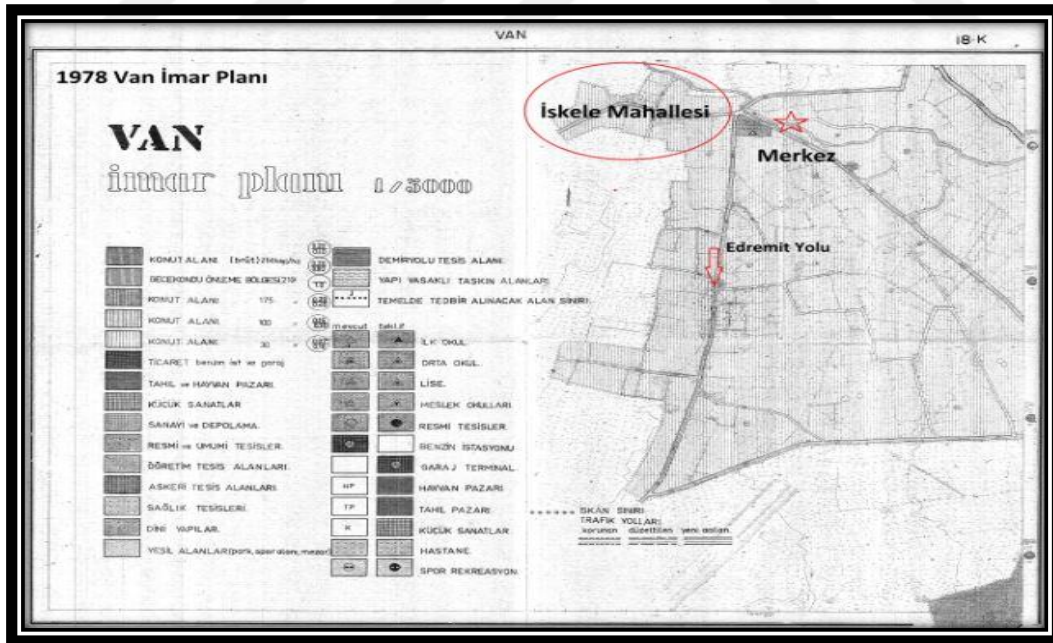
Araştırma alanı, Van il merkezinde bulunan İskele Mahallesi'nde bulunmaktadır. Çalışma alanı içerisinde bir adet feribot iskelesi ve burayla bağlantılı

olan bir tren yolu işletmesi, polis okulu ve lojmanlarının yanı sıra birçok konut, iş yeri, okul ve kamusal alanlar bulunmaktadır.

Şekil 4.10. 1978 Van imar planı (Van Afat İl. Müd., 2017).

Şekil 4.11: 1978 Van imar planı (Van Afat İl. Müd., 2017)

Bu bölümde Van ilinde meydana gelmiş afet olaylarına genel bir bakış ve değerlendirmeler ile birlikte bu afetlerden önce, afet anında ve afetten sonra bölgede

alınan tedbir eylemleri ve çalışma alanı olan İskele Mahallesi'nin afet öncesi genel durumu araştırılmıştır.

4.2.1. Afet öncesi eylemler ve Van kentinde yaşanmış afetler

Ülkemizin jeolojik özellikleri göz önünde bulundurulunca gerek topografik yapısı gerekse iklimsel özelliklerinden dolayı doğal afetlerin sıkça yaşandığı ülkeler arasında sıralanabilir. Doğal afetler yaşandığı yerlerde can kayıplarının yaşanmasına sebep olduğu gibi ülke ekonomisinde ciddi zararlar vermektedir.

Afet:

Afet en genel tanımla insanlar ve diğer canlılar için fiziksel ve sosyal kayıpların yanı sıra ekonomik zararlar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkân ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği, doğal, teknolojik veya insan kökenli olaylara denilmektedir (Afet İşleri Gen. Müd.).

Çizelge 4.4. Afetler ve zararlı etkileri (Afet İşleri Gen. Md., 2017).

Doğal Afet türü	Yıkılan Konut Sayısı	Yüzde(%)
Deprem	495,000	76
Heyelan	63,000	10
Sel	61,000	9
Kaya Düşmesi	26,500	4
Çığ	5,154	1
Toplam	650,654	100

Afet öncesi zarar azaltma çalışmaları

Afet işleri Genel Müdürlüğü tarafından yukarıda yazıldığı gibi tanımlanan afetlerin yıkıcı etkisini en aza indirmek ve olası can kayıplarını engellemek için afet öncesi

yapılması gereken çeşitli eylemleri Afet işleri Genel Müdürlüğü verilerinden derleyerek şu şekilde özetleyebiliriz.

Afet Bilgi Sistemi

- Afet Tehlikesi ve Riski Belirleme Çalışmaları
- Mikrobölgeleme
- İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporlarının Onaylanması
- Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Şebekesi
- Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporlarının Onaylanması
- Türkiye Ulusal Telemetrik Kayıt Ağı
- Heyelan ve Kaya Düşmesi
- Çığ Tehlike Ve Riskinin Önlenmesi
- Deprem Bölgeleri Haritası ve Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik
- Afet Kanunu
- Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi
- Afete Maruz Bölge
- Güçlendirme Yönetmeliği

Önceden Hazırlık Çalışmaları

- Afet Yönetimi ile ilgili Planların hazırlanması
- İl düzeyinde hazırlanmış olan Kurtarma ve Acil Yardım Planları ile ilgili görüş ve önerilerin hazırlanması
- Eğitim ve Tatbikatlar
- Deprem Senaryoları

Afet Anı ve Sonrasında Yapılan Çalışmalar

- Depremin büyüklüğü, yeri vb. bilgilerini tespit etmek

- Hasar Tahmini Yapmak
- Afet hakkındadaha detaylı bilgiler elde etmek için olay mahaline giderek rapor hazırlamak Deprem Bölgesi Etkililik Oluru
- Acil Yardım Ödeneği
- Hasar Tespit Çalışmaları
- Geçici İskân Çalışmaları
- Hak Sahipliği Çalışmaları
- Enkaz Kaldırma Çalışmaları
- Alt Yapı Çalışmaları
- Yer Seçimi ve Planlama Çalışmaları
- İmar Çalışmaları
- Kalıcı Konut Çalışmaları
- Afetler Merkez Koordinasyon Kurulunun Sekretarya Görevini Yapmak
- Dış Yardımların Kabul Edileceğinin Dışişleri Bakanlığı'na Bildirilmesi

Afet olaylarında risk yönetimi

İstenmeyen bir olayın doğurduğu olumsuz tüm sonuçlar risk kavramını oluşturur. Meydana gelen olayda risk durumundan söz edebilmek için belli bir alanda, belli bir şiddete sahip bir olayın meydana gelmesi ve bu durumdan etkilenme veya etkilenme olasılığının bulunması gerekmektedir (Afet İşleri Gen. Müd.).

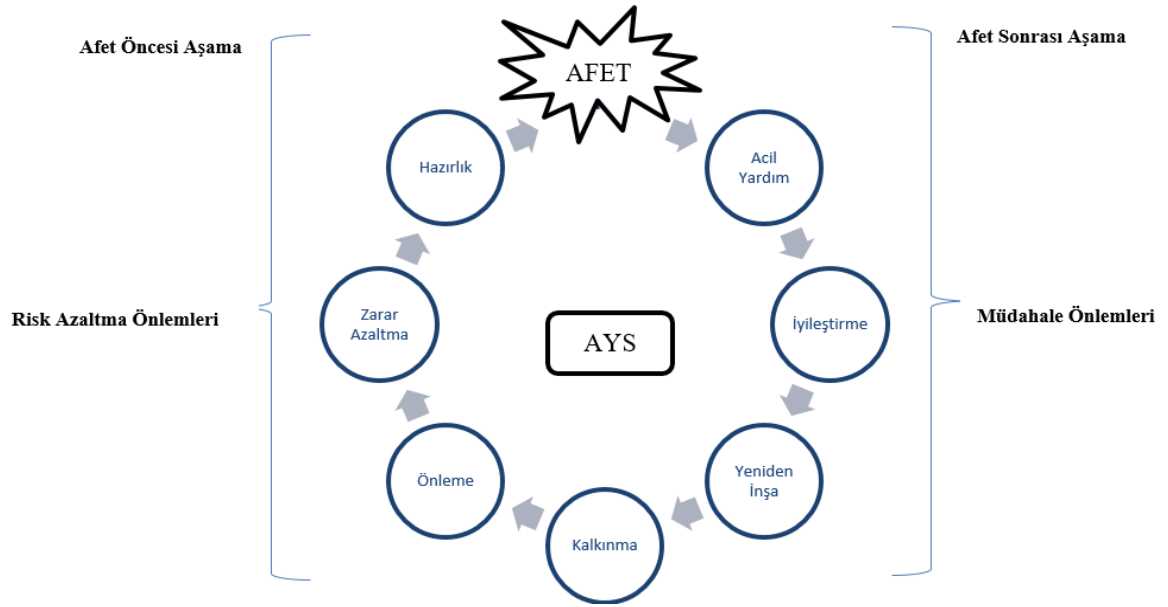
Risk kavramından doğan ve bunu kontrol altına almayı gerektiren risk yönetimi ise; olası afet (risk) durumlarının belirleme, riskin oluşma ihtimalini değerlendirilme, risk tehlikesi altında bulunan topluluğu belirleme ve olası kötü faktörlerin etkilerini saptama, olası riski azaltıcı etkilerin ne olabileceğini saptanma uygulama ölçütlerinin belirlenme ve bu politikaları uygulama programlarının içermektedir (Afet İşleri Gen. Md.). Meydana gelen bir afetin yıkıcı boyutunu öğrenmek ve ilerlemesine engel olacak eylem ve faaliyetlerin tümü risk yönetiminin kapsamındadır. Bu gibi durumlar için bölgeye ait risk haritalarının hazırlanıp bölgeyle ilgili detaylı çalışmaların afet öncesi eylemler grubunda hazırlanması gerekmektedir.ancak bu disiplinler ile bölgenin tam olarak tanınması ve eldeki kaynakların doğru şekilde kullanılması sağlanabilir (Özmen, ark., 2005).

İsimleri, meydana geldiği yerler ve gelişim ve dağılıma şekilleri gibi durumlarda farklılıklar gösterebilir bile tüm afet olayları için yapılması gereken benzerdir ve beş başlıkta incelenir (Özmen, ark., 2005).

1. Zarar azaltma,
2. Önceden hazırlık,
3. Kurtarma ve ilk yardım,
4. İyileştirme,
5. Yeniden inşa safhalarıdır.

Birbirleriyle bütünleşik ve etkileşimli olarak çalışma şartı olan, takip zorunluluğu içinde bir önceki faaliyetten beslenip sonraki adıma büyük ölçüde etki ederek sürekli olması gereken bu adımlara afetler halkası veya zinciri denilebilir.

Olası afet durumlarında Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülecek eylemleri şu şekilde göstermek mümkündür;

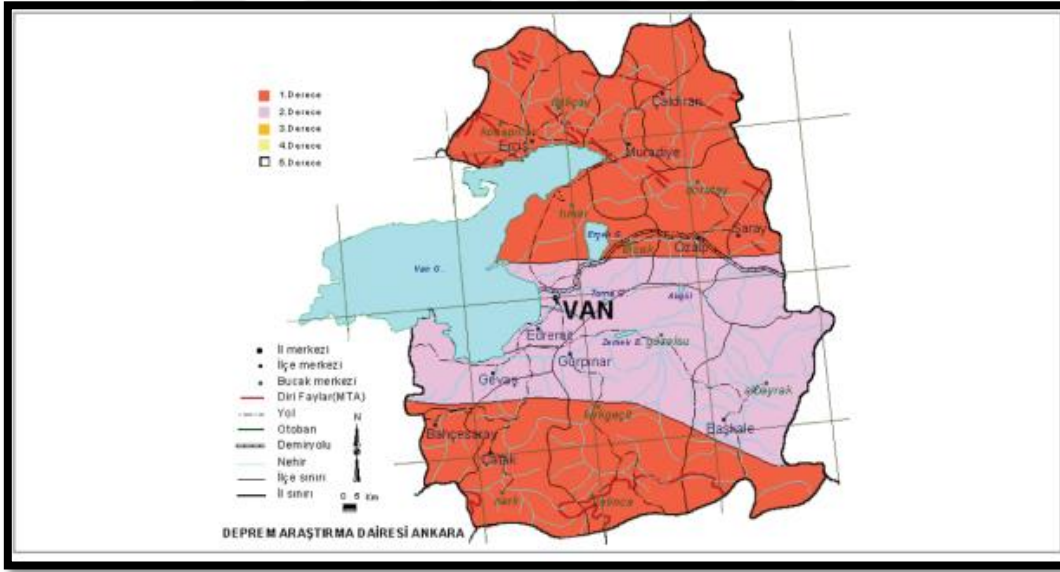
Şekil 4.12: Afetler halkası (Özmen ve ark., 2005).

Van kentinde yaşanmış afetler

Aşağıdaki tabloda 1900’lü yılların başından günümüze kadar olan sürede meydana gelmiş, can ve mal kayıplarına yol açmış afetlerin illere göre yoğunluğu görülmektedir (TUAA, 2013).

Çizelge 4.5. TRB2 bölgesinde yaşanmış büyük afetler ve sayıları (TUAA, 2013).

İl Adı	Çiğ	Deprem	Heyelan	Kaya Düşmesi	Sel Su Baskını
Bitlis	31	3	22	12	17
Hakkari	18	3	4	4	2
Muş	8	11	17	1	3
Van	10	7	13	3	9
Toplam	67	24	56	20	31

Şekil 4.13. Van ili deprem haritası (Afet ve Acil Durum Yönetimi Deprem Dairesi Başkanlığı, 2013).

Tarihsel ve aletsel dönemlere ait deprem kayıtları, bölgede 7-8 şiddetinde ve 5-6 büyüklüğünde depremlerin olduğunu göstermektedir. Tarihsel döneme ait depremler şiddetlerine göre değerlendirilmiştir. Bu veriler Van’da aletsel dönem öncesinde yüksek hasarlara neden olan depremlerin meydana geldiğini göstermektedir. Van ilinde aletsel dönemde can kayıplarına neden olan ve tespit edilmiş depremler tabloda verilmiştir (Van İli Çevre Durum Raporu, 2012).

Çizelge 4.6. Van ili aletsel depremler ve ölçümleri (Van İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, 2013).

Tarih	Yer	Şiddeti	Can kaybı	Hasarlı bina sayısı
10.09.1941	Van/Erciş	5.9	194	600
29.07.1945	Van	5.8	12	2.000
16.07.1972	Van	5.2	1	400
24.11.1976	Çaldıran/Muradiye	7.2	3.840	9.552
23.10.2011	Van/Erciş	7.2	604	
09.11.2011	Van	5.6	40	30.000

Sel Su Baskını

Van ili Merkez, Çatak, Çaldıran, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Saray ve yer yer diğer tüm ilçelerdeki muhtelif yerleşim birimlerinde sel su baskını neticesinde büyük olumsuzluklar yaşanmaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2012).

Kayıtlı olarak dokuz sel su baskını afeti meydana gelmiş, bu afetlerde sekiz kişi hayatını kaybetmiş, bir kişi yaralanmış ve bu afetlerden 1.928 kişi etkilenmiştir (TUAA, 2013).

Göl Suyu Yükselmesi

Tez konusu olarakta araştırdığımız göl suyunun yükselmesi afetine ilişkin; Van İli Çevre Durum Raporlarının kayıtlarında gölün yer altı suları kaynaklı olarak yükseldiği bilgisi yer almakta. Bu yükselmenin göl çevresindeki yerleşim alanlarına ve tarım arazilerinde zarar görüğü bilgisi bulunmakta. En son 1995 yılında yükselen göl suları kentte 563 konuta zarar vermiştir (Van İli Çevre Durum Raporu, 2012).

4.2.3. Kentsel dönüşüm ve Van ilinde uygulama eylemleri

Kentsel dönüşüm, şehrin bir bölümünün veya ciddi anlamda büyük bir kısmının proje kapsamında sistematik bir şekilde mevcut yapı stoklarının olası depremlere ve afetlere karşı toprak zeminin ve üzerindeki yapının risk değerlerinin belirlenmesi, olası afetlerde yıkılması ve yıkılırken çevredeki diğer yapılara

zarar vermesi olasılıklarının da içine katılarak, riskli toprak zemin ve riskli yapıların kullanım dışına çıkarılarak yerine toprak zeminin yapısına uygun temelli yapıların yapılması ve bu sayede olası afetlerde yaşanabilecek can ve mal kaybının en aza indirmek için yapılan kamusal çalışmalardan biridir (TMMOB, 2016).

Kentsel dönüşüm eylemini mevcut alan içerisinde yer alan bir bölümün diğer bölümlerden farklı hale bürünmesi olarak tarif etmek mümkündür.

Bu değişim evresinde işlem gören kentsel bölge mevcut yapılar ve alanlardan farklı olarak yeni yerleşimler, işlevler, fonksiyonlar kazanmaktadır. Bu işlemlerin tamamı kentsel dönüşüme giren bölgede kalıcı çözümler sağlayıp bölgenin normal süreçlerde işlevselliğini sağlamak esastır. Tüm bunlar kapsamlı çalışmalar ve her yönlü alan etütleri ile desteklenmektedir. Kentsel dönüşümler aslında, bölgede meydana gelen afetin zararlı etkilerini gidermenin dışında söz konusu bölgeyi anlama ve geleceğe hazırlama çalışması olarakta görülebilir. Bölgedeki deformasyonları irdeleme ve kalıcı çözümler üretme güdüsü içinde olan kentsel dönüşüm çalışmaları bölgeye ait toplumların bölgeyi kullanım istekleri doğrultusunda çalışıp, ekonomik ve sağlıklı uygulamalar ile toplumu bütünleştirme çabaların tümüdür demek mümkündür. Bu kapsamda kentsel dönüşüm eylemlerini tabloda olduğu gibi kısaca özetlersek (TMMOB, 2016);

Çizelge 4.7. Kentsel dönüşümü uygulama ve eylemleri (TMMOB, 2016).

Fiziksel Tasarım	Sosyal	Ekonomik	Yasal - Yönetimsel
Ulaşım Ağları	Sağlık-Eğitim Yeterliliği	İyileştirme	Merkezi Karar Sistemi
Konut Stoku- Bilgisi	Kamu Hizmetlerine Erişim	Kalite Arttırma	Yerel Karar Verme Mekanizması
Alt Yapı Donatıları	Suç Oluşum Unsurlar	İş Olanağı Doğurma	Halkla İlişki Koordinasyonu
Tasarım Uygulamaları	Toluma Aidiyet	Bölgenin Niteliğini Yükseltme	Uygulamaya Dâhil Grupların Katılımı
Koruma	Kamu-Özel Sektör İşbirliği	Kendini Besleme Olanağı Sağlama	Liderlik Türü Ve Boyutu
Değişim	Bölge Halkı Ve Gönüllülerin Katılımı	Devamlılık	Çıkar Grupların Denge Kontrolü
Gelişim	Kentsel Uygulama Sürecine Dâhil Olma		

Araştırma alanında; doğal yapıya uyumlu, bölgede yaşayan bireyler için fiziksel yeterliliğe sahip, sosyal ve ekonomik olarak geleceğe hitap edebilen birimler inşa etmek için faaliyet gösteren kentsel uygulamaların sağlıklı ve yaşanabilir alanlar oluşturması birçok farklı disiplinler ile işbirliği içinde olmasını gerektirmektedir. Bunlar; mimarlar, çevre planlayıcıları, peyzaj mimarları, mühendisler, sosyologlar, haritacılar gibi.

Kentsel değişimde tüm bu uygulama ve eylemler dikkate alınarak bölgede hedeflenenler Roberts, (2000) tarafından yapılan çalışmada, değinildiği gibi beş amaca yöneliktir. Bunlar;

1-Kentte bulunan fiziksel koşullar toplumsal yapı arasında ilişki bilinmeli ve kentin bozulmasına sebep olan toplumsal çöküntüler belirlenerek kentin bozulmaması için önerilerde bulunulmalı,

2- Kentsel dönüşüm; kent kimliğini oluşturan dokuların fiziksel olarak devamlılığı olan uygulamalara, değişimsel ihtiyaçlarına uyumlu olmasının yanı sıra sürekli değişen gelişen fiziksel toplumsal ekonomik ihtiyaçlara göre değiştirilebilir olmalı.

3-Ekonomik kalkınmayı, ekonomiyi korunmayı sağladığı gibi kentsel huzur ve yaşam kalitesini yükselten bir olguya sahip olmalı.

4-Bölgede zaman içerisinde meydana gelen ekonomik bozulmalara paralel olarak kentsel alanlar da çöküntüye uğrar. Bunun için uygulanan kentsel dönüşüm eylemleri bölgelerde ekonomik canlılığı ve yeni iş olanakları sağlamalı.

5-Kentsel planlamalar uygulanan bölgede analizler sonucu elde edilmeli ve kesinlikle bölgeye uygun olmalı ve en temel ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmalı. Gereksiz yayılımlar içine girmeden hedeflenen işlemler mevcut potansiyeli artırıcı nitelikte olmalı.

Kentsel dönüşümün uygulandığı bölgede isteneni elde etmek için birbiriyle ilişki içinde ve bütünü oluşturmak amacı ile uygulanan dokuz farklı uygulama bulunmaktadır. Bunlar (Roberts, 2000);

- Yenileme (Renewal)
- Yeniden Geliştirme (Redevelopment)
- Yeniden Canlandırma (Revitalization)
- Sağlıklılaştırma (Rehabilitation)
- Temizleme (Clearance)

- Tazeleme Parlatma (Refurbishment)
- Düzenleme (Improvement)
- Koruma (Conservation)
- Boşlukları Doldurarak Geliştirme (infill development)

Tüm bu kentsel uygulama iş ve işlemlerine bakılarak ülkemizdeki kentsel dönüşümler irdelendiğinde; daha çok 1980 yılları sonrası büyük sermayelerin kar güdüsü ile kentsel dönüşüm adı altında daha çok konut yapımına başlanmış ve gereksiz bir yayılım gösteren kentsel dönüşüm uygulamaları kentte mevcut tarihi ve doğal olguların da tahrip ettiği görülmüştür. Bununla birlikte birçok kamu kaynakları da amacının dışında uygunsuz olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu hızlı yapılaşma aynı zamanda toplumdaki mevcut kültürü etkilemiş ve kültürel çöküntülere sebep olmuştur. Zaman içerisinde bozulan alanlar ve çoğalan bu yapılar beraberinde kentsel uygulama ve dönüşümleri de zorunlu hale getirmiştir. Farklı birçok kamu kurumu ve belediyelerin ana gündemi olan kentsel dönüşüm uygulamaları, önceden yapılan yanlış uygulamaları düzenlemenin devamı niteliğinde olduğu görülmektedir. Bütün olarak ele alınmayan dönüşüm uygulamaları kentin mevcut tarihi, doğası, kültürü, insan ve toplum yapısından soyutlanıp genelde sadece fiziksel boyut olarak ele alındığı görülmektedir. Ve bunun sonucunda kent kendi kimliğinden her geçen gün biraz daha uzaklaşmaktadır.

Riskli Alan

Riskli alan Kanunda, “Zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan” alan olarak tanımlanmakta ve riskli alanlar, Bakanlık veya İdare tarafından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görüşü de alınarak belirlenen ve “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca” kararlaştırılmaktadır (Afet İşleri Gen. Md.).

Araştırma alanı içerisinde bulunan İskele Mahallesi’nde; Bakanlar Kurulu 1995 yılında meydana gelen Van Gölü su seviyesinin yükselmesini; 1995 yılında 95/6925 karar sayılı resmi gazetede yayınladığı kararnamede ile göl çevresinde bulunan riskli alanların 1650-1655 metreleri arasındaki alanı afet bölgesi ilan ederek, bu alanlar içerisine yapılacak tüm yerleşim eylemlerine yasaklama getirmiştir. Bölgede olası afet

riskine karşı bu yasaklamaya uyulması ve bu bölgelere daha önceden yapılmış yapıların tahliye edilmesi gerektiğini bildirmiştir (Afet İşleri Gen. Md.Van,1995).

Riskli Yapı

“Riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıdığı bilimsel ve teknik verilere dayanılarak tespit edilen yapı” olarak tanımlanmıştır (Afet İşleri Gen. Md.).

Araştırma alanı olan (İskele Mahallesi’nde 303 adet konut ve 25 adet iş yeri zarar görüp riskli yapılar arasında tutanaklara işlenmiştir (Tablo: 3,7), (Afet İşleri Gen. Müd. Van,1995). Tüm bu bilgiler ışığında Van ilinde afet ilişkili uygulanan kentsel çalışmalara bakıldığında tamamlanmış tüm çalışmaların TOKİ ve diğer kuruluşlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Özellikle 2011 depreminden sonra Van genelinde TOKİ tarafında 43 adet proje uygulaması yapılmıştır (TOKİ idaresi verileri). Farklı köylerde ve ilçelerde uygulanan bu dönüşüm çalışmaları, konut ihtiyacını gidermenin yanında eğitim, ibadet, sağlık ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gerekli alanlar ve köylerde yapılan uygulamalar için ahır, samanlık gibi birimlerinde yapımını üstlenmiştir. Bu uygulamalardan Van merkezde yapılanları kısaca özetleyecek olursak;

Çizelge 4.8. Van merkezde yapılan kentsel dönüşüm uygulamaları (TOKİ).

Uygulamanın Adı	Konut	Okul	Sağlık	Ticaret	İbadethane
Kevenli TOKİ	480 Adet	1 Adet	-	-	1 Adet
Bostaniçi TOKİ 1. ve 2. Etap	1088 Adet	4 Adet	-	2 Adet	2 Adet
Kalecik TOKİ 1.2.3.4.5.6.Etap	1920 Adet	3 Adet	-	6 Adet	3 Adet
Edremit TOKİ Toplamda 18 Etap	7366 Adet	5 Adet	-	7 Adet	6 Adet
Bardakçı TOKİ	498 Adet	-	-	1 Adet	1 Adet
TOPLAM	11.352	13		16	13

4.2.5. Van İskele Caddesi’nde bulunan yapıların analizleri

İskele Caddesi yedi km. uzunluğu ile Türkiye’nin en uzun caddesi olarak bilinmektedir. Van’ın Beş Yol Meydanı’ndan başlayıp çalışma alanı içinde bulunan

feribot iskelesine kadar uzanmaktadır. Hizmete açıldığı günden bu güne çeşitli değişimlere uğrasada cadde hala işlevini korumaktadır.

Şekil 4.14. İskele Caddesi'ndeki farklı yapılar görünüşü.

Adımı bölge içerisinden geçen caddeden alan İskele Mahallesi'ndeki yapılar analiz edildiğinde; bölge içinde daha önceden yapılan yapıların, ifraz, yeşil alan telkini gibi kuralları yer yer ihlal ettiği görülmektedir. Bu durum bazı alanlarda mülkiyet sınırlarının adil dağıtılmamasına sebep olmuştur. Bölgedeki plansal bütünlüğe bakıldığı zaman ise yeşil alan yüz ölçümlerinin bölgenin ihtiyacını karşılama konusunda yetersiz olduğu fakat yinede mahalle içinde nefes alacak alanların mevcut olduğu görülmektedir.

Cadde boyunca konut yapıları genelde tek katlı, iki veya üç katlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten bu güne sürekli yaşam halinde olan bölgede, cadde üzerinde ki yerel kültür etkisinin gittikçe azaldığı görülmektedir. Bunların büyük bir sebebini ise Başbakanlık Toplu Konut İdaresi tarafından yurdun birçok bölgesinde olduğu gibi İskele Caddesi üzerinde de uygulanan konut ve kamu yapılarıdır. Cadde üzerine inşa edilen bu tür yapıların bölgeyi yerel kültürden uzaklaştırdığı görülmektedir. Cadde, 2011 Van Depremi öncesinde İskele Mahallesi ve buna ilişkili iskele sahil kordonunu beslerken deprem sonrası bu bölgelere yapılan farklı işlevli birçok kamu yapısı sebebiyle cadde üzerindeki insan ve taşıt yoğunluğunun arttığı görülmektedir. İskele Caddesi'nin nostaljik görüntüsü olarak hafızalarımızda kalan kavak ağaçlarının yerlerini günümüzde üstü konut altı ticaret alanı olarak planlanmış betonarme yapılar almaktadır.

Şekil 4.15. İskele Caddesi 1993-73 görünüşleri (kelebekgaleri.hurriyet.com.tr, 2017).

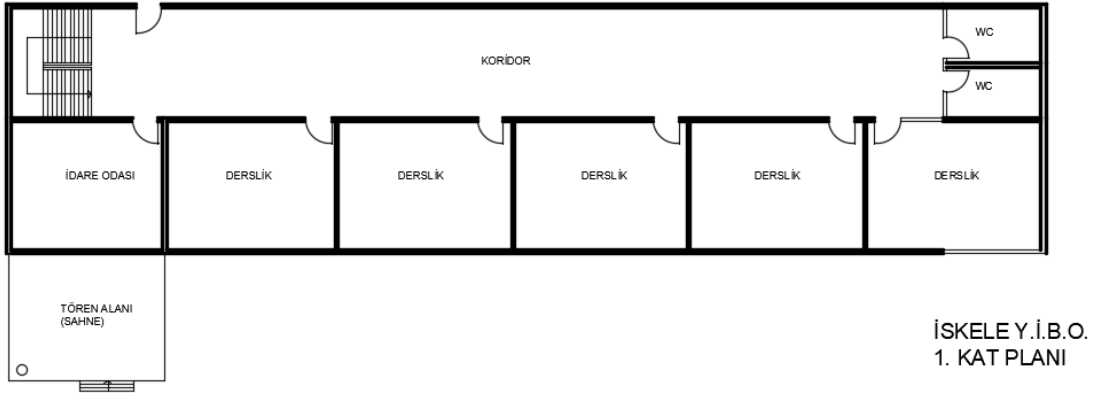
İskele Mahallesi 'nde bulunan kamu yapılarından (Y.İ.B.O.)

Kurtuluş savaşı'ndan sonra yorgun düşen halkın eğitim ve öğretim ihtiyacını karşılamak, özellikle nüfusun büyük bir bölümünü oluşturan köylerde yaşayan halkın kültür, bilgi ve beceri seviyesini arttırmak amacı ile 1935 yılında kurulan köy enstitüleri, öğretmen okulları ve Y.İ.B.O.'lar uzun süre aktif olarak faaliyet sürdürmüştür (Aysal, 2005). Okuryazarlık dışında halka beceri kazandıracak mesleki eğitimler de verilmiştir. Ağır savaşlardan çıkmış olan ülkede oldukça zarar görmüş olan köylere bu tür hizmetleri götürmek (dönemin şartları göz önünde bulundurularak) oldukça zor olduğu için ulaşımının daha kolay olduğu insanların daha rahat faydalanabileceği alanlara kurulan bu eğitim mekânlarına köylerden öğrenciler taşınmış ve burada kalarak eğitim görmeye başlamışlardır (Aysal, 2005).

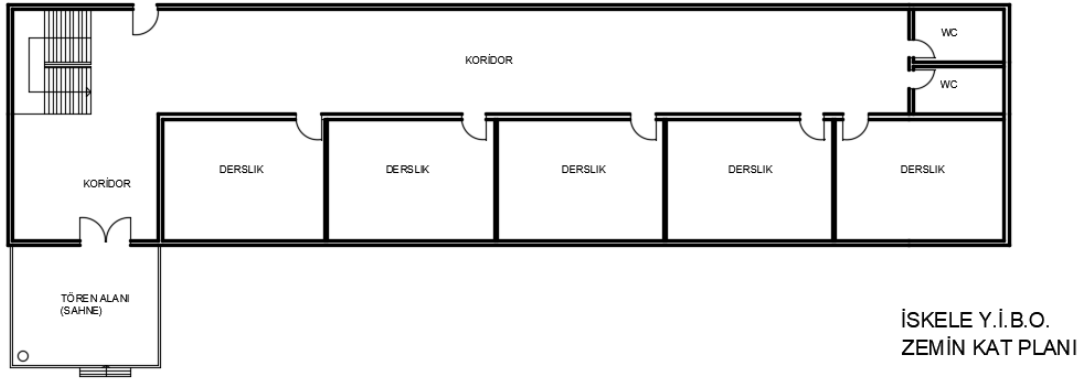
İlköğretim çağındaki çocukları ilgilendiren Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (Y.İ.B.O.) bünyesinde barındırdıkları pansiyon, yemekhane, atölyeler, derslikler çamaşırhane, sosyal aktivite alanları gibi hizmet birimleri ile diğer eğitim yapılarından oldukça farklılık göstermektedir. Öğrencilerin yatılı olarak okuduğu bu okullarda vakitlerinin nerdeyse tamamı eğitsel, sosyal faaliyetler ile meşgul olarak geçmektedir.

Kurulduğu yıllarda nüfusu az olan bu okullarda eğitim gören öğrenci sayılarının yıllar geçtikçe çoğaldığı ve hatta buldukları bölgelerde talep edilen eğitim kurumları arasına girmeyi başarmışlardır. 1937 yılında faaliyete başlayan köy enstitülerinin devamı olarak sonraki yıllarda kurulan Y.İ.B.O. 'lar 1948 yılında Van'ın İskele Köy'ünde açılan İskele Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (İskele Y.İ.B.O.) ilave edilmiştir. Van'a 7 km. uzaklıkta bulunan ve Van Gölü kıyısında yer alan İskele köy'ünde kurulmuş ismini de kurulduğu köyden almıştır. İlk eğitim faaliyetine 60 kız öğrenci ile başlamıştır. Kız uygulama okulu olarak eğitime açılan okulun kuruluşu esnasında bir adet dershane, bir adet yemekhane, bir adet yatakhane ve bir adet de öğretmen lojmanı olmak üzere 4 adet kerpiç karkas binadan oluşmaktadır. Okulun Başöğretmeni ve idarecisi Macide AKSU kuruluş esnasında okulu iki bayan öğretmen ve beş hizmetli kadrosu ile yönetmiştir. Okulun kuruluşu esnasında ve sonraki yıllarda bütün ihtiyaçları Ernis Köy Enstitüsü'nden karşılanmıştır (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Zaman içerisinde nüfusu artan ve karma eğitime geçilen kurumun bina sayısında artış olmuştur. Okuldaki öğrenciler ve dışarıdan gelecek katılımcılar için halk eğitim merkezi destekli eğitim kursları (halı-kilim dokuma atölyesi) açılmıştır.

1995-2003 yılları arasında eğitim gördüğüm iskele yatılı ilköğretim bölge okulu 1995 yılında meydana gelen su taşkınyından oldukça etkilenmiştir. Okul sahası içerisinde buluna birçok yapı sular içinde kalmıştır. Taşkın olduğu dönemde yaklaşık 750 öğrencisi bulunan okul yerinde yapılan iyileştirmeler ile faaliyetine devam etmiştir. Bu iyileştirmeler kapsamında okul çevresinde bulunan istinat duvarlarının tahkimatı yapılmıştır. Ayrıca okul sahası içerisinde bulunan birimlerin arasına da olası taşkınların yayılışını engellemek için yaklaşık bir metre yüksekliğinde koruyucu duvarlar inşa edilmiştir.

Şekil 4.16. İskele Y.İ.B.O. 1. kat planı.

Şekil 4.17. İskele Y.İ.B.O. zemin kat planı.

Kurulduğu bölgede etkisi gün geçtikçe artan İskele Y.İ.B.O.'nun buna bağlı olarak öğrenci nüfusu da yıllar geçtikçe artmıştır. 1948 yılında okul kampüsü içine yapılan ana eğitim binasının yetersiz kalması ve ilkokuldan ilköğretim eğitim sistemine geçilmesi nedeniyle okul sahası içerisine 10 derslikli ve idari birimleri bulunan ek eğitim binası yapılmıştır (Şekil:4.16-4.17). Uzun yıllar eğitim hizmeti veren bina 2011 depreminden oldukça zarar görmüştür. Binaya yapılan iyileştirme-güçlendirme işlemleri ile bir müddet daha hizmet veren yapı daha sonra oluşabilecek tehlikelere sebebiyet vermemek adına kontrollü olarak yıkılmıştır.

Şekil 4.18. Taşkından zarar gören Y.İ.B.O. genel görünüşü (Türkelli,1995).

Bölgede uzun yıllar yatılı okul olarak hizmet veren okul; 2011 yılında meydana gelen depremden sonra ayakta kalan birimleri ile birlikte gündüzlü eğitime geçmiştir. Bir müddet Halk Eğitim Merkezi'nin kurs alanı olarak hizmet veren okul şuan İskele Ortaokulu olarak hizmete devam etmektedir.

2005 Yılı Uydu Görünüşü

- Lojmanlar
- Okul Binaları
- İdari Bina
- Misafirhane
- Kütüphane-TV Salonu
- Halk Eğitim Kurs Merkezi
- Teknik Hizmet Binası
- Yatakhane-Yemekhane-Çamaşırhane

Şekil 4.19. 2005 İskele Y.İ.B.O. uydu görünüşü.

2009 Yılı Uydu Görünüşü

Okulun 2009 yılındaki haritaları incelendiğinde ise okul alanı içerisinde bulunan lojmanların yıkılıp yerine kapalı spor salonunun yapıldığı görülmektedir.

Şekil 4.20. 2009 Iskele Y.I.B.O. uydu görünüşü.

Şekil 4.21. 2018 Iskele Y.I.B.O. uydu görünüşü.

2018 Yılı Uydu Görünüşü

2018 yılı haritalarına bakıldığı zaman ise; kırmızı olarak işaretlenen alanlardaki yapılar 2011 depreminde sonra yıkılmışlardır.

Iskele Mahallesi 1994 yılı öncesi

Araştırmanın yapıldığı bölge (Iskele Mahallesi) 1995 yılında meydana gelen göl suyu taşkımindan önce etkisi daha az olan birkaç taşkın olayını yaşamış. Oluşan bu taşkınların zararlı etkisi 1995 yılındakine kıyasla daha az olduğu için zarar gören yapılar devlet tarafından yapılan yardımlar ile yerinde iyileştirme usulü ile onarılıp bölgede düzen sağlanmıştı. Bu yerinde iyileştirme uygulaması ile taşkınların olduğu göl kıyısına yaklaşık üç m. yükseklikte beton blok duvarlar örülmüş ve zaman zaman düşük seviyeli taşkınlara karşı önlem olduğu görülmüştür.

Ancak 1994-95 yıllarında meydana gelen taşkına karşı yetersiz kalmış, yükselen su beton blokların örülmediği yerlerden ve blokların üzerinden taşmıştır. 1994-95 yıllarından önceki İl İmar Planları incelendiğinde taşkın olayı ve ihtimallerine karşı

herhangi bir yapı kodunun ve yapılaşma yasağının uygulanmadığı ve kıyı alanlarında yapılaşmaya devam edildiği görülmüştür. Göl seviyesinin değişim trendlerinin göz ardı edilip yapı kodu sınırlaması uygulanmadan yapılan yapılar ve yetersiz alt yapı sebebiyle 1995 yılında meydana gelen taşkın bölgede büyük hasarlara neden olmuş ve genel durumu zorlaştırmıştır.

Şekil 4.22. Van İskele Mah. görünüşleri (www.wowturkiye.com, 2017).

Şekil 4.23. 1930 Van feribot iskelesi görünüşü (Aslan, 1930).

4.2.6. 1994-1995 yıllarında Van Gölü'ndeki seviye değişimlerinin önceki yıllara kıyası

Van Gölü'nde su seviyesindeki değişim sıcaklık, göle akan akarsular ve yağışlara göre değişiklik göstermektedir. Bölgeye yağışlar genel olarak en çok ilkbaharda en az ise yaz mevsiminde yağmaktadır. Kış mevsiminde genellikle kar şeklinde olan yağışlar ilkbaharın gelmesi ile eriyip göl suyuna karışmaktadır. Bundan dolayı göl suyundaki seviye değişimleri en çok ilk baharda görülmektedir. Yaz mevsimin de ise yağışların azalması ve buharlaşmanın etkisi ile göl suyu seviyesinde azalma görülmektedir (E.İ.E. Van Bölge Şefliği).

E.İ.E. Van Bölge Şefliği. verilerinden elde ettiğimiz değerlere göre 1944-2000 yılları arasında göle düşen yağış miktarı ortalama 380 mm. iken göl seviyesindeki değişim 42 cm. olmuştur.

Çizelge 4.9. Van Gölü'nde yıllara ait yağış miktarı ve seviye değişimleri (E.İ.E. Van Bölge Şefliği, 2018).

Yıl	Yağış Miktarı(mm)	Yıl İçinde Seviye Artışı(mm)
1944	442.9	58
1945	318.0	31
1963	476.9	85
1964	294.2	50
1969	445.7	86
1970	331.5	30
1988	541.5	102
1989	357.5	20
1994	542.6	82
2000	234.6	15
Ortalama	380 mm.	42 cm.

1944-2000 yılları arasında yapılan ölçümler dikkate alındığında en fazla yükselmenin 1988 yılında olduğu görülmektedir. Bu veriler göz önünde bulundurulup ve zaman içerisinde tapulu arazilerin sular altında kalmasından ötürü gölün sürekli ve yavaş bir yükselme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Bu yükselme yer yer yarım ada konumunda olan kara parçalarını kara ile bağlantısını tamamen kesip ada haline gelmesine sebep olmuştur. Buna Örnek olarak il sınırları içerisinde bulana Çarpanak Adası'nı verebiliriz. Eskiden yarım ada konumunda iken şimdi karadan bağımsız bir ada halindedir (Cemal, 1920).

Yapılan araştırmalarda göldeki su seviyesinin yüksek olduğu dönemlerde dalga aşındırmasında yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Buna 1990-96 yılları arasında yaklaşık 30 m. genişleyen Y.Y.Ü. lojmanlarının bulunduğu kıyı şeridi örnek verilebilir (Cemal, 1920). Aşındırmanın önüne geçebilmek için bu tür bölgelere kaya blokları dikilse de engel olunamamıştır.

1936 yılında ülkemizde yayın yapmış olan Hayat Ansiklopedisi'nin verilerine göre göl suyundaki düşük buharlaşma nedeniyle gölde su seviyesinin gittikçe yükseldiği yazmaktadır. Buna rüzgârsız günlerde göl tabanında fark edilen yapı kalıntılarını işaret ederek savunmuştur.

1957 yılında İngiltere de yayınlanmış Encyclopedia Britannica'ya göre Van Gölü XIX. yüzyılın ortalarında ani bir yükselme göstererek tekrar eski seviyesine inmediği belirtilmiştir. Yine bu esere göre Van Gölü düzenli seviye yükselmesine alçalma hareketlerine sahip olup her 5 yılda ortalama 2,5 m. yükselme alçalma hareketi gözlenmiştir.

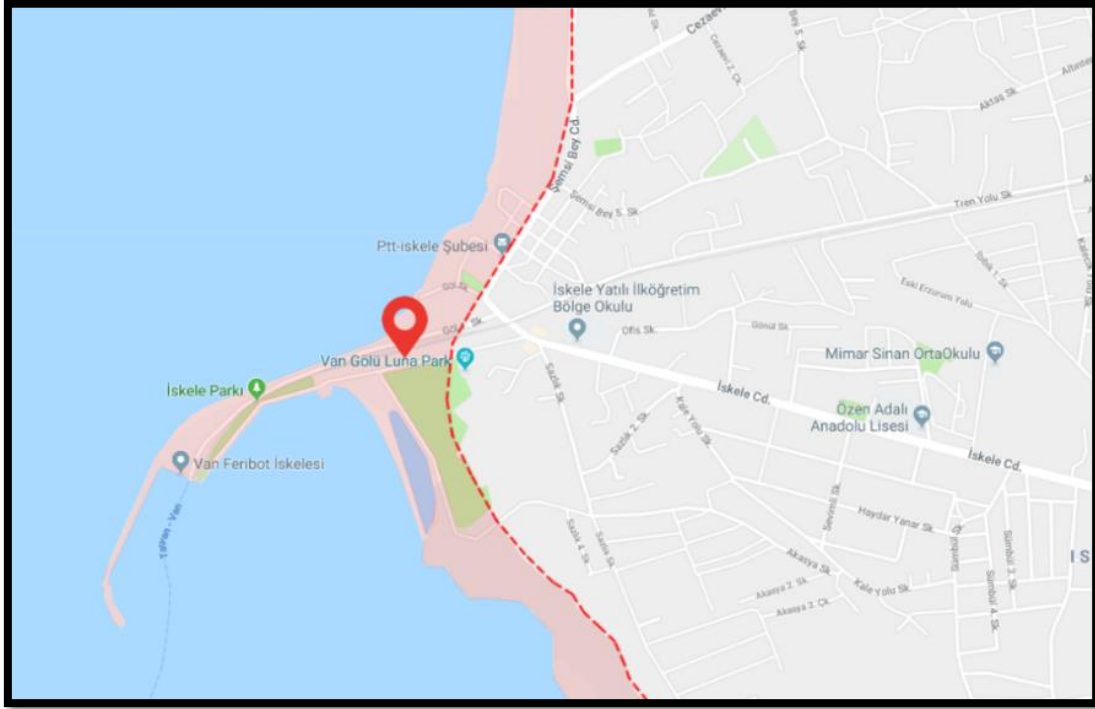
Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'nin 1994 yılında ki basımında yer alan bilgiye göre Van Gölü; normalinden yüksek seviyeye 1740, 1810, 1850, 1875, 1880 yıllarında ulaştığı ve alçak seviye ölçümlerinin de 1852, 1892 yıllarında olduğu yazılmaktadır.

Başka bir kaynak olan Cumhuriyet Ansiklopedisi'ne göre Van Gölü su seviyesi 1841 ve 1870 yıllarında da yükselmiş 1877 de bunlara kıyasen en yüksek seviyesinde görülmüştür. Yine aynı kaynaktan aldığımız bilgilerle Van Gölü 1950 den sonra yavaş bir yükselme eğilimi için de olduğunu ve 1995 yılındaki büyük taşkından önceki en büyük taşkın 1969 yılında olduğu bilinmektedir.

4.2.7. İskele Mahallesi'ni haritalama yöntemi ile tanıma

Çalışma alanı olan İskele Mahallesi'ne ait coğrafi bilgi haritaları düzenlenerek bölgeyi daha detaylı incelemek için yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Bu çalışma içerisinde bölgede bulunan direnci zayıf alanlar, güvenli bölgeler, emniyetli yeşil alanlar, kamu alanları ve kanalizasyon şebekesi, kent için ulaşım ağı gibi konular haritalar yöntemi ile anlatılmıştır.

Direnci Zayıf Bölgeler-Taşkın Riski Olan Alanlar

Şekil 4.24. İskele Mahallesi'nde 2013 nazım imar planı riskli alanları haritası.

Yükarıdaki şekilde Van Büyükşehir Belediyesi'nin 2013 yılında hazırladığı Nazım İmar Planı verilerine göre direnci zayıf olarak tanımlanan ve taşkın riskinin olduğu bölgeler harita üzerinde işaretlenmiştir. 2013 Nazım İmar Planı'nda yer alan bu bölgeler taşkın riski taşıyan direnci zayıf bölgeler olarak ifade edilmektedir. Daimi ikamete kapalı olan bu bölgeler kültür turizm etkinlikleri kapsamında günübirlik tesis alanları olarak faaliyet göstermektedir.

Güvenli Bölgeler, Emniyetli Yeşil Alanlar ve Kaçış Bölgeleri

Çalışma alanı olan İskele Mahallesi detaylı olarak incelendiğinde; bölgede bulunan yeşil alanların olası su taşkınlarına karşı korumasız olduğu hatta riskli alanlar içinde bulunduğu için olası risklerden en fazla etkilenen alanlar olarak göze çarpmaktadır.

İskele Mahallesi'nin 1994-95 yılları öncesindeki su taşkınlarına ve daha sonraki olası tehlikelere karşı alınan önlemler arasında; bölgeyi afetten arındırma, normal hayat şartları sağlamayabilmek adına yapılan eylemler daha çok iyileştirme ve yenileme olarak görülmektedir.

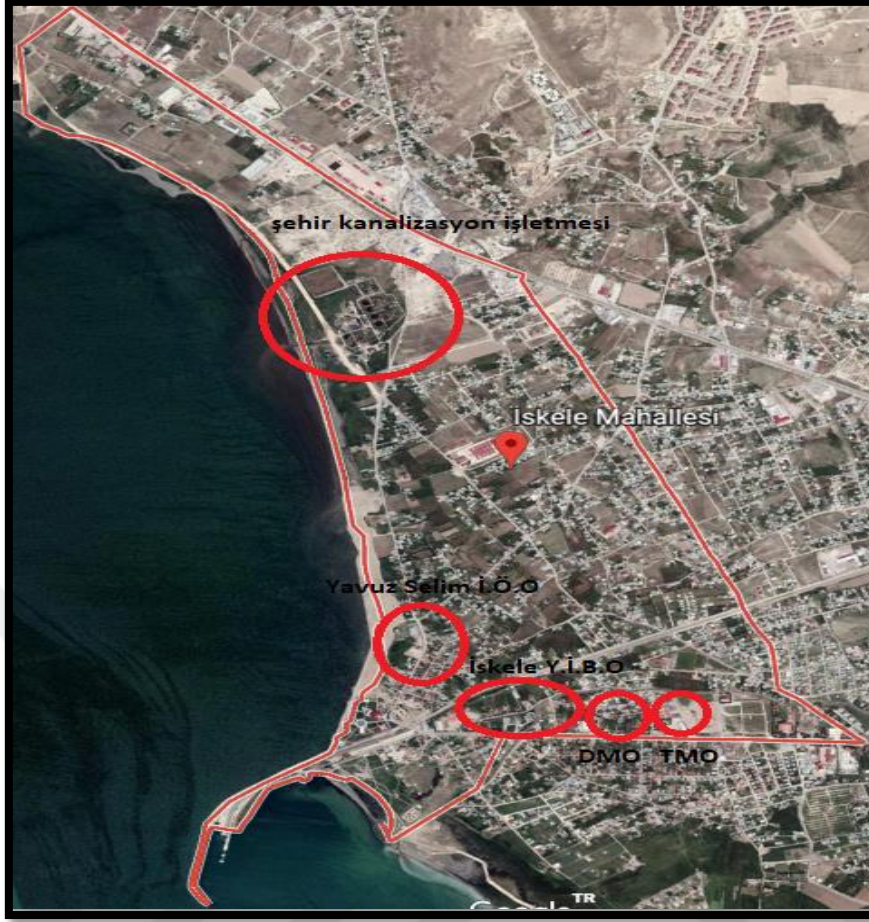
Van Büyükşehir Belediyesi ve Van Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nden aldığımız bilgiler doğrultusunda; bölgeye ait coğrafi bilgi sistem haritaları ve bölgeleme gibi konularda yeterli derecede çalışma yapılmadığı için çalışma alanı içinde güvenli kaçış bölgeleri ve acil toplanma alanları gibi birimler belirlenmemiştir. Olası bir afet durumunda toplanılacak boş arazilerin ise taşkın bölgesinde bulunduğu ve afet riskine karşı korumasız durumda olduğu görülmektedir.

Kamu Yapıları ve Kanalizasyon İşletmesi

Çalışma alanı olan İskele Mahallesi'nde farklı işlevli birçok kamu yapısı bulunmaktadır.1994-95 yıllarındaki afetten oldukça fazla etkilenen polis okulu ve bununla bağlantılı olan lojmanlar tahliye edilerek Erzurum'a taşınmıştır (Afet işleri Gen. Müd. Van,1995).

Polis okulu dışındaki kamu yapıları olan; PTT, YİBO binaları, Yavuz Selim I.Ö.O., tren garı, feribot iskelesi gibi kamu yapıları ise yerinde iyileştirmeler ile hizmetine devam ettirilmiştir (Afet işleri Gen. Müd., Van,1995).

Taşkınlardan önce çalışma alanında bulunan şehir kanalizasyon şebekesi afetten fazlaca etkilenmiş olup yarattığı tehlikeler ile bölgede ciddi sıkıntılara sebep olmuştur. Alınan önlemler ve iyileştirmeler sonucu olası tehlikeler önlenmiş ve halen mevcut yerinde hizmet etmektedir.

Şekil 4.25. Kamu alanları ve kanalizasyon işletmesi Uydu Görünüşü (Googleaerth, 2005) .

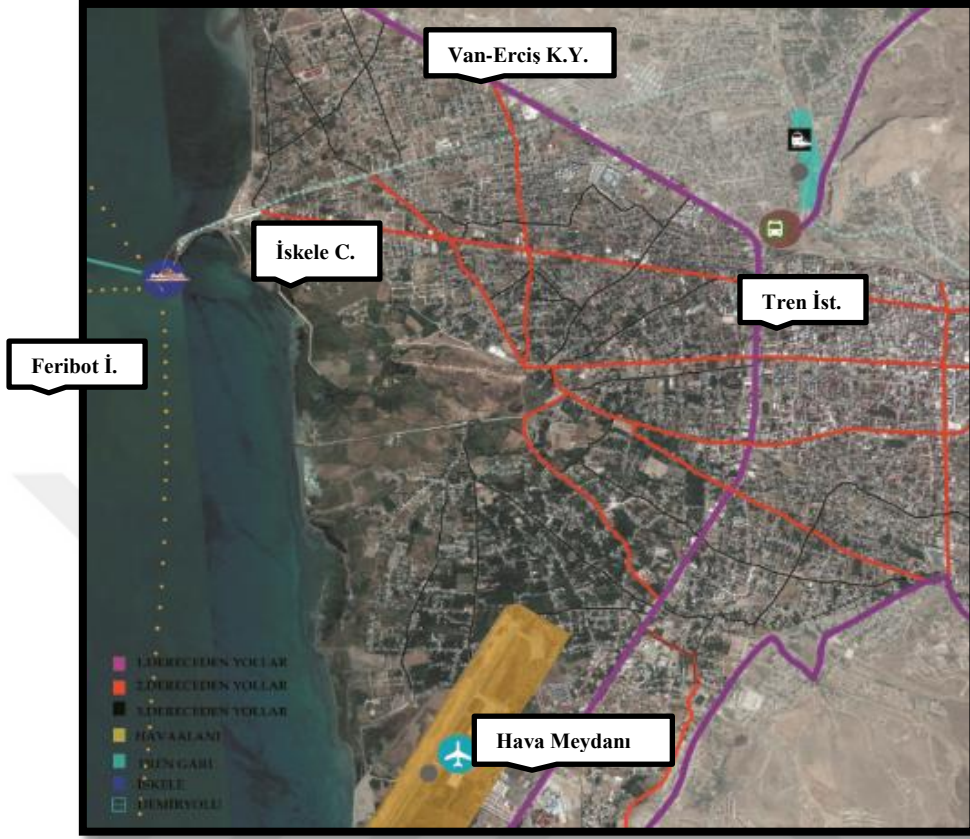
İskele Mahallesi'nin kamusal alanları incelendiğinde karşımıza farklı işlevli birçok kamusal yapı çıkmakta. Buda bizlere bölgenin sürekli hareket eden işleyen yönünü göstermekte.

Çalışma alanı içerisinde;

- Kanalizasyon şebekesi
- İlk-orta-lise dengi birçok okul
- Ptt
- Sağlık ocağı
- DMO (Devlet malzeme Ofisi)
- TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi)

Gibi farklı işleve sahip kamu yapıları bulunmakta.

Kent İçi Ulaşım Ağı Kara-Demir ve Göl Suyu Ulaşımı

Şekil 4.26. Kent içi ulaşım ağı uydu haritası (Googleaerth, 2017)

Kent içinde ve İskele Mahallesi'ndeki ulaşım ağına bakıldığı zaman; bölge içinde bulunan işlek ana cadde (İskele Caddesi) ve üzerindeki kara trafiğinin yanı sıra, aktif olarak faaliyet gösteren göl suyu feribot taşımacılığı ve burayla bağlantı halinde çalışan tren yolunun varlığı bölgede sürekli bir hareketliliğe sebep olmaktadır. Bundan dolayı İskele Mahallesi sürekli işleyen canlı bir bölge olmuştur.

Şekil 4.27. Van Gölü feribot iskelesi genel görünüşü (Türkelli, 1995).

4.3. İskele Mahallesi'nin Afet Anında Genel Durumu

Van Gölü su seviyesinin yükselmesine bağlı olarak merkez mahalle olan İskele Mahallesi'nde birçok alanda etkili olmuştur. Sahil kısmına yakın yerlerde bulunan birçok konut, ticaret ve kamu alanı zarar görmüş ve normal hayat sekteye uğramıştır. Bakanlar Kurulu'nun 95/6925 karar sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan kararı ile 1655 kodu altında kalan alanların afet bölgesi ilanı ile birlikte bölgede bulunan birçok konut ve iş yeri tahliye edilerek afet zararları azaltılmaya çalışılmıştır (Şekil:4.28).

Karar Sayısı : 95/6925			
Van Gölü çevresinde ekli haritada sınırları belirtilen 1655,00 metre kodu altında kalan alanın "afete maruz bölge" olarak ilanı; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın 31/5/1995 tarihli ve 5302 sayılı yazısı üzerine, 7269 sayılı Kanunun değişik 2 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 8/6/1995 tarihinde kararlaştırılmıştır.			
Prof. Dr. Tansu ÇİLLER Başbakan		Süleyman DEMİREL CUMHURBAŞKANI	
Z. HALİS Devlet Bakanı ve Başb. Yrd. V.	N. CEVHERİ Devlet Bakanı	Y. AKTUNA Devlet Bakanı	O. KUMBARACIBAŞI Devlet Bakanı
B. S. DAÇE Devlet Bakanı	A. BAYKAL Devlet Bakanı	A. E. KIRATLIOĞLU Devlet Bakanı	N. KURT Devlet Bakanı
A. HACALOĞLU Devlet Bakanı	A. A. DOĞAN Devlet Bakanı	B. S. DAÇE Devlet Bakanı V.	Z. HALİS Devlet Bakanı
A. GÖKDEMİR Devlet Bakanı	Ş. ERDEM Devlet Bakanı	A. BAYKAL Adalet Bakanı V.	N. AYAZ Millî Savunma Bakanı V.
N. MENTEŞE İçişleri Bakanı	E. İNÖNÜ Dışişleri Bakanı	İ. ATTILA Maliye Bakanı	D. BARAN Sağlık Bakanı
N. AYAZ Millî Eğitim Bakanı	E. ŞAHİN Bayındırlık ve İskan Bakanı	A. HACALOĞLU Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı V.	M. E. KARAKAŞ Kültür Bakanı
A. Ş. EREK Ulaştırma Bakanı	R. ŞAHİN Tarım ve Köyleri Bakanı	H. AKÇALI Çevre Bakanı	
H. ANYOL Sanayi ve Ticaret Bakanı	V. ATASOY Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı		
İ. GÖRPINAR Turizm Bakanı	H. EKİNCİ Orman Bakanı		
Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 2			

Şekil 4.28. Resmi Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı (Van Afat İl Müd., 2018).

İskele Mahallesi’nde 1655 kodu altında kalan 303 adet konut ve 25 adet iş yeri tahliye edilerek resmi tutanaklara alınmıştır. Zarar gören yapılar ve iş yerleri için çeşitli vergi muafiyetleri ve indirimleri uygulanarak zararların giderilmesi hususunda çalışmalara başlanmıştır. Zarar gören yapılar hakkında yapılacak olan yardım ve destekler için istenen belgeler resmi tutanaklar ile bildirilip afetzedeler den bu belgeler temin edilmiştir (Bkz. Ek:1), (Afet işleri Gen. Müd. Van,1995).

Bölgede yapılan detaylı araştırma ve incelemelerden sonra 1655 kodu altında kalan yapıların taşınmasına ve bu kodun üstünde bulunan yapıların ise yerinde iyileştirilmesi hususunda yapılacak yardımlar ve ödeme şekilleri belirlenmiştir (Bkz. Ek:1), (Afet İşleri Gen. Müd. Van,1995).

Bölgede bulunan kamu yapılarından olan polis okulu ve lojmanları il dışına (Erzurum’a) taşındığı bilinmektedir (Afet İşleri Gen. Müd. Van, 1995). Diğer kamu yapıları ise (zarar gören Yavuz Selim İlköğretim Okulu ve İskele Yatılı İlköğretim Bölge Okulu) yerinde yapılan iyileştirmeler ile mevcut yerlerinde kalıp hizmetlerine devam etmektedirler. Mahalle içinde bulunan çocuk parkı ve sosyal alanlar sular

altında kalmış daha sonraki çalışmalarda yerine yeni kamu yapılarının yapıldığı görülmektedir.

<u>T U T A N A K</u>	
<p>Van İli ve çevresinde Vangülü su seviyesinin yükselmesi sonucu Konut ve İşyerleri etkilenecek Afetzadeler için yapılan Hak sahipliği çalışmalarına esas olarak alınan Talep ve Taahhütname ve eki Mülkiyetleriyle ilgili Tapu, Vergi kayıtları ve diğer Resmi belge ve kayıtlar, kavit-ları olmayanlarla ilgili Mülki Amirinden alınan İlmühaberler dosya halinde çalışmalara katılan ve Komisyon Üyesi olan Kadri YAŞAR'a teslim edilmiştir. 11.11.1996.</p>	
<p>TESLİM EDEN AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜKTEN Nevzat DİKMEN</p>	<p>TESLİM ALAN Bay. ve İskan Müd.'lük. Kadri YAŞAR</p>
<p>U Y G U N D U R 12.11./1996 Burhan ERES BAYINDIRLIK ve İSKAN MÜDÜRÜ. V.</p>	

Şekil 4.29. Afet Bölgesi'nde zarar gören yapı sakinlerinden istenen belgelerin tutanağı (Van Afat İl Müd., 2017).

Şekil 4.30. Sular altında kalan tren yolu görünüşü (Türkelli, 1995).

Bölgede bulunan demir yolu işletmesine ait tren yolu da taşkında oldukça zarar görmüş ve dolgu ile doldurularak yaklaşık bir m. yükseltilmiştir (Afet İşleri Gen. Müd., Van, 1995). Tren yolu halen feribota yük taşıma hizmetine devam etmektedir.

Şekil 4.31. Van Feribot İskelesi genel görünüşü (Türkelli, 1995).

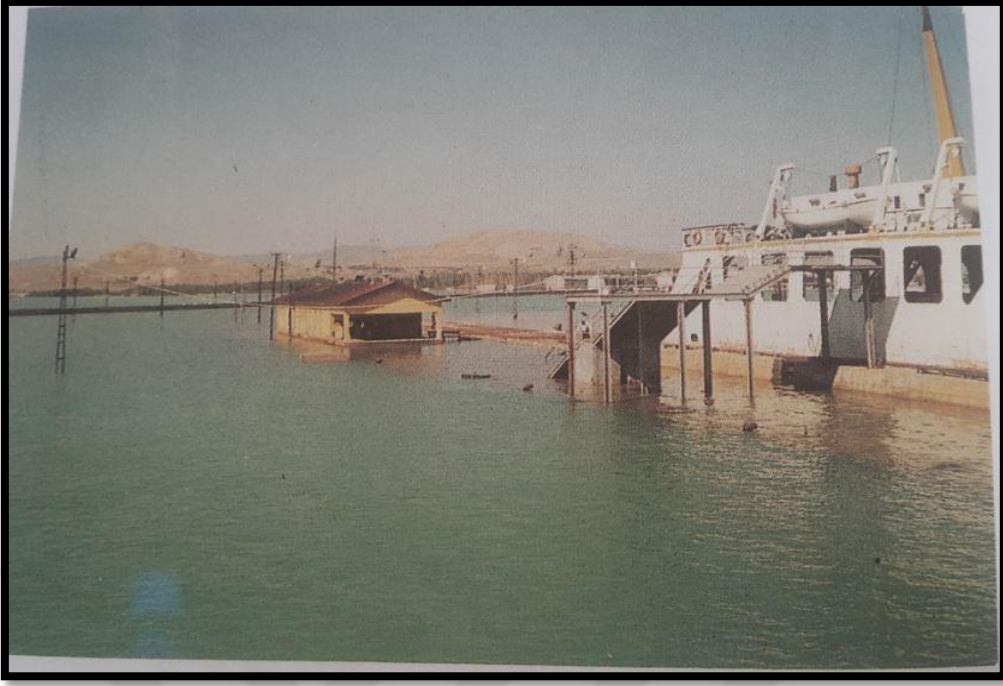
Kıyı bölgesinde bulunan feribot iskelesi ve ona bağlantılı deniz feneri yapıları da sular altında kalmış ve zarar görmüştür. Yerinde iyileştirme yöntemi ile onarılıp işlevini sürdüren kamu yapılarındandır.

Şekil 4.32. Feribot iskelesi deniz feneri görünüşü (Türkelli, 1995).

Şekil 4.33. Su Taşkını sonrası artan sinekler için ilaçlama çalışmasına dair görünüş (Türkelli, 1995).

Şekil 4.34. Feribot iskelesi genel görünüşü (Türkelli, 1995).

Şekil 4.35. Demir yolunun onarımı görünüşü (Türkelli , 1995).

4.3.1. İskele Mahallesi'nde kıyı yapılaşmalarının taşkınlardan etkilenme durumu

Van Gölü'ndeki seviye değişiminde en çok zarar gören yerlerin başında bulunan İskele Mahallesi birçok kamu yapısının yanı sıra geleneksel Van kültürünün yaşatıldığı kentin önemli yerlerindedir. Sözü geçen mahallede konutlar genellikle tek katlı ve bahçeli yapıdadırlar.

Bölgede bulunan yapıların geçmişine bakıldığında konutlarda kullanılan malzemenin genel olarak briket, kerpiç, toprak ve neme karşı direnci düşük olan malzeme kullanılmış olduğunu ve yapım tekniği olarak ta geleneksel tarzın hakim olduğunu söylemek mümkündür. Fakat bölgede sık sık tekrarlanan taşkınlar kullanılan malzeme ve yapım tekniğinde değişikliğe sebep olmuştur. Buna rağmen Taşkınlardan etkilenen yapılar yerinde yapılan iyileştirmeler ile işlevine devam ettirilmiştir. 1994-95 yıllarında meydana gelen taşkına kadarki süreçte, taşkının doğuracağı olumsuzlukları engelleyecek, olası hasarları azaltacak önlemlerin alınmadığı oluşmuş hasarları ise iyileştirme usulü ile eski düzenine kavuşturma politikası üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

İskele Mahallesi'nde kıyı şeridinde bulunan ve kamu yapısı olan polis okulu ve lojmanlara daha önceki taşkınlardan etkilenmiş fakat hasar boyutu 1995 yılındaki oranla daha az olduğu için yerinde iyileştirmeyle 1995 yılına kadar aynı işlevine devam etmiştir (Afet İşleri Gen. Md.Van). 1995 yılında meydana gelen büyük taşkın olayının gerçekleştiği tarihe kadar ki süreçte, tehlike altındaki bölgeler tekrar yapılaşmaya açılmış konut, işyeri ve kamusal alanlar gibi birçok farklı yapı yapıldığı görülmüştür. Yine aynı bölge de bulunan feribot iskelesi ve buna bağlı işleyen demir yolu hattı da önceki taşkınlarda zarar gören yapılar arasında bulunmakta. Bu yapıları olası taşkınlardan koruyabilmek için taşkın olduğu bölgelere beton set levhalar yerleştirilip geçici önlemler alınmaya çalışılmıştır. Fakat 1995 yılındaki taşkında bu önlerin de yetersiz kaldığı görülmektedir. Sözü geçen bölgelerde 1995 yılında gölde meydana gelen su seviyesi değişiminin yapılarda sebep olduğu hasarların artmasında yanlış kentsel planlama ve uygulamalarla birlikte göl seviyesine yakın yapılaşmalar da beraberinde hasar riskini arttırmıştır.

Çizelge 4.10. Van merkezde zarar gören yapılar (Afet İşleri Gen. Müd., 2017).

Van İli ve Çevresinde Van Gölü Su Seviyesinin Yükselmesi Sonucu Konut ve İş Yerleri Etkilenen Afetzedede Ailelerin Durum İcmali											
İl İlçe Mahalle-köy	Afetzedede		T.T. Veren		2.Sahibi K. Edilen		Ret edilen		Mükerrer		
	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	Konut	İşyeri	
Van Merkez İskele Mahallesi	303	25	259	15	248	8	45	14	10	3	
Van Merkez Emin paşa Mahallesi	55	-	55	-	55	-	-	-	-	-	
Van Merkez Buzhane Mahallesi	20	-	20	-	20	-	-	-	-	-	
Van Merkez Bardakçı Mahallesi	4	-	4	-	4	-	-	-	-	-	
Toplam	382	25	338	15	327	8	45	14	10	3	

Uzun yıllardan beri takip edilen Van Gölü'ndeki su seviyesi değişimleri kentte özellikle birkaç yıl içerisindeki hızlı yükselmeye beraber birçok yerleşim yeri tarım alanı yollar eğitim ve sosyal alanların yanı sıra konutlara da ciddi zararlar vermiştir. Araştırma yıllarımızda bulunan 1994-95 yıllarındaki seviye değişimi diğer yıllardaki seviye değişimi ile kıyaslanamayacak kadar fazla etkili olmuştur. 1944-2002 yılları arasında seviye değişimlerin de toplamda 52 km.²'lik alan göl suları altında kalmıştır (Yıldız ve ark., 2005). Sular altında kalan alanların büyük bir bölümünü Van merkezi kıyı alanları oluşturmuştur.

Bu seviye değişimi beraberinde birçok problemi de doğurmuştur. Birçok kamu ve özel yapının sular altında kalmasının yanında aktif olarak kullanılan tarım arazileri de sular tarafından işgal edilmiştir. Öyle ki göl sularının kapladığı 14137 dekarlık kent arazisinin büyük bir kısmı olan 6230 dekarlık alanı Van iline aittir (Tablo:4.11), (Yıldız ve ark., 2005). Van Merkez 29.04.1994 tarihinde de kurulan Kriz Komisyonu'nun raporuna göre, sadece Van ili sınırları içerisinde ; 2087 dekarı tarla, 11413 dekarı çayır,

7275 dekarı mera ve 43 dekarı da yoncalık olmak üzere 20818 dekar tarım alanı ve 3590 adet ağaç sular altında kalmıştır.

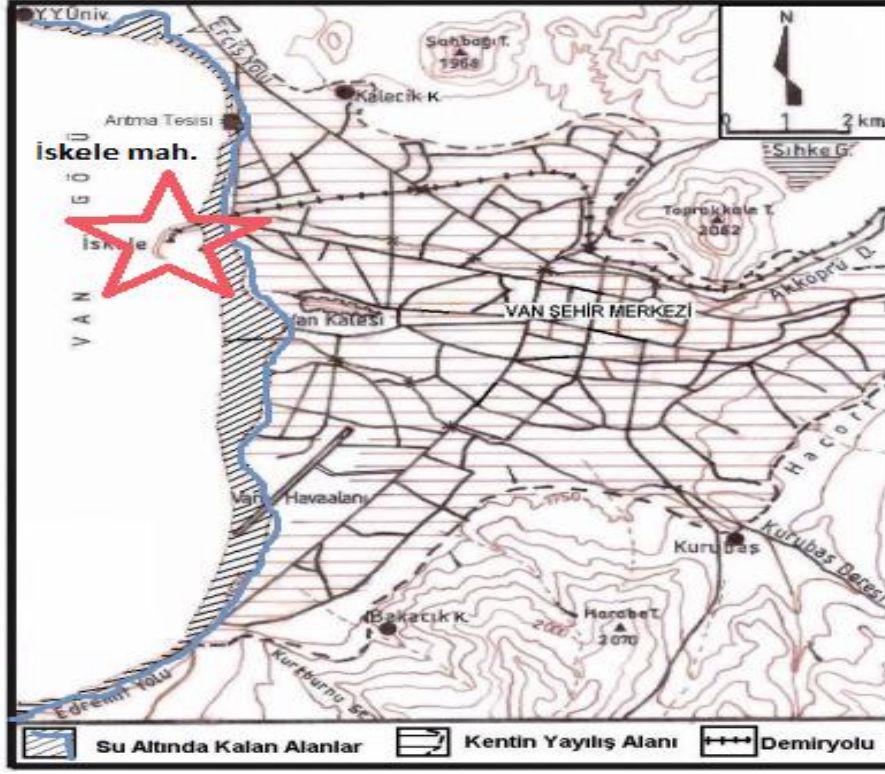
Çizelge 4.11. Van Gölü su seviyesinin yükselmesi ile sular altında kalan arazi miktarları (Yıldız ve ark., 2005).

Van Gölü Su Seviyesinin Yükselmesi İle Sular Altında Kalan Arazi Miktarları	
İşgal Edilen Bölge	İşgal miktarı(ha)
Van	623.7
Erciş	431.8
Ahlat	151.2
Tatvan	109

Van Gölü'nde 1994-95 yılları arasında meydana gelen seviye değişimleri sonucu 1178'i kentlerde, 629'u köylerde olmak üzere toplam 1807 konut afete maruz kalmıştır (Tablo:4.12), (Yıldız ve ark., 2005). Taşkın bölgesinde bulunan konutların bir kısmı sular içinde kalırken bir kısmı ise seviyenin taban suyu seviyesinin yükselmesiyle hasar görmüştür.

Çizelge 4.12. Van Gölü kıyılarında su baskınına maruz kalan yerleşmeler ve konut sayısı (1994-95).

Yerleşmenin Adı	Kent merkezi	Köyler	Toplam
Van	446	4	450
Erciş	334	125	459
Tatvan	241	66	307
Adilcevaz	132	240	372
Edremit	4	76	80
Gevaş	3	72	75
Muradiye	0	40	40
Ahlat	18	6	240
Toplam	1178	629	1807

Şekil 4.36. Van ilinde sular altında kalan alanlar (Yıldız ve ark., 2005, Derlenerek).

Gerek Van il merkezinde gerekse İskele Mahallesi'nde arazi eğimi az olduğu için göl seviyesindeki küçük bir yükselme bile onlarca metre ileriye taşınabilmektedir.

Şekil 4.37. İskele Mahallesi'nde afetten etkilenen konutların görünüşü (Türkelli ,1995).

Van Gölü'ndeki seviye değişimlerinin yarattığı sorunlardan biride şehir kanalizasyon şebekesinin hasar görmesi ve halk sağlığı için ciddi tehlikelere sebep olmasıdır. Su seviyesinin değişiminin bir negatif yönü de sebep olduğu bataklık alanları ve buradan kaynaklı oluşan sinek problemidir. Larvalar için uygun ortamlar haline gelen bataklık alanları görüntü kirliliğine sebep olduğu gibi kötü kokularıyla da çevrede rahatsızlığa sebep olduğu bilinmektedir.

Van Gölü'nde 1994-95 yıllarındaki su seviyesinin yükselmesi ile göl çevresinde bulunan karayolları ve hava alanı pisti de sular altında kalmıştır. Aynı zaman da Tatvan-Van feribot iskeleleri ve buralara bağlanan demir yolu da sular altında kalmış ve büyük hasar görmüştür (Afet İşleri Gen. Müd.).

4.3.2. Afet sonrası barınmalar ve yaşanan sorunlar

Bu başlık altında incelenen konu 1994-95 yıllarında Van Gölü su seviyesindeki yükselmeden sonra meydana gelen tahribatı azaltmak ve afetzedeler için yapılacak geçici ve kalıcı barınmaların yapımının bitimine kadar olan süreci kapsar.

İskele Mahallesi'nde Van Gölü su seviyesinin yükselmesiyle birlikte çok sayıda konutun ağır hasar görmesi ve bu konutlarda yaşayan ailelere hızla yeniden barınak sağlanması zorunluluğu ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu vakayla birlikte Türkiye'deki afet sonrası barınma organizasyonlarına bakıldığında ilk etapta afet alanına hızlı bir acil yardım çalışmasının yapıldığını, acil durumlar kontrol altına alındıktan sonra bölgeye ilişkin iyileştirme çalışmalarının yapıldığını ve ileriki aşama olarak ta yeniden yapma aşamasına geçildiğini söylemek mümkündür. Afet sonrası iyileştirmeler 3 aşamalı olarak uygulamaya alınsa bile dönemin siyasal sosyal izleri eşliğinde ilerlerken kaynakları doğru ve etkin kullanma, kullanıcı hakkında yeterli bilgi edinebilme, planlama ve uygulama biçimlerindeki etkenler, yer seçim kriterlerine kadar birçok konuda kollektif çalışmaları gerektirmektedir. Bundan dolayı afet sonrası iyileştirmelerin hızlı ve etkin olduğunu söylemek pek mümkün değil. Afet bölgelerinde acil yardım aşamalarında barınmalara ilişkin yaşanan sorunları şu şekilde özetlemek mümkündür (Limoncu ve ark., 2005).

Yasal ve Yönetimsel Sorunlar

- Önceden hazırlıklı olunmaması (kriz yönetme koordinasyon eksiklikleri)
- Organizasyon eksikliği (afet öncesi eğitim yetersizliği).

Yer Seçimi Yerleşim Sorunları

- Birimlerin gelişigüzel yerleştirilmesi (bölgeye ait coğrafi bilgi sistemlerin yeteri derecede bilinmemesinden kaynaklı sorunlar).
- Arsanın bulunma zorluğu (bölgede daha önce güvenli toplanma bölgeleri oluşturulup gerekli boşluklar yaratılmamasından kaynaklı sorunlar).
- Yerleşimlerin kentsel yaşama eklemlenememe sorunu (afet bölgesinin merkeze uzaklığı bundan dolayı gelen yardımların koordineli ulaştırılamaması).

Acil Barınma Birimlerinin Sorunları

- Bölgeye ve iklim özelliklerine uyumsuzluk (bölgenin coğrafi şartlarının göz önünde bulundurulmaması).
- Hacim–alan yetersizliği, yetersiz fiziksel mekân oluşumu, Islak hacim sorunu (afetzedelere ilişkin aile yapısı ve nüfus bilgilerinin eksikliğinden kaynaklı sorunlar).
- Güvenlik sorunu (afet bölgesinde acil barınma sorunu kızılây çadırları ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu çadırların yeterli derecede güvenli olmayışı kullanıcılar tarafından bildirilmektedir).

Alt Yapı Sorunları

- Afet bölgesinde genel olarak hızlı bir iyileştirmeye gidildiği için temel altyapı yetersizliğinden doğan aydınlatma, şebeke suyu, kanalizasyon sistemi ve su baskınları gibi sorunlar ile karşılaşmıştır. Bölgesin bulunan şehir kanalizasyon

şebekesinin taşkından zarar görmesinden dolayı bölge halkı ciddi sağlık tehlikelerine karşı korumasız durumda kalmıştır.

Sosyo Psikolojik Sorunlar

- Afetzedelerin sağlıksız koşullarda sorunlarla yalnız bırakılması (saha araştırmaları sonucu elde edilen bilgi).
- Sosyal, kültürel, ticari yaşamın düşünülmemiş olması (ticari yapıları zarar görmüş afetzedeler için gelir sağlayıcı alternatiflerin düşünülmemesi ve işletmelerin bundan dolayı ciddi zararlara uğraması).
- Afetzedeyi etkin kılacak bir sistemin yaratılmamış olması (Afetzedelerin uygulamanın hiçbir basamağına dâhil edilmemesi. Tüm iş ve işlemlerin merkezi koordine ile yürütülmesi).

1995 yılında meydana gelen büyük taşkın da bölgede bulunan afetzedelerin barınmaları, genelde başka bir yere sevk edilme (kendi imkânları dâhilinde akraba-dost yanında geçici barınma) ya da Kızılay tarafından dağıtılan çadırlarda geçici olarak ikamet etme olarak çözüldüğü bilinmektedir. Geçici barınmalardan sonra bölgede yeniden yapım aşamasına geçmek epeyce zaman aldığı için afetzedeler bu sürede kendi evlerini kendi imkanlarıyla onarıp yeniden ikamet etmeye başlamışlardır (saha analizlerinde edindinilen bilgiler). Yine saha analizlerimiz sonucunda elde ettiğimiz bilgilere göre, yardım kuruluşu (Kızılay) tarafında verilen çadırların bölgenin coğrafik yapısına uygun olmadığı gibi kalabalık olan aile yapısına uygunsuzluğu ve fiziksel yetersizlikleri gerekçesiyle farklı işlevlerde (depolama alanı) kullanıldığı bilinmektedir. Afet olaylarında ilk olarak halledilmesi gereken durumların başında gelen barınma sorunu acil durumlarda barınma, rehabilitasyon aşamasında barınma, yeniden yapım aşamasında barınma olarak farklı aşamalarda ele alınıp uygulaması yapılır. Uygulamanın son basamağı olan rehabilitasyon aşamasında; afetten sonra bölgenin iyileştirilip devamlı olarak kalınabilecek güvenli ve sağlıklı ortamlarının oluşturulması işlemleri yürütülür. Bu aşamada amaç afetzedenin maruz kaldığı negatif etkileri yok edip sosyal ve ekonomik hayatına devam ettirmesini sağlamaktır. Bundan dolayı bu evrede afetzedeler için ticaret yapıları ve sosyal alanlarda düşünülür.

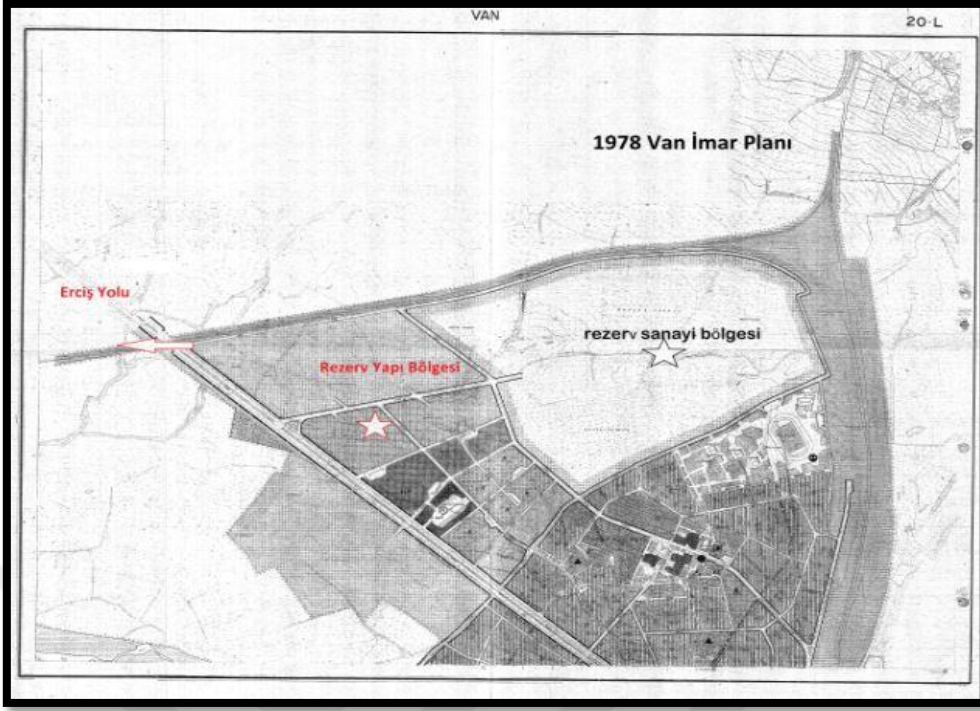
Konut

Bireylerin içinde yaşadığı mesken olmanın yanında, ait olduğu toplumun kültür yapısı, yaşam tarzı, mimari özellikleri, gelir ve eğitim seviyesi hakkında çokça bilgi veren mekânlardır diye tanımlamak mümkündür (Acerer,1999).

Afet Konutları İçin Rezerv Yapı Alanı

Rezerv Yapı Alanı: 6306 sayılı kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere, TOKİ'nin veya idarenin talebine bağlı olarak veya resen, Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak bakanlıkça belirlenen alanları ifade etmektedir. Afet bölgesi içerisinde kalan ve taşınmak zorunda olan konutlar için; Erciş Yolu üzerinde yer alan Şemsibey Mahallesi rezerv yapı alanı olarak belirlenmiştir (Afet İşleri Gen. Müd. Van,1995).

Afetzedeler için yapılacak yeni konutların yer seçiminde öncelikle; afet bölgesine en yakın risk taşımayan ana yollar ve merkeze irtibatlı olan hazine arazisi belirlenir. Böyle bir arazi yok ise afet riski olmayan güvenli herhangi bir hazine arazisine nakledilir. Eğer bu iki şartı da sağlayan hazine arazisi bulunamaz ise kamulaştırma yöntemi ile arazi elde edilir ve yapılar yapılır (Bkz. Ek:1 Van Afet Yer Seçim Kriterleri Genelgesi).

Şekil 4.38. Afet konutları için rezerv alanı (İller Bankası, 2018, Derlenerek).

Belirlenen Yapı Alanının Sosyal Alt Yapı Durumu

Araştırma alanının sosyal alt yapı analizine bakıldığında; Sağlıklı bir çevre meydana getirmek amacıyla yapılması gereken eğitim, sağlık, kültürel ve yönetsel yapılar ile park, çocuk bahçeleri gibi yeşil alanların dengeli olarak dağıtılmadığı ve sözü geçen bölgede eksiklerin olduğu görülmektedir.

Belirlenen Yapı Alanının Fiziksel Alt Yapı Durumu

Yapı, kent ve ülke için gerekli olan yol, su, elektrik, gaz, kanalizasyon, peyzaj, çevre ve ulaşım gibi bütüncül bir sistemin bileşenleri durumunda olan fiziksel alt yapı donanımlarının da tam olmadığı görülmektedir.

4.4. Afetzedeler için Yapılan Afet Konutları hakkında Genel Bilgiler

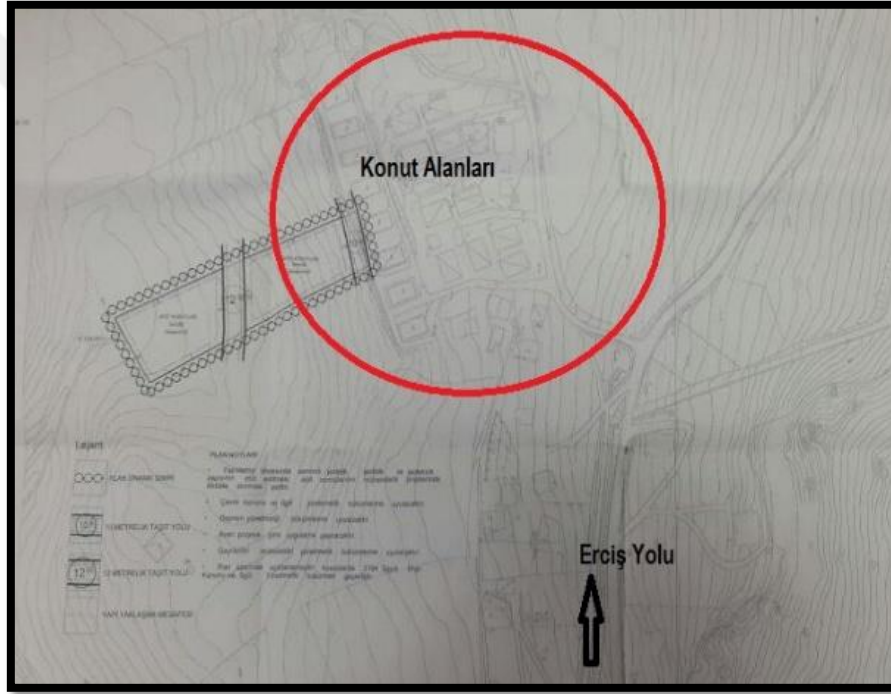
Konutlar Bayındırlık Bakanlığı tarafından 1655 yapı kodunda aynı zamanda deprem açısından da güvenli olan Erciş Yolu üzerinde bulunan Şemsibey Mahallesi'ne

yaptırılmış. Konutların yapıldığı bu arazi; Konut Rezerv Bölgesi olarak ayrılan hazine arazisidir. Yapımı iki yıl süren yapılar konut-ahır-ticaret yapıları diye ayrılmıştır. Yapımı tamamlanan konutların ödemeleri ilk iki yıl yapılmamış daha sonrada toplam tutar 240 aya bölünerek ödemeler gerçekleştirilmiştir. Fakat afetzedeler için yapılan konutların tapuları ipotekli olup ödemeleri devam ettiği için halen alınamamıştır. Konut ödemelerinde herhangi bir faiz işlemi uygulanmamış olup anapara 20 yıl süreyle belirlenen miktarlarda ödenmeye devam edilmektedir (Afet İşleri Gen. Müd., Van,1995).

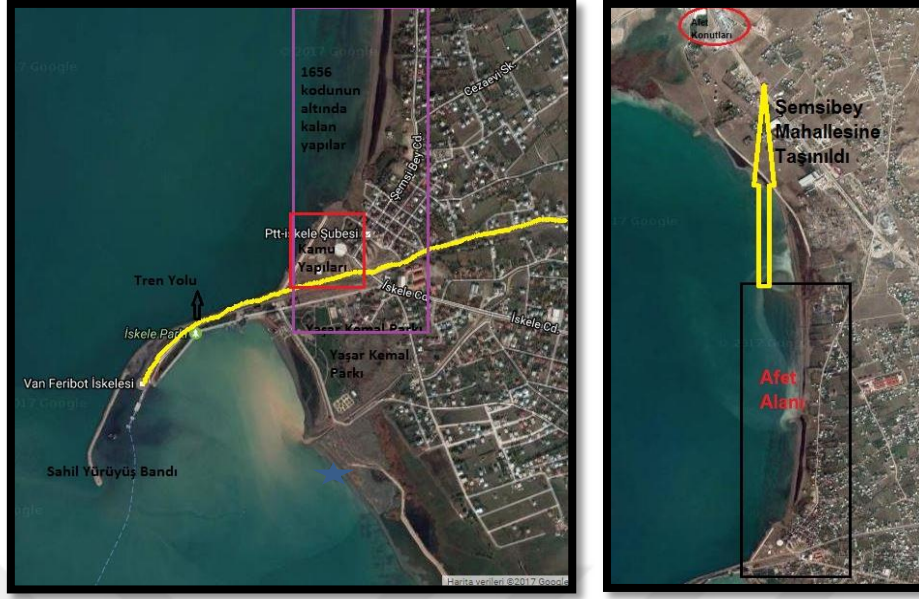
70.00 m² kullanım alanı bulunan katlı konutların yerleşim kurası noter tarafından belirlenip teslim tutanağı ile teslim edilmiştir (Afet İşleri Gen. Müd. Yer Belirleme Usul ve Esasları, Van,1995). Afetzedeler için yapılan bu yapılar daha önceki istişare toplantılarında alınan kararlara göre konut-ticaret-ahır (afet bölgesinde yaşayan halkın yaşam tarzı ve geçim kaynağı göz önünde bulundurularak) olarak yapımına karar verilmiştir. Fakat yapımına başlandığı dönemde konut dışındaki yapılar dikkate alınmamış olup bu ihtiyaçlar için belli alanlarda ayrılmamıştır. İskele Mahallesi'nde meydana gelen afet olayından etkilenen 261 hak sahibinin yerleştirildiği konut alanlarında oluşacak nüfus dikkate alınmayıp cami, okul, çocuk oyun alanları, yeşil alanlar, ticari alanlar gibi mekânların eksik olduğunu ve bunlara ilişkin çözümlerin düşünülmediği görülmektedir. Katı yakıt sobası ile ısınan konutların yakacakları depolayacak alanların planlamada yer almamasından dolayı afetzedelerin sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Bu eksikliği gidermek için konut sakinlerinin kendi imkanlarıyla depolama alanları yaptıkları görülmektedir. Bu durum zaten dar olan sokakların depolama alanlarının eklenmesiyle iyice daraltarak hatta yer yer sokak boşluğunun tamamen kapanmasına sebep olmuştur. Hak sahiplerinin yerleşiminden sonraki süreç izlendiğinde konutların zaman içinde hem plansal hem şekilsel olarak birçok deformasyona uğradığı görülmektedir (Bkz: Konut Plan ve Cephe Çizimleri).

Çizelge 4.13. Göl suyu taşkınyından etkilenen yapılar ve hak sahipliği icmal (Van Afat İl Müd., 2017).

Şemsibey Afet Konutlarına Yerleştirilen Hak Sahibi İcmali		
Sıra	Afetin Meydana Geldiği Yer	Haksahibi Sayısı
1	Merkez (İskele Mahallesi)	261
2	Merkez (Emin Paşa Mahallesi)	65
3	Merkez (Buzhane Mahallesi)	12
4	Merkez (Bardakçı Mahallesi)	4

Şekil 4.39. Afet konutlarının vaziyet planı (Van Afat İl Müd. 2017).

Şekil 4.40. İskele Mahallesi mevcut durum uydu görünüşü.

Afet Konutlarının yapımı aşamasında yaşanan sorunlar ve sürecin uzamasının sebepleri

Yeniden yapım aşaması, afet bölgesinde uygulanacak rehabilitasyon çalışmalarından sonra afetzedeler için yapılacak kalıcı konutların kısa sürede ve istenen niteliklere uygun olarak yapılması sürecini kapsar. Yer seçim kararı verilen konutlar için hak sahibi belirleme icmalleri ve hasar tespit komisyonlarından alınan hak sahipliği evrakları ile birlikte yapılacak konut sayısına karar verilerek yapım aşamasına başlanmıştır. Fakat gelişen farklı sebeplerden dolayı bu süreç uzamış ve beraberinde birçok sorunlara sebebiyet oluşturmuştur. Yapılan araştırmalar ve saha analizlerinden elde edilen bilgilerden yola çıkarak konutların yapım aşamasında karşılaşılan sorunları ve sebeplerini kısaca bu şekilde özetleyecek olursak;

- Kalıcı konut arazilerinin bulunma zorluğu (afetzedeler için yapılan konutlar daha önceden güvenli konut rezerv alanı olarak belirlenen bölgeye yapılmıştır).
- Yer seçiminin gerekli ölçütler doğrultusunda yapılmaması (yeni konutlar için belirlenen yer seçimi beraberinde bir çok soruna da sebep olmuştur. Bunlardan en önemlisi yapılacak konutların yerinin mevcut ikamet alanlarına uzak olmasıdır. Bundan dolayı afetzedeler eski yaşam yerlerini ve yaşam koşullarını terk etmek istemeyen bir tutum sergilemişlerdir).

- İhalelerin gecikmesi (işleri yönetecek firmalar ile ihalelerin yapılması, istenen şartları yerine getirecek firmanın belirlenememesi).
- Konutun kullanım alanı büyüklüğünde anlaşmazlık(bölgede yaşayan halkın aile ve nüfus yapısı hakkında bilgi sahibi olmadan mevcut kültürü tanımadan konut yapımına başlanması).
- Yapılacak konut sayısında anlaşmazlık (hak sahibi icmallerinin belirlenmesinde yaşanan sıkıntılar).
- Hak sahibi belirleme zorluğu, kiracı sorunu (müşterek tapulu yapılar, gece kondu tarzında yapılmış yapılar, afet tarafından verilen hasar teslim tutanağını zamanında teslim edemeyen afetzedeler, yıkılan konutta kiracı olarak oturanların konut talepleri gibi sebeplerden dolayı hak sahipliği işlemlerindeki uzamanın doğurduğu sorunlar).
- Afetzedeler için yapılacak olan konutların kentsel yaşama adapte olamama sorunu (afetzedelerin yeni yerleşim alanının kentten uzak olması ve etrafında zorunlu ihtiyaçlar olarak bilinen çeşitli donatıların olmayışı semt pazarı, okul,cami, sağlık ocağı, çocuk oyun alanları park-bahçe vs.).

Afet Konutlarının fiziksel ve tasarımsal sorunları

- Eski konut tiplerinin analiz edilmemiş olması (yöredeki kültürün ve yaşam tarzının dikkate alınmaması, yöresel konut planlarının analizinin yapılmaması)
- Tasarım için kısıtlı zaman ayrılması (yapımı iki yıl süren konutların yapım aşamasından önceki olaylarda fazlaca zaman kaybının yaşanmasından dolayı konut inşaatı için yeterli zamanın sağlanamamış olması).
- Tasarım sorunları (Alansal-boyutsal olarak konutta yaşayan kişi sayısına uygun olmayışı, kendine ait yeşil alanının olmayışı, katlı olan konutların yaşam tarzına uygunsuzluğu, kiler depo gibi alanların planlamada dikkate alınmaması, İklimsel özelliklere uyumsuzluk, bölgedenin coğrafik yapısına uygun dış cephe montalamasının yapılmaması).
- Halkın yaşayış biçimine uyumsuzluk, daha önce müstakil ve genelde tek katlı planda olup kendine ait bahçesi bulunan, komşuluk ilişkilerinin yoğun yaşandığı kültürde evlerde yaşayan afetzedeler yeni yapılan katlı ve eskiye oranla dar olan

konutlarda yaşamak istemeyişi. Kişiselleştirilmek istenen konutun değişime elverişsiz olması. Birbirinden bağımsız planlı evlerde oturan afetzedelerin yeni konutlarda güvenlik ve gizlilik ile ilgili sıkıntılar yaşama kaygıları).

- Yapım sistemi seçimi sorunu (iki katlı ve her katta iki daire olacak şekilde planlanan konutlar yığma sistemli inşa edilmiştir).

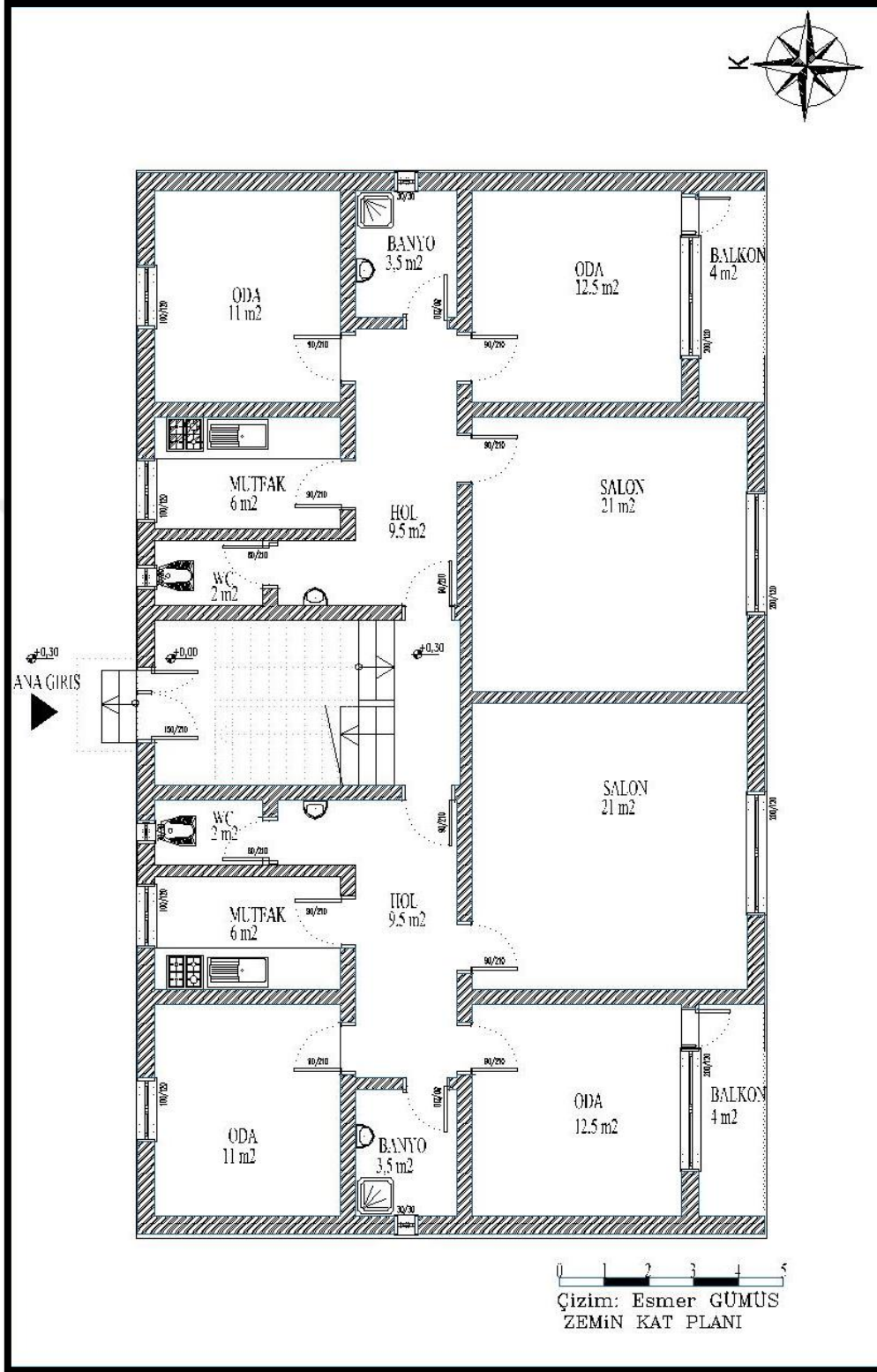
- Uygulama, işçilik sorunları (kapı pencere gibi doğramaların iklimsel ve bölgesel özelliklere uyumsuzluğu, su basman seviyesinin düşük tutulması ve bundan dolayı yapılarda rutubet sorunlarını oluşması. Katlarda tavan yüksekliğinin 2.54 m. olması ve bunun yapıda basık ve havasız hissi yaratması ve yaşam konforunu düşürmesi).

- Sosyal, kültürel ve ticari yaşamın düşünülmemiş olması (konutların yapıldığı bölgede gerekli donatıların yer almayışı, okul, cami, market sosyal alanlar, çocuk oyun alanları gibi birimlerin eksikliği. Tasarım aşamasında kentsel ve bölgesel analizlerin yapılmadan, kullanıcı sayısı ve ihtiyaç alanları belirlenmeden yapılan konutların ileriye dönük olmayışı).

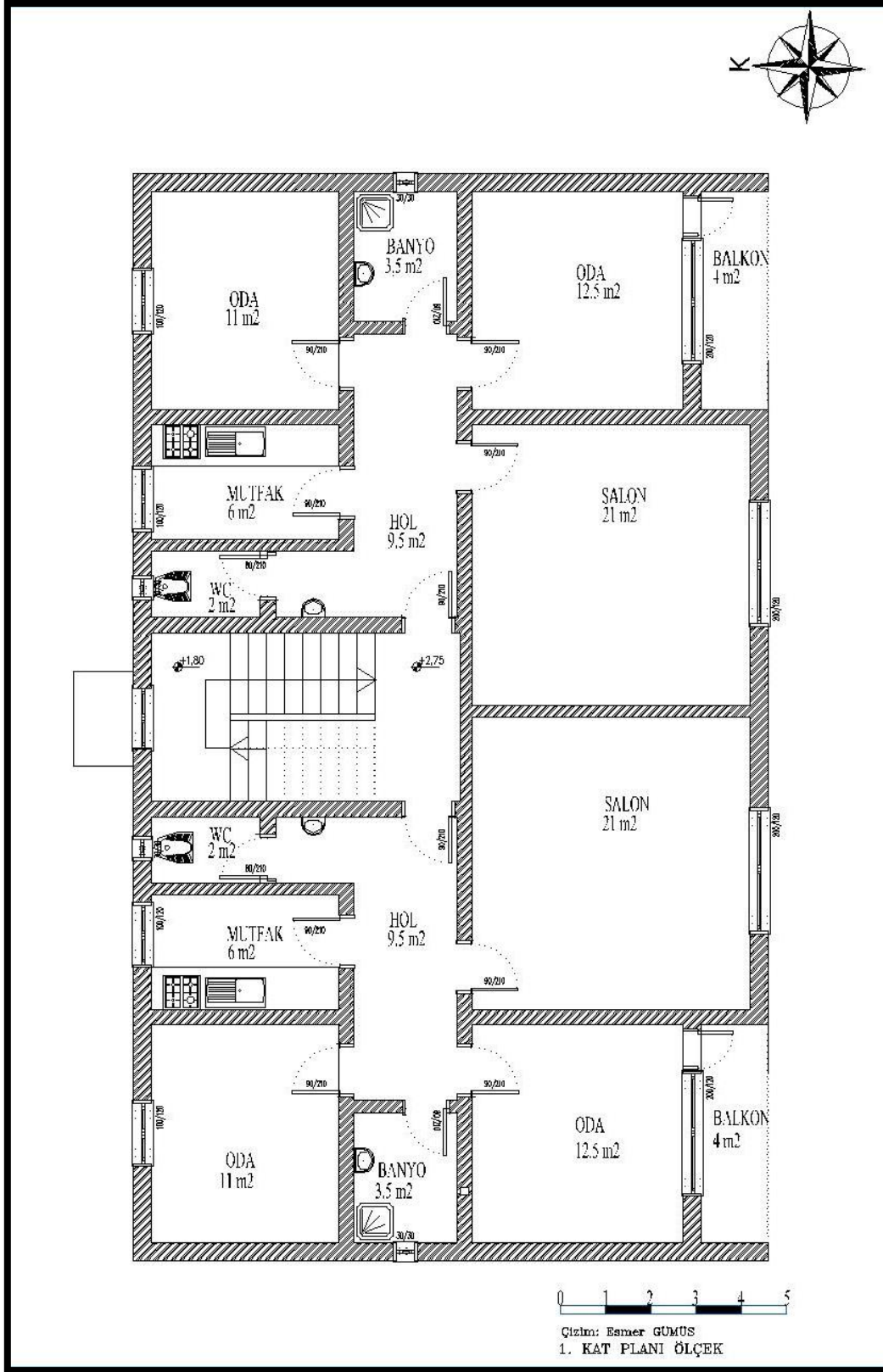
- Afetzedeyi etkin kılacak bir sistemin yaratılmamış olması, yöre halkı işgücünün dışlanması (yörede bulunan ve afetten maddi olarak zarar görmüş halkın işleyişine dâhil edilmemesi, halka gelir sağlayıcı alternatifler içermeyişi, malzeme ve işçiliğinin dışarıdan temin edilmesi gibi sorunlar).

Afet Konutları Plan ve Cepheleri

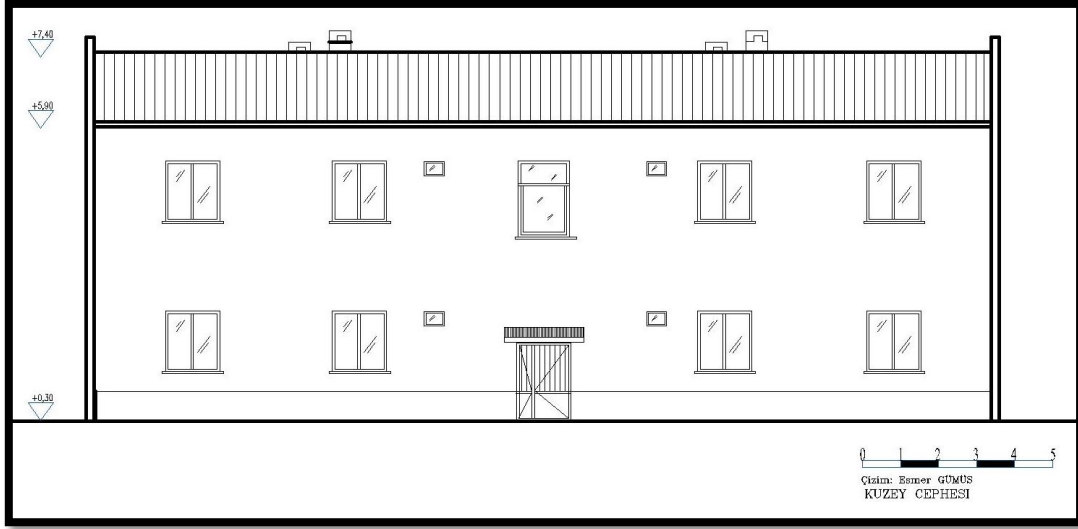

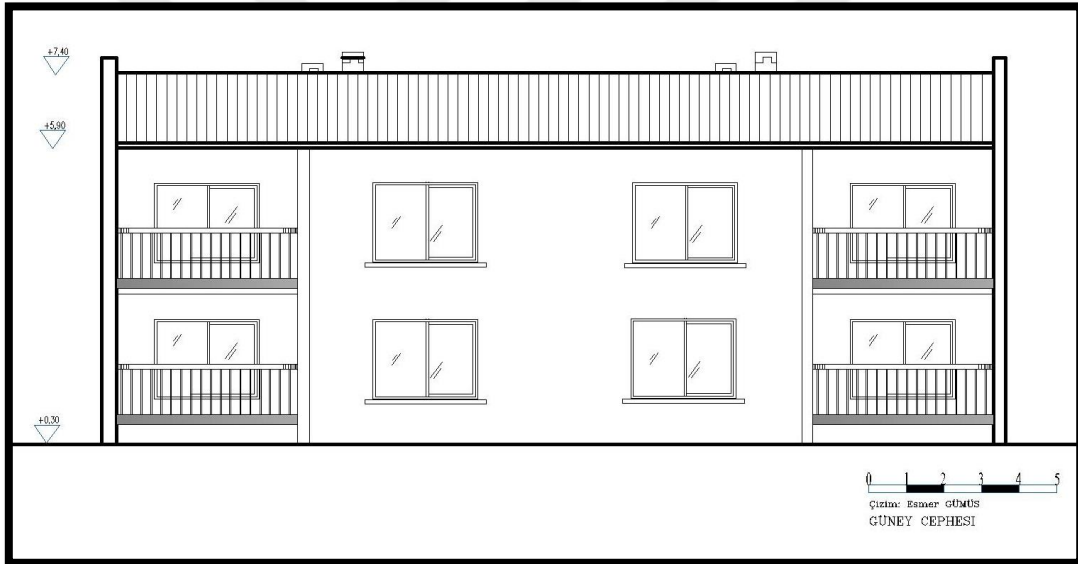
Şekil 4.41. Zemin kat planı.

Şekil 4.42. 1. Kat planı.

Şekil 4.43. Kuzey cephe.

Şekil 4.44. Güney cephe.

Afet Konutlarına İlişkin Malzeme Bilgileri ve Yapım Özellikleri

Ülkemizde kullanım alanı oldukça geniş olan yığma yapıları her bölgede sıkça görmek mümkündür. Yığma yapıları genel olarak yatayda ve dikeyde oluşan tüm yükleri doğal ve yapay malzeme yardımıyla örülen taşıyıcı duvarlar aracılığıyla direk temele aktaran yapılar olarak tanımlamak mümkündür (Büyükgökmen, 2001).

Kullanılan malzemenin kolay temin edilebilir olması ve yapım tekniği olarak kolay ve hızlı bir inşa süresinin olmasının tercih edilmesinin sebepleri arasında gösterilebilir.

Van Gölü su seviyesinin taşması sonucu İskele Mahallesi'nde taşkına maruz kalan afetzedeler için Şemsibey Mahallesi'nde yapılan afet konutlarının yapımı 2005 yılında tamamlanmış olup yapım tekniği olarak da yığma yapım sistemi kullanılmıştır (Afet İşleri Gen. Müd. Van,1995).

Yığma yapılar deprem gibi yıkıcılığı fazla olan dinamik güçlere karşı dayanımının az olmasından dolayı az katlı olarak inşa edilmektedirler (Büyükgökmen, 2001). Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutlarının da iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapılarda bodrum-sığınak gibi alanlar düşünülmemiştir. Bulunduğu coğrafyanın deprem riski göz önünde bulundurulunca bu özelliğinden dolayı avantajlı olduğunu söylemek mümkündür. Yığma yapılarda taşıyıcı duvarlar genellikle tuğla, doğal yapı taşları ya da beton briketlerin duvar harçları ile birleştirilmesi ile örülür (Büyükgökmen, 2001).

Söz konusu afet konutların da duvar kalınlığı 25 cm. olup beton briketlerin duvar harcı ile birleştirilerek donatısız olarak örülmüştür (Afet İşleri Gen. Müd. Van,1995). Kapı ve pencerelerin üzerinde bulunan lentolar üstlerine binen yükü diğer duvarlara aktarmak amacıyla örülmüştür. Plak döşemeyle yapılmış yapıların kapı ve pencere boyutları yığma yapı standartlarına uygun olup büyük açıklıkların duvar bitimine yakın olduğu görülmektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından bildirilen uygulama genelgesinde yer alan bilgiler doğrultusunda yapının su basman kodunun 0.00 kodu taban alınarak uygulandığını ve projeye uygun olarak demir ve perde donatı uygulamasının olduğunu bu işlemler bittikten sonra temel üzeri sıkılaştırılmış betonun bulunduğunu ve su basman dolgunun yapıldığını bilmekteyiz (Ek:1).

5. TARTIŞMA

5.1. Afet Konutlarında Yapı Konforunun İncelenmesi

Şemsibey Mahallesi'nde yapılan afet konutlarının yapı konforu açısından incelenmesinden elde ettiğimiz verilere dayanarak; yapıların buldukları ortam, tasarımsal sebepler veya yapımı aşamasında maruz kaldığı etkilerden dolayı çeşitli sorunlar yaşamış olup bunların yapının şuan ki durumuna etki ettiği görülmektedir. Bu tür problemler konutun yapı fiziğini etkileyerek konutta çeşitli deformasyonlar oluşturup konutun yaşam konforunu ve yapı kalitesini düşürdüğü görülmektedir. Aynı zamanda yapının ömrünü kısaltıp güvensiz bir hale sokmaktadır. Yapı bünyesindeki bu sorunlar yapıyı olumsuz etkileyen unsurlar olarak ele alıp farklı gün, farklı mevsim, farklı saat ve ayrı ayrı evlerde yapılan ölçümlerde elde edilmiştir. Yapılan saha analizleri verilerine dayanarak, binalardaki problemleri beş başlıkta incelemek mümkündür (Yüksek ve ark., 2015) bunlar;

- 1- Mekanik Problemler
- 2- Isısal Problemler
- 3- Su ve Nem Problemleri
- 4- Fiziko-Kimyasal Problemler
- 5- Ses Problemleri

Mekanik Etkiler

Yapılarda meydana gelen en yaygın problemlerden biri olan çatlaklar sözü geçen konutta da oldukça sık görülmektedir. Yapı yükünün fazla olmadığı bu afet konutlarında yapım aşaması ve kullanılan malzemeden kaynaklı sorunlar olduğu gibi 2011 yılındaki depreminde etkisinin olduğu görülmektedir. Kapı ve pencere üstlerinde oluşan çatlaklar bunlara örnektir. Vaziyet planına göre yol cephesinde bulunan konutlardaki tahribat-deformasyon arka sıradaki konutlara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin konutlara yakın bulunan taşıt yolunun oluşturduğu sürekli titreşimin ve açık bir alanda bulunan konutların rüzgâr basıncından etkilenerek

zaman içinde uğradığı deformasyonlar olduğu gözlemlenmiştir. Yapıda bulunan bu sorunların iyileştirilmesi yapının konforunu artırdığı gibi yapı içinde yaşayan canlıların yaşam kalitesini artırıp aynı zamanda bütçesini de korumaktadır.

Isısal Etkiler

Yapılardaki en büyük konforlardan biri olan ısı; yapının yerini, yapım yöntemini, kullanılan malzemeyi, tasarım ve planlama da bir bütün olarak düşünülüp elde edilen bir değerdir (Yüksek ve ark., 2015) .Bu yüzden sadece tasarım olarak ele alınan birçok yapıda ısı dengenin sağlanamadığı, coğrafik özelliklerin dikkate alınmadan kullanılan malzemeler ve hatalı yapım teknikleri ile de ısı konforun düşürüldüğü görülebilmektedir. Bundan dolayı birçok yapıda ısı sorunları gözlenmektedir. Yapı içindeki ısı transferi dışarıdan yapıya doğru olabildiği gibi içerideki ısının da dışarıya transferi olarakta meydana geldiğini söylemek mümkündür (Yüksek ve ark., 2015). Bu ısı transferine karşı yapıda kullanılan uygun kabuk sistemi, cephe kaplamaları, mantolama gibi uygulamalar ile direnç oluşturulabilir. Yapılarda bir bütün olarak düşünülmeyen bu olgulardan birinin eksikliği diğer bir yapı bileşenin yapısal deformasyonu olarak meydana çıktığı görülebilmektedir.

Şemsibey Mahallesi'nde yapılan afet konutları incelendiğinde yapılarda kullanılan malzemenin ısısal değişimlere karşı direncinin son derece düşük olduğu ürünlerin kullanıldığı görülmektedir. Malzemedeki bu eksikliğin yanında uygulanan yapım tekniğininde de ısı konforu dikkate alan bir uygulama görülmemektedir. Örneğin kuzey güney yönlerinde tasarlanan konutlarda kuzey cephede bulunan birimlerin ısı konforunu artırıcı bir uygulamanın yapılmadığı görülmektedir (çift cidarlı kabuk, kalın duvar örgüsü, kalın örülmüş dış mantolama gibi). Konutların özellikle kuzey cephelerinde rutubet, küflenme, yoğunlaşma, nem gibi deformasyonlar daha fazla olduğu için yapı tahribatının diğer cephelere oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Su-Nem Etkisi

Su ve nem; yapıda, kabarma ve çürüme gibi deformasyonlara, ayrıca; küf gibi bakteri içeren sağlıksız ortam koşullarına sebep olmaktadır. Yapıda su ve nem sonucu

oluşan olumsuz koşullar, yapı sağlığını olumsuz etkilediği gibi zaman içerisinde yapının kalitesini düşürüp ömrünü kısalttığı bilinmektedir (Yüksek ve ark., 2015).

Sıvı haldeki su basıncının yüksek olduğu ortamlardan su basıncının düşük olduğu ortamlara doğru hareketi doğal ve tabidir. Bu hareket esnasında yapıda buluna delik, gözenek ve çatlaklardan geçer. Geçiş esnasında su buharının bir kısmı bu alanlarda yoğunlaşarak birikir ve yapıda ki eğime göre hareket eder ve yapıdaki elemanların korozyonuna, çürümesine ve küflenmesine sebep olduğunu söylemek mümkündür (Yüksek ve ark., 2015).

Şemsibey Mahallesi'indeki afet konutları incelendiğinde; yapı bünyesinde bulunan ve gerek tasarımsal gerek ise işçilik ve uygulama konularından kaynaklı birçok hatadan dolayı fazlaca bulunan çatlaklar yapıda bu sorunun başlıca sebepleri olduğu görülmektedir. 2005 yılında yapımı tamamlanan konutlar hak sahiplerine teslim edildiği zaman ıslak hacimlerde karo, fayanslarının yapılmadığı bilinmektedir (saha analizleri sonucu elde edilen bilgiler). Buda şebeke suyunun betona dökülmesine sebep olmuş herhangi bir koruma önlemi olmayan yapıda su rahatlıkla yapıya zarar vermiştir. Kendi imkânlarıyla bu soruna çözüm oluşturan hak sahipleri de konuyu ve önemini tam olarak bilemedikleri için sorun tam olarak giderilemeyip birçok evde halen devam etmektedir. Ayrıca su tesisatında ve çatı örtüsünde kullanılan malzemenin uygunsuzluğundan dolayı konutlarda sık sık su sızıntısı olduğu bunun sonucunda yapıda boya kabarması, rutubet gibi şikâyetlerde fazla olduğu görülmektedir.

Fiziko-Kimyasal Etkiler

Yapıda korozyon, çiçeklenme, yangın, güneş gibi güçlü kimyasal etkiler sonucu oluşan deformasyonlar tahribatların tümü şeklinde tanımlanabilir (Yüksek ve ark., 2015). Bu neticede yapı bünyesinde bulunan malzemeler zaman içinde mukavemetini kaybedebilir ve yapıda bozulmalar meydana gelebilir. Bunun için yapıda kullanılacak malzemeler her türlü fiziko-kimyasal çözülme riskine karşı direnci yüksek olan ürünlerden oluşmalıdır. Ayrıca yapıda olası yangın tehlikesi de göz önünde bulundurulup buna karşıda yüksek mukavemetli yapı elemanları tercih edilmelidir. Öte yandan yapılarda Güneşin sebep olduğu ısıl gerilme renk solması çatlama bozulma gibi

olaylarına karşıda özellikle cephede ve çatıda kullanılan malzemeler uygun özellikte olmalıdır.

Afet konutlarının ilk yapıldığı tarihten bu güne herhangi bir yangını olayının yaşanmadığı bilinmektedir. Bundan dolayı yangından kaynaklı bir fiziko-kimyasal bir etki görülmemektedir. Ancak güneşten kaynaklı deformasyonlar yapı kabuğunda fazlaca bulunmakta. Bunun yanında konutlarda çiçeklenme korozyon, kirlenme yosunlaşma gibi olaylar sıkça görülmekte.

Ses Problemleri

Kapalı mekânlardaki ses konforunu, içerde ve dışarıda oluşan seslerin mekânın içinde rahatsızlığa sebebiyet vermeden kontrol edilebilir olması ile açıklamak mümkündür (Yüksek ve ark., 2015). Dışardaki sesin içeride rahatsızlığa sebep olmamasını sağlamada ki en önemli faktörün elbette ki tasarım sürecinde yapıyı gürültüden uzaklaşacak şekilde tasarlamak uygun yer ve yön seçimi yapmaktan geçtiğide bilinmektedir.

Söz konusu afet yapıları incelediğinde yer seçim konusunda daha önce alınan kararlar uygulandığı için bunu değiştirmek mümkün olmamıştır. Acık bir bölgede ve trafik akışının yoğun olduğu bir ana cadde üzerinde bulunan afet yapıları gürültü yönünden oldukça korunaksız bir alanda bulunmaktadır. Konutların yapıldığı bölgede konut dışında oluşan gürültüyü absorbe edebilecek peyzaj donatıları ve yeterli yeşil alanlardan (ağaçlı alanlar park,bahçe gibi) yoksundur. Bu durum konutlarda ses kalitesinin sağlanamamasında ki en büyük etken konumundadır. Aynı zamanda yapı elemanları konusunda da bu sorunu önleyecek ağır duvar yapıları ve kalın örgüler olmadığından konut içindeki sesin dışarı aktarımı ve dışardaki sesinde içeride rahatsızlık yarattığı görülmektedir. Yapıda bulunan kapı ve pencereler boyut olarak büyük yapıda olmasa da kullanılan malzeme yönünden ses yalıtımı konusunda zayıf kalmaktadır.

Afet Konutlarındaki Konfor Şartlarının kullanıcı bazlı değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutlarında farklı mevsimlerde ve farklı zaman dilimleri içerisinde konutlar üzerinde yapılan incelemeler ve konut sakinleri ile yapılan soru-cevap şeklindeki görüşmeler değerlendirilmiştir. Bu çalışma 20.07.2018 (saat 12.00-14.00) ve 20.01.2019 (saat 9.00-12.00) tarihlerinde yapılmış olup kullanıcı profili, konutlardaki ısısal etkiler, su ve nem yalıtımı, ses ve akustik problemleri değerlendirilmiştir.

Konut Sakinlerinin Profili

Afet konutlarında barınan kullanıcılar ile yapılan konfor kalitesinin değerlendirmesinde 10 ayrı hanede oturan kullanıcılar ile görüşme ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmamızda yedi erkek ve üç kadın ile yapılan çalışma bilgileri bulunmaktadır. Çalışma yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Eğitim seviyesinin düşük olduğu bir alan olan Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutlarında, katılımcıların hepsi okuryazar olup genelde ilköğretim mezunu durumundadır. Konutlarda ortalama altı kişinin yaşadığını ve genelde çekirdek tipi ailelerin barındığını görmekteyiz.

Konutlardaki Isısal Konforun Değerlendirilmesi (20. 01. 2019 saat 9.00-12.00)

Şemsibey Mahallesi'nde bulunan afet konutlarının tamamı sobalıdır. Bu başlık altında yapılan araştırmada konutların güneşlenme süreleri ve kat farkı gibi nedenlerden dolayı konut içindeki ısının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Farklı zamanlarda sorulan memnuniyet sorularına bu sebeplerden dolayı farklı cevaplar alınmıştır.

Soru 1-Konutunuzda mevcut ısıtma sistemi dışında ek ısıtmaya ihtiyaç duyuyor musunuz?

Cevap-Sorusuna karşılık verilen cevapların tamamı evet olup bu ısıtma ihtiyacının genelde sabah ve akşam üzeri saatleri olduğunu bunun dışında gece 24.00 den sonra ihtiyacın olduğu bilginin almaktayız. Bu ısıtma ihtiyacının genelde elektrikli sobalar ile sağlandığını ve güneşli günlerde güney cephelerin ısındığını ısıtmaya ihtiyacın azaldığı bilgisini konut sakinlerinden almaktayız.

Soru 2-Konutunuzda ısıtmaya ayırdığınız bütçe hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Cevap- Sorusuna karşılık verilen cevapların tamamı fazla harcıyorum. Ocak ayı sıcaklık ortalamasının $-3,2\text{ C}^0$ olduğu göz önünde bulundurularak konutlarda kullanılan katı yakacak sobası için alınan kömür odun gibi ihtiyaçların pahalı olması ve bununda temel ısıtmaya yetmediği ve elektrikli sobanın kullanımından doğan elektrik faturası masraflarının da kullanıcıya ağır geldiği görülmektedir. Ayrıca konutlarda ısı yalıtımı bulunmadığında konut içindeki ısının uzun süre muhafaza edilemediği ve konutta sık sık ısıtmaya ihtiyaç duyulduğu da bilinmektedir.

Soru 3-Konutunuzdaki ısı konforundan memnun musunuz?

Cevap-Sorusuna karşılık verilen cevapta kadın kalımcılarının tamamının erkek katılımcılardan ise iki kişinin memnun olmadığı görülmektedir. Bu oranlardaki değişikliğin sebebinin ise vaktinin büyük bir bölümünü evinde geçiren kadınların konutu kullanma oranının erkekten çok olması ve konuttaki konfor durumlarından daha fazla haberdar olmasıdır.

Soru4- Konutunuzda iklimlendirme ihtiyacı duyuyor musunuz?

Cevap-Sorusuna karşılık verilen cevapta yaz aylarında sıcaktan dolayı klima ihtiyacının olmadığı cevabını alıyoruz. Güney cepheden bulunan kısımların sıcak olduğunu ama buna karşın kuzeyde kalan birimlerin serin olduğu bilgisini almaktayız.

Değerlendirme: Konutlardaki dış duvarların kalınlığının az olması ve ısı yalıtımsız olmasından ve planlamadan doğan hatalar sebebiyle konut içinde ısı konforu sağlanamamıştır. Günlük yaşamın büyük bir kısmının geçtiği yer olan mutfaklar kuzey cephelerde kalmakta buna karşın banyonun doğu cephesinde bulunması ve yine doğu cephesinde bulunan yatak odasının da bu yöne açılan bir penceresinin olmayışı konuttaki ısı dengesinin sağlanamamasındaki plansal hatalara örnek verilebilmektedir.

Konuttaki Su ve Nem Problemlerinin Değerlendirilmesi

Şemsibey Mahallesi'nde bulunan afet konutların tamamı 2 katlı olup her binada 4 daire bulunmaktadır. Çalışmanın bu kısmı iç ortam kalitesini düşüren ve yapı elamanı kaybına sebep olan su ve nem olaylarının değerlendirilmesini öngören soru ve cevaplarına göre hazırlanmıştır.

Soru 1-Konutunuzda küflenme veya terleme meydana geliyor mu?

Cevap- Sorusuna karşılık tüm cevaplar evettir. Ocak ayında yaptığımız saha çalışmasında tüm odalarda nerdeyse nemlenme ve terleme görülmekte olup sobanın yandığı odanın duvarlarının ısındığını ve diğer odalarda terlemeye sebep olduğu görülmektedir. Buna karşın Temmuz ayında yaptığımız çalışmada ise sadece kuzey cephede kalan yapılarda duvarda terlemelere ve boya kabarmalarına rastlamaktayız. Bunların dışında ahşap malzemenin yapılan pencere doğramalarının zaman içinde kabarması ve kenarlarında içeri sızan suların da sebep olduğu deformasyonlarda görülmektedir.

Soru 2-Konutunuzda su yalıtımı ve tesisatıyla ilgili sorunlar yaşıyor musunuz?

Cevap- Sorusuna karşılık verilen cevapların tamamı evettir. Bu sorunun daha çok yapıda kullanılan malzemenin kalite konusunda yetersiz olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Ayrıca yapılar hak sahiplerine teslim edilirken ıslak alanlardaki fayans döşemesinin yapılmamış olmasıdır.

Konuttaki Ses Problemlerinin Değerlendirilmesi

Araştırma konusu konutlardaki ses konforunun değerlendirilmesi ve gürültü kaynaklarının tespiti için yapılan saha çalışmamızın verilerinden elde ettiğimiz bilgilerden hazırladığımız bölümde konutlardaki ses kalitesi, gürültünün kaynağı gibi sorunlar soru ve cevaplarla değerlendirilmiştir.

Soru-1 Konutlarındaki gürültünün kaynağı nedir?

Cevap- Sorusuna karşılık aldığımız cevaplarda gürültünün 2 ana sebebinin olduğunu görmekteyiz. Bunlardan birincisi konutların planlandığı bölgenin açık olması ve ana caddeye yakınlığından kaynaklanan gürültüler. İkinci sebebin ise komşu dairelerden gelen konuşma sesleri ve müzik gibi olayların sebep olduğu görülmektedir.

Değerlendirme: Konutlardaki ses sorununa bakıldığında konutların planlandığı alanların açık olması oluşan gürültüyü ortadan kaldıracak çevresel donatıların, peyzaj alanlarının olmayışı konutta gürültünün etkisini artırmakta. Başka bir şikâyet olan komşu seslerinden kaynaklı gürültüler ise konutta kullanılan malzemenin uygunsuzluğunun ve konutlarda ses yalıtımının olmayışından kaynaklanmaktadır.

5.2. Afet Konutlarında Vaziyet Planının Değerlendirilmesi

Bir şehri ya da yaşam bölgesini oluşturan en temel öğelerden biri olan sokaklar yapılar ve caddeler ile bütünleşerek komplek alanlar meydana getirirler. “Townscape”in şehirlerin fiziksel formları ile ilgili tanımında üç bileşenin uyumlu halde bir araya gelmesinden söz etmektedir. Bunların birincisi cadde sokak planları, ikincisi yapıların mimari stil ve dizaynı üçüncüsü ise arazi kullanımıdır. Bölgenin imajı olarak tanımlanan bu bütünleşik öğeler aynı zamanda şehrin veya bölgenin morfolojisini oluşturmaktadır. Yapılaşmalar için seçilen uygun bir arazide; bölgeye uygun mimari stil ve dizayna sahip yapıların planlanması ve bu oryantasyonu sağlayacak gerekli genişlik ve uzunlukta, konuta ve çevreye uyumlu aynı zamanda ihtiyacı karşılayacak boyutlarda sokak boşluklarının yaratılmasıyla sağlıklı yaşam alanları elde edilebilir. Canlılar aidiyet hissettikleri, kendi yaşam tarzı ve kültürünü yansıttığını düşündüğü sokakları ikinci yaşam yerleri olarak görülebilmektedirler. Canlı yaşamı için bu denli önemli olan sokak kavramını araştırma alanımız olan Şemsibey Mahallesi’ndeki afet konutları üzerinden değerlendirdiğimizde;

Konutların mimari uyumunu, sokak yapıları ve çevre ilişkilerini projelendirmeden kaynaklı eksiklerin dizimi olarak görmekteyiz. Afet bölgesine uzak seçilen yerleşim yeri, coğrafi bilgileri ve donatıları eksik olan çevre ve hızlı yapılaşmanın verdiği uygunsuz planlama ve uygulamaların doğurduğu sağlıklı sokakların oluşumu olarak belirtmek mümkündür.

Şekil 5.1. Afet konutlarında sokak yapısı genel görünüşü.

Şekil 5.2. Afet konutlarında bina yanlarına yapılan kömürlük ve depo alanlarının görünüşü.

Şekil 5.3. Afet konutlarında genel sokak görünüşü.

Canlı bir sokak yaşamının oluşturulması, sürekli hareketli ve değişime, gelişime elverişli sokaklar aynı zaman da içinde yaşayan kişiler içinde motive edici ve geliştirici özelliğe sahiptir. Bu noktada söz konusu konutlarda sokak yapıların dar olduğu sokak ve çevresel donatıların yetersiz olduğu görülmektedir. Özellikle sokaklarda çokça vakit geçiren çocuklar için elverişsiz ve yeni oyunların yaratılmadığı mekânlar halini almıştır. Dar olarak tasarlanan sokaklara depolama ihtiyaçlarını giderebilmek için yapılan küçük yapılar sokağı iyice elverişsiz bir alana dönüştürmüştür. Ayrıca site içerisinde araçlar için uygun bir otopark alanı tasarlanmadığı için sokak aralarında park halindeki araçları sıkça görmek mümkün. Çevresel olarak elverişsiz bir arazide tasarlanan afet konutlarında çocuklar için hiçbir donatı yer almamaktadır. Çocuk oyun alanları ve yeşil alanların bulunmadığı konut sitesinde çocuklar vakitlerinin çoğunu parke taşı ile örülmüş dar ve elverişsiz sokaklarda geçirmekte. Bu durum aynı zaman da konutlardaki ses konforunu da ölümsüz etkilemektedir. Bireylerce deneyimlenmesi takdirinde tedirginlik hissi yaratmaması gereken sokaklar kişinin vücut bütünlüğünün güvenliği konusunda önemli olduğu kadar psikolojik olarakta güven vermelidir. Zaman içinde daralan ve işlevsiz mekânlara dönüşen sokaklar kişide farklı duyguların gelişimine de elverişli hale gelebilmektedir.

Afet konutlarının vaziyet planı incelendiğinde sitenin planlanırken yatayda 5 ana sokağa ayrılırken dikeyde ise 8 ana sokağa bölüldüğü görülmektedir. Sokakların akış

düzeni yer yer başka konutun planı ile kesilmektedir. Izgara sokak düzeninin yapılmaya çalışıldığı fakat uygulama esnasında tam olarak başarıya ulaşılmadığı görülmektedir. Birçok sokağın bulunduğu site içerisinde coğrafi bilgilendirmeler de bulunmamaktadır. Birbirinin aynı şekilde devam eden sokakları site sakinleri tarafından yapılan eklemeler kısmen kimliğe bürümüş ve bu eklemeler zaman zaman sokağın akışını kesip sokağı çıkmaz sokak haline getirmişlerdir.

5.3. Afet Konutlarında Kullanıcıya Uygunluk

Mekândaki en etkin kullanıcı olan insan; bir tasarımcıdan kendi ihtiyaçlarını karşılayacak ve içinde konforla yaşayabileceği alanların tasarımını bekler. Bundan dolayı kendi için yapılan mekânı tanımak hatta sürece dâhil olmak için zaman zaman tasarlayıcı ile iletişime bile geçebilir. Çevresiyle sürekli iletişim içinde olan mekan kullanıcıları aynı zamanda yaşadıkları alanlar ile de iletişim içinde olmayı önemserler. Bu yüzden yaşadıkları yerlere duygularını katıp kültürlerini dâhil etmeyi severler. Bundan dolayı tasarlayıcı ile iş birliği içinde olan kullanıcı, ait olduğu kültürü ve yaşam tarzını yaşadığı mekânlara yansıtmasını istemekte haklıdır. Bu sebeplerden ötürü konutlar kaliteli bir mekân tanımını, tasarlayıcının elinden çıkıp kullanıcıya en iyi hizmeti sunabilecek ve kullanıcıda sosyo-psikolojik memnuniyet sağladığı takdirde kazanabilir. Kullanıcının mekânlara psikolojik yaklaşımı mekân ile ilk karşılaşmasında başlayıp oradan yaşamayı kesse dahi etkisi devam eden bir süreçtir. Mekânla sürekli iletişim halinde olan kullanıcı zaman içerisinde bulunduğu mekânın ruhuna ve kimliğine bürünüp yaşadığı mekânı kendi fiziksel isteklerine cevap verecek hale getirebilir. Bu ihtiyaçlar için çeşitli değişiklikler tadilatlar yapar gerekirse mekânı değiştirmeyi bile deneyebilir. Yaşadığı mekanı kendi yaşam felsefesine göre dizayn eden kullanıcı aslında konutuna karşı duygusal tatmin olmayı yani psikolojik iyileşmeyi sağlamaktadır (Günel, ve ark., 2010).

Konutlarda kullanıcının dikkat ettiği ve özellikle olmasını beklediği kavramlardan biri de mahremiyettir. Yaşadığı alanı kendi egemenliği haline getirip kişisel yaşamını özgürce yaşamak isteği, kişiyi bu kavrama yönlendirebilir. Kullanıcı; aile ve komsu, aile ve çevre ve ailenin kendi içindeki mahremiyet ilişkisini konutun tasarım ilkesine katıp tasarımcıdan bunu beklemektedir. Kullanıcıda yaşadıkları

konutlarda istedikleri konfora sahip olması psikolojik olarak rahatlamaya, kişisel verimliliğinin artmasına sebep olduğu gibi, yaşadığı konut ve çevresinin kazandırdığı saygı ve itibar ile de anılmaya başlandığı bilinmektedir (Günel ve ark., 2010). Tüm bunlardan dolayı konutların yer seçim kriterlerinden başlayıp tasarım, uygulama, hatta ileriki aşamaları olan kullanıcı profiline göre dizayn etme ve donatı ekleme eylemlerine kadar ki tüm süreçte kullanıcı ve tasarımcı işbirliği devam etmelidir. Şekilsel olarak bu döngüyü ifade edecek olursa; Günel ve ark., (2010) ve saha analizleri verilerinden şematik olarak gösterirsek

Şekil 5.4. Konut yapımında sosyo-kültürel etkiler ve kullanıcıya uygunluk şeması.

Mekân yapmaya karar verme aşamasından sonra tasarımcı elindeki fiziksel ve psikolojik verileri kullanıcıya sunarak. Kullanıcı ise konutundan, beklentilerini ihtiyaçlarını ve ait olduğu kültür ve yaşam tarzını yansıtmalarını bekler. Kullanıcının bu isteklerinden sonra tekrar tasarımcı ile bir araya gelen kullanıcı değerlendirme sürecinde konutunu tanımaya, anlamaya ve istekleri hakkında karar vermeye başlar. Kullanıcının bu isteklerinden sonra tasarımcı konutun vazgeçilmez kavramları olan mahremiyet kişiselleştirme, egemenlik kurma isteği ve konutun yapılacağı bölgeye yönelimin arttırma gibi olguları tasarımına dâhil ederek tasarlamaya devam eder. Tüm bu veriler ve çalışmalar sonrasında ortaya çıkan konut kullanıcıya sunulduğunda ise; kullanıcı bu mekanı isteklerine uygun olmadığı gerekçesiyle terk edebilir, mekanı yaşam tarzına ve

isteklerine uygun bularak uyum sağlayabilir yada tam olarak dilediği gibi gelişmeyen sonucu kendi isteklerine uydurmak için yeniden tasarlama yada restorasyon sürecine girebilir. Tüm bu araştırmalar ve saha analizleri verilerlerinden elde ettiğimiz bilgiler neticesinde; konutun sosyo-psikolojik boyutu ve kullanıcıya uygunluğu kavramları üzerinden Şemsibey Mahallesi'nde yapılmış olan afet konutları incelendiğinde;

- Yer seçiminin bakanlık tarafından yapıldığını ve daha önce ayrılmış yapı rezerv alanı olduğu bilgisine sahibiz. Bu yüzden yer seçimine için ne kullanıcı nede tasarımcı müdahil olamamıştır. Birçok yönden eksik ve uygunsuz olan alana konutların yapımı için karar verilmiştir.

- Kullanıcının konutundan ihtiyaçlarını, beklentilerini ve kendi kültürlerini görme isteğini anlatacak ve bunları konutunda görmeyi sağlayacak bir tasarımcı profili ile karşılaşmaması, konut ve kullanıcı arasındaki temel kopukluğa sebep olmaktadır. Konutun sosyo-psikolojik boyutta önemli etkisi olan tasarımcı ile değerlendirme aşaması bu sebepten ötürü yer almamıştır. Konut planları İl Afet Müdürlüğü tarafından daha önceden hazırlanan 2+1 plan tipinde ve 70.00 m² kullanım alanına sahip iki katlı ve dört daire planlı yapıda hazırlanmıştır. Afet bölgesinde tahliye edilen riskli yapılarda oturan afetzedelerin kültürel yaşamına, aile tipine, nüfus yapısına, konut tipine ve isteklerine uygun olmayan planlar İl Afet Müdürlüğü tarafından yapılan ihaleler ile yapımına başlanılmıştır.

- Yapımı uzun yıllar devam eden ve birçok eksik donatı ile hak sahiplerine teslim edilen konutlar kullanıcıları tarafından pek uygun görülmemiştir. Konutların yapıldığı bölgenin cazibesinin olmayışı, mahremiyet etkisi konusunda zayıf kalması (katlı ve 4 daire plan yapısından dolayı), kullanıcının egemenlik haklarını kurma isteğine cevap verememesi (kişisel kullanım alanlarının olmayışı) gibi eksikliklerinden dolayı konutlar kullanıcıları tarafından benimsenmemiştir.

- Kullanıcının konutuna eylemsel iletimi ise daha çok mekânı reddetme şeklinde olarak görülmektedir. Zorunlu barınma ihtiyacını giderebilmek için kullanmak zorunda kalan kullanıcılar ise konutu kendine uydurma çabasına girmişlerdir. Bu aşamada konutlarında birçok plansal ve yapısal olarak değişiklik yapmışlardır.

5.4. Afet Konutlarının İlk Yapım Haline Kıyası

2005 yılında yapımı tamamlanan afet konutların 2019 yılındaki haline kıyası yapıldığında konutlarda ve çevresinde ciddi değişimlerin olduğunu görmekteyiz.

Bu değişimlerin birçoğu plansal olarak uygun tasarlanmayan konutların uğradığı deformasyonlar ile fiziki çevrenin yetersizliğinden kaynaklı problemlerin planlamada yer almamasından dolayı kullanıcı bazlı yapılan değişimler olduğunu görmekteyiz.

Konutun Değişime Uğraması

Şemsibey Mahallesi'nde buluna afet konutlarının planlarının ilk yapım hali incelendiğinde konutların 70.00 m² olarak inşa edildiği görülmektedir. 2+1 plan tipine sahip olan konutlarda 4.00 m² kullanım alanı olan tek balkon bulunmakta ve bu balkon güney cephesindeki odada bulunmaktadır. Girişi kuzey cephede bulunn yapının mutfak ve diğer ıslak alanlarıda yine kuzel cephe üzerinde sıralanmıştır.hacim olarak daha büyük olan salon ve bir oda ise güney cephede yer almaktadır. Konutun kütlelel bütünlüğünde plansal ve cephesel değişimleri incelendiğinde;

- Çizimlerde göstermiş olduğum gibi 12,05 m² olan oda alanına 4.00 m²lik balkonun dâhil edilmesi ile odanın alanının genişletilmesi (Şekil: 5.6).
- Daha önceki yaşamları incelenen afetzedelerin katlı konutlarda oturmaya adapte olmaması komşuluk ilişkilerinden doğan rahatsızlık nedenleri ile binanın ana giriş çıkışını kapısını kullanmayarak kendine ait bağımsız giriş çıkış kapılarının ve bunun için gerekli donatıların yapılması (Şekil: 5.7).
- 70.00 m² kullanım alanı bulunan afet konutlarında yerleşim sıkıntısı yaşayan afetzedelerin komşu üst ve komsu yan daireler ile kendi dairesini birleştirip tek yapı olarak kullanmak istemesinden doğan plansal değişimler. Yan komşuluklar için salondan açılan kapı yeterli olurken üst kattaki daireye bağlantı sağlamak için yapının ana girişinde bulunan wc'nin yerine dikeyde yapılan merdiven ulaşımı sağlanmıştır (Şekil: 5.8-5.9). Konutun zemin katında bulunan mutfak alanına bitişiğindeki yatak odasının alanı dahil edilerek mutfağın kullanım alanı genişletilmiştir.
- Kuzey cephesinde bulunan birimlerdeki rutubeti azaltmak amacı ile bu birimlerin Doğu ve batı ya bakan cephelerinden güneşlenme ve havalandırmayı artırmak için pencerelerin açılması(Şekil: 5.10).

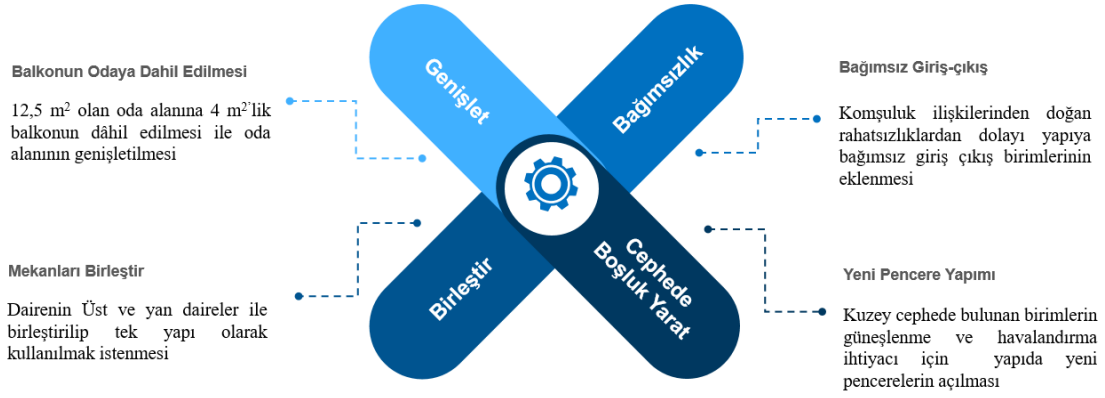
Çevresinin Değişime Uğraması

Konutların yapıldığı çevre incelendiğinde; buranın afet konutları yapılmadan evvel boş bir alan olduğu bilinmektedir. Daha önce iskan birimlerinin olmadığı bu alanlarda kullanıma açık hiçbir sosyal donatı bulunmamaktadır. Planlama aşamasında bu eksiklikler giderilmediği için kullanıcılar zaman içerisinde eksikliklerini tamamlamak için çeşitli eklemeler yaparak çevresel değişikliklere sebep olmuşlardır.

- İskele Mahallesi'ndeki afetten etkilenen 261 hak sahibi ailenin bulunduğu Şemsibey Mahallesi afet konutlarında konutlara ait ya da yakın çevresinde herhangi bir cami-ibadethane bulunmamaktadır. Afetzedeler kendi imkânlarıyla yaptıkları bir alanı cami olarak kullanmaktalar ve bu durum konutların çevresel olarak değişmesine sebep olmuştur (Şekil: 5.11).

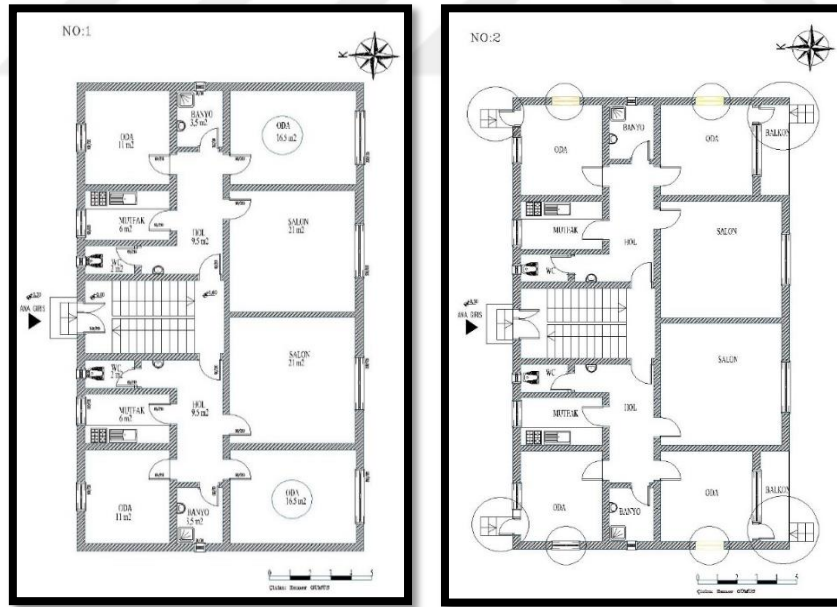
- Oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olan Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutlarında bulunan afetzedelerin günlük ihtiyaçlarını karşılayacak market, manav, Pazar alanı gibi birimlerin mevcut olmayışı ve insanların bu gibi ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekmesinden dolayı konutların güney cephesinde Van-Erciş Otoyolu önüne çok sayıda ticari işletmenin yapıldığı görülmektedir (Şekil: 5.12).

- Sobalı olan konutlar tasarlanırken kullanıcılara ait depolama alanları planlamaya dâhil edilmediği için konut sakinleri ihtiyaçları olan depolama alanlarını sokak aralarına yapmışlardır. Bu durum yapı çevresinin plansal deformasyonuna sebep olduğu gibi zaten dar ve kullanışsız olan konut sokaklarının da kullanım alanını kısıtlamıştır (Şekil: 5.13).

Şekil 5.5. Konutlardaki değişimin şematik gösterimi.

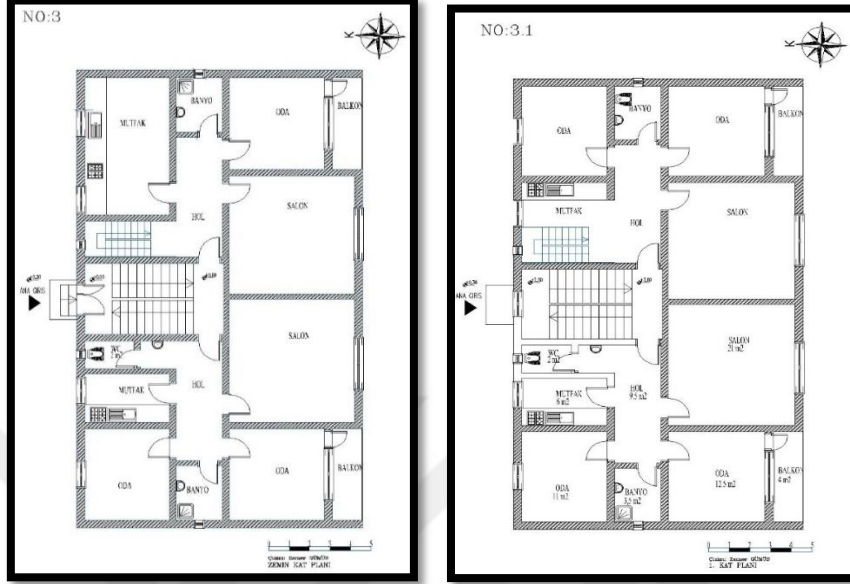
Afet Konutların ve çevresinde yapılan değişikliklerin çizimsel gösterimi

Şekil 5.6. Yapıdaki değişimler.

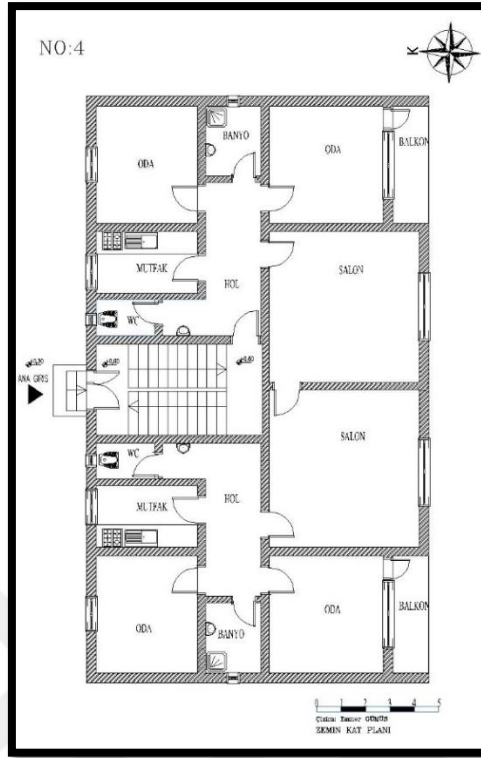
No:1 Numaralı plan şemasında; 4.00 m² genişliğinde olan balkonun odaya dahil edilmesiyle oda alanı 12.05 m² den 16.05 m² çıkmıştır.

No:2 Numaralı plan şemasında; yapının orijinal haline nazaran farklı cephelerde çeşitli büyüklüklerde kapı ve pencere boşlukları oluşturulmuştur.

Şekil 5.7. Yapıdaki değişimler (devam).

No:3 Numaralı plan şemasında; iki ayrı kattan oluşan yapı dikeyda yapılan bir merdiven yardımı ile dubleks bir konut haline gelmiştir. Dubleks olarak kullanılan konutun birinci kat plan şeması; planda mevcut tuvaletin yerine inşa edilen merdivenler yapıda yeni tuvalet ihtiyacı doğurmuştur. Buna çözüm olarak konutta iki tane bulunan banyolardan biri tuvalet olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 5.8. Yapıdaki değişimler (devam).

No:3 Numaralı plan şemasında ise aynı katta buluna iki ayrı daire salondan açılan bir kapı ile yatayda tek daire olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 5.9: Konut alanına sonradan dâhil edilen birimlerin görünüşü.

Şekil 5.10. Yapıya sonradan dâhil edilen kapı ve merdivenlerin görünüşü.

5.5. Kıyı Şeridinde Planlama Kanunu ve İskele Mahallesi'ndeki Uygulamaları

Çevre Şehircilik Bakanlığı'nın İmar Kanunu'nda yer alan ve konumuzla ilgili olan kanunu "Kıyıda ve sahil şeridindeki planlar bu kanunun ve buna dayanılarak çıkarılacak yönetmeliğin hükümlerine aykırı olamaz. Bu yerlerde düzenlenen planlardan, imar mevzuatı veya yerin özelliği dolayısıyla 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamına girenler, anılan Kanununun 7. maddesine göre onaylanarak kesinleşir." bilgisini vermektedir (Çevre Ş.B. İmar Kanunu). Bakanlığın bu kanununa dayanarak; 1655 sınırlı yapı kodu 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu kapsamına giren alanlar için yapılaşma sınırı 1645 koduna düşürülmüştür. Bu sayede daha önce afet bölgesi ilan edilip boşaltılan bölgeler turizm teşvik kapsamında yeniden imara açılmıştır.

Bu konu kapsamında Van Gölü çevresinin 1655 olan yapı kodu sınırı genel olarak düşürülmüş ve özellikle birinci dereceden afet bölgesi ilan edilen alanlarında yapı sınır kodu 1655'den 1652 sınırına düşürülmüştür. İskele Mahallesi'nde verimliliğini yitirmiş tarım alanları ve daha önce kamu yapısı alanı iken taşkından zarar görmüş ve boşaltılmış alanlar turizm teşvik kapsamında yeniden imara açılıp işlevlendirilmiştir.

Bir milyonu aşkın nüfusun olduğu Van ilinde bu karar ile Van Gölü'ne ve çevre tabiatına yönelik olumsuz eylemlerin gerçekleştirilebileceğini ve uygulama kararlarının sadece Van ili çevresi ile sınırlı kalmayıp Bitlis, Ahlat, Tatvan gibi göle kıyısı bulunan il ve ilçeleride kapsayacağı öngörülmektedir (Öztürk, 2017). 1995 yılında Van Gölü'nde yaklaşık üç buçuk, dört m. gibi bir yükselme olduğunu ve Van Gölü'nün yıllık salınım miktarının genelde 50 ile 70 cm. arasında seyrettiği bilgisine dayanarak, olası afetten korunmak için yapı kodunun 1655 sınırında kalması gerektiği görülmektedir. Alınan bu yapı sınır kodunun korunması gerekliliği Van Gölü'nünü sürekli hareket halinde olmasıyla desteklenebilmektedir. Aksi takdirde sınır kodunun düşürülmesi olası afet riskini ortadan kaldırmayacağıda bilinmektedir. Van Gölü ve çevresinin korunması için göl çevresindeki yapı sınır kodunun yükseltilip ve gerekirse yeşil bir bant ile çevrelenmesi de alınabilecek tedbirler arasında sıralanabilmektedir. Bu yeşil bant ile Van Gölü çevresinde nefes alabilen alanların çoğalmasına katkı sağlayacağı gibi bölgede oluşabilecek rantın önüne geçilebileceği düşünülmektedir (Öztürk, 2017). Aynı zaman da Van Gölü Havzası Koruma Kanunu'nun, tıpkı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve Nevşehir Kapadokya gibi özel bir kanunun hazırlanıp Van Gölü'nün ve çevresinin korunması gerekmektedir (Öztürk,2017).

Kıyı alanlarında yapılacak planlamalarda belirtilmiş olsa bile uygulamalarda bu kurala uyulmadığı görülmektedir. Bakanlar kurulunca belirlenen yapı sınır kodunun altında kalan bölgelere turizm teşvik kapsamında yer almayan bir çok özel ve kamu yapısı olduğu gibi halen yapımına devam eden çalışmalarda bulunmakta. Hatta yer yer göl alanının doldurularak zemin genişletilmesi yapıldığı bile görülmektedir. Özetle; 1994-95 yılları arasında meydana gelen Van Gölü su seviyesinin değişiminden etkilenen ve boşaltılmak zorunda kalan birçok yapının yerine şuan da farklı işlevli kamu ve özel yapılar yer almakta. Konu ile ilgili kanun ve ve tüm bu uygulamalar çerçevesinde iskele mahallesindeki kıyı alanları ve yapılaşmalar alt başlıklarda incelenmiştir.

5.6. 2011 Depreminde Bölgenin Genel Hali ve Afet Konutlarına Etkisi

23 Ekim 2011 günü meydana gelen Van-Erciş merkezli deprem ve 9 Kasım 2011 günü yaşanan Van-Edremit merkezli deprem; Van ili ve ilçelerinde kuvvetli bir

şekilde hissedilmiş olup, bölgenin yapı stoku nedeniyle yıkıcı hasar yaratmış ve çok sayıda can kaybına yol açmıştır. Zaten bir kentsel dönüşüm eyleminde olan İskele Mahallesi'nde 2011 yılında meydana gelen depremin yıkıcı etkisini genel olarak yapı ömrünü tamamlamış, eski ve yıpranmış yapılarda fazlaca görmek mümkündür. Bölge içerisinde bulunan ve 1994-95 yıllarındaki taşkından zarar görüp yerinde onarım ile iyileştirilerek faaliyetine devam ettirilen kamu yapıları da yine depremde oldukça zarar gören yapılar arasında yer aldığı bilinmektedir. Bu yapılara Van İskele Yatılı İlköğretim Bölge Okulu-Yavuz Selim İlköğretim Okulu örnek verilebilir. Ayrıca yine bölge içinde buluna fakat Van Gölü'ndeki su taşkınyndan etkilenmeyip; Devlet Malzeme Ofisi (DMO), Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), sağlık ocağı, farklı ilköğretim ve lise dengi okullarda oldukça zarar gördüğü bilgisi kayıt altına alınmış bulunmakta. Bölgedeki konut stoku incelendiğinde ise daha önce tahliyesine karar verilip fakat afetzedeler tarafından kendi imkânları ile onarılarak halen kullanımına devam edilen yapıların depremden büyük hasar aldıkları bilgisindeyiz. Yine bölge içinde bulunan ve genellikle tek ya da iki katlı olan konutlarda da deprem etkisi görmek mümkündür. Afet bölgesinde 1655 kodu altında bulunan yerlerde depremden dolayı göl suyunun yüzeye çıktığı ve zeminde çökmeye sebep olduğuda bilinmektedir (Öztürk, 2017), (Bkz: Ek: 3). 2011 depreminden sonra İskele Mahallesi'nde ki kentsel dönüşüm uygulamaları, diğer bölgelerde meydana gelen krizin çözümüne yönelimden dolayı sekteye uğrayarak dönüşüm eylemlerinin uzun yıllara yayıldığı görülmektedir. Hala devam etmekte olan uygulamalara her gün yeni bir bölüm eklenmektedir.

Şemsibey Mahallesi'nde bulunan afet konutlarında 2011 yılındaki depremin etkisine baktığımız zaman ise; yapımı 2005 yılında tamamlanan konutların depremden pek fazla etkilenmediği, yıkıcı etkinin görülmediği fakat duvar ve sıvalarda çatlamaların oldukça fazla olduğu bilgisine sahibiz. Afetzedelerin kendi imkânları ile onarımını yaptıkları konutlarında halen oturmaya devam ettikleri görülmektedir. Meydana gelen 2011 depremi sonrası birçok yerde afetzedeler için konut yapımına başlanıldığını ve bu konutların araştırma konumuz olan afetzede konutlarından farklı olduğu görülmektedir.

Deprem konutları TOKİ ve Başbakanlık İdaresi'nce belirlenen bölgelere katlı ve daha büyük çapta yapımına başlanıldığı ve konuta sosyal, kültürel alanların yanı sıra eğitim, ibadet ve ticaret alanları gibi ihtiyaç birimlerinde eklenerek yapılar daha

kompleks hale getirilmiş ve Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutlarından oldukça farklı inşa edilmiştir.

Şemsibey Mahallesi'nde ikamet eden konut sakinleri depremden etkilendikleri, bundan dolayı konut talebinde buldukları, fakat konutlarındaki hasarın boyutu göz önünde bulundurularak yeni konut hakkının tanınmadığı bilinmektedir.

5.7. Afetten Sonra Bölgede Sosyal Durumun Değerlendirilmesi

İnsanlık tarihi boyunca her çağda geçerliliği olan güvenlik ve güvenli kent kavramı insan haklarının gelişmesiyle birlikte gelişip hatta bölümlere ayrılmıştır. İnsanların ve farklı türden canlıların güvenliğinden söz edebildiğimiz gibi kentlerin güvenliğinin varlığından da söz etmek mümkündür. Özgürlüklerin artması ile kente bağlılığı bitirmeden kentin güvenliğini ve refahını sağlamak gittikçe önem kazanmaktadır. Eski çağlarda yaşayan insanların bu konudaki tutumları incelendiğinde kentin güvenliğini korumanın aslında en büyük uğraş olduğu görülmektedir. Bundan dolayı insan topluluğunun yaşadığı yerler büyük kale duvarları ile örülmüş, fiziki donatılar ve yapılaşmalar ve kültürel ve nüfussal değerleri korumak için ciddi uğraşlar verilmiştir (Gökulu, 2010).

Kentteki güvenliğin tehdidi durumunda olan suç ve suçluluk kavramını kentlerin güvensizliği ve kentleşmenin yarattığı etkiler üzerinden değerlendirecek olursak, hızlı yapılaşmalar ile birlikte çarpık kentleşmelerin beraberinde doğurduğu olumsuzluklara bağlamak mümkündür (Gökulu, 2010). Bu bağlamda kentlerdeki bozulmaları önlemek için çeşitli stratejiler uygulansa bile kentlerdeki hızla yapılaşmalardan dolayı, yeterli düzeyde hizmetten faydalanmayan ve bünyesinde birçok eksiklikleri barındıran kent bölgeleri meydana gelmekte. Bu tip problemler beraberinde kentlerdeki güvensizliğin bazı unsurlarını oluşturabilmektedirler. Kentlerdeki bu plansız ve hızlı hareketler ile hizmetlerin adaletli dağılımı sağlanamayıp yatırım, gelişim ve şehirselleştirme stratejilerinin uygun olarak yapılamadığını söylemek mümkündür (Gökulu, 2010). Bazı bölgelerde özellikle kötü kentleşmeden doğan çevresel olumsuzluklar, fazla nüfuslanma, çarpık yapılaşmalar ile bölgedeki insanların işsizliği dikkat çekmektedir.

Kentlerdeki hizmetler ve bu hizmetlerin dengeli dağılımı dönemin siyasal ve yönetsel durumlarından yakından ilgilidir. Kentlerdeki stratejiler uygun çözümler

sosyo-politik uygulamalar yapmayı da gerektirir. Özellikle kriz anlarında kentlerdeki yapılaşmalar, hizmet dağılımı gibi olgular çok fazla göz önünde bulundurulmayarak uygulamaya geçilmektedir. Bu tür eylemler uygulamanın yapıldığı bölgelerde öncelikle bölgede fiziki ve sosyal güvensizliğe sebep olduğu gibi orda yaşayan insanların yozlaşarak farklı kimliklere bürünmesine de sebep olabilmektedir (Gökulu, 2010).

1994-95 yılların arasında meydana gelen Van Gölü su seviyesindeki artışa bağlı olarak gerek İskele Mahallesi'nde gerekse afetzedeler için yapılan konutların bulunduğu Şemsibey Mahallesi'ndeki konut bölgesinde çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalarda dönemin siyasal-yönetimsel politikalarının etkisini görmek mümkündür. Kriz anındaki hızlı yapılaşma ve barınma sorunun giderebilmek adına alınmış kararlar ve uygulama esnasında dengeli dağılımı yapılamayan hizmetlerin sonucunda yaratılmış olan bölgeleri birçok yönden güvensiz olarak tanımlamak mümkündür.

İskele Mahallesi'ndeki uygulamalara bakıldığı zaman bölgede afet sonrası bir iyileştirmeyi görmek mümkündür. Fakat bölge demografik ve mimarı olarak incelendiğinde uygulamaların pek de yerinde olmadığı görülmektedir. Daha önce sivil yaşamın hâkim olduğu bölgelerin şuan ticari olarak işletilmesinden dolayı sivil konut yaşamı açısından güvenli bölge olarak tanımlamak pek olası görülememektedir. Bu durum bölgede daha önce yaşamış olan halklar için yerinden edilmişlik sorununa sebep olabilmektedir. Tekrar eski yerleşim yerlerine dönmek isteyen insanların kendi çabalarıyla yapmış oldukları yapılar hem kötü kentleşmeye sebep olmakta hem de yasal olarak alınmış kararların ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ihlaller doğrultusunda varlığı devam eden yapılara hizmetler ulaşamadığı için buldukları bölgelerde güvensiz ve korunaksız alanları oluşturmaktadırlar. Birçok donatı ve hizmet yönünden eksik olan yapılar ve içlerinde yaşayan insanlar zaman içerisinde kendilerini buldukları bölgeye ait hissedip bu şekilde bir yaşamı kabul etmiş görünmekte. Buldukları bölge içerisinde fark edilir şekillere bürünen bu yapılar ve alanlar çevredeki diğer yapılar ve yaşayanlar açısından da güvensiz alanlar olarak tanımlandığı için zaman içerisinde bu bölgelerden uzaklaşmaların başladığı görülmektedir. Bu durumu özellikle İskele Mahallesi'nde 1655 yapı kodu altında varlığını devam ettiren konut yapıları için söylemek mümkündür. Bu bölgede bulunan yerleşimler kural ihlali bölgesinde bulunduğu için olası bir taşkından tekrar etkilenebilecek pozisyonadırlar. Aynı zamanda şehir kanalizasyon istasyonuna yakın konumda bulunan yerleşimler

buldukları alanın olumsuz yönlerinin etkisini hem yapısal konforlarında, hem de sosyal hayatlarında oldukça hissetmektedirler. Bu durum afetzedeler ile birebir yapılan görüşmeler ve saha çalışmalarıyla irdelendiğinde ise yaşadıkları yerleri terk etmek istemeyen insanların kendi çabalarıyla yapmış olduğu yaşamlar olarak görmekteyiz. Afet bölgesinden oldukça uzak bir konuma yapılan yeni afet konutlarına gitmek istemeyen ve mecburi olarak gitmek zorunda olan insanların ise kendi yaşam tarzlarına ve kültürlerine aykırı olduğu gerekçesiyle dönmek istediklerini orda barınmak istemeyenlerin yaşamış olduğu yerinden edilmişlik sorununu görmekteyiz. İskele Mahallesi'nde afet öncesi mevcut durumu incelediğimizde bu bölgelerdeki güvensizliğin sebebinin genel olarak hizmet aksaması ve altyapısal yetersizliğin yanında olası afetlere karşı korunaksız yapı stokunun olduğunu söyleyebiliriz. İskele mahallesi'nin afetin yoğun olarak yaşandığı kıyı kesiminde afetten sonraki zamanlarda yaptığımız araştırmalarda ise; bu bölgeye yapılan uygulamaların ileriki dönemlerde kültürel yozlaşmalara sebep olabileceğini söyleyebiliriz. Bölgede yeni uygulamalar yapılırken bölgenin önceki kullanım durumları, demografik yapısı, kültürü, insan ilişkileri yapı tipi ve mimarisi pekte dikkate alınmayarak yapıldığı ve yapılmaya devam ettiği için bölgenin gittikçe eski kimliğinden uzaklaşıp yozlaştığı görülmektedir. Farklı tipten yapıların çoğaldığı ve tek amaca hizmetin ön görüldüğü bölge alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel kültürden uzaklaşan bölge, farklı kültürlerden insanların daha çok günü birlik kullanım alanına dönüşen, buldukları alanları zaman ve mekân olarak yıpratılan bir kullanıcı kitlesi ile karşılaştığı görülebilmektedir.

Afet sonrası uygulamaların olduğu diğer bölge olan Şemsibey Mahallesi'ndeki uygulamalara bakıldığı zaman ise; yapıldığı çevrenin olumsuzluklarından etkilenen bir durumda olduğu görülebilmektedir. Bu olumsuzlukların nedenlerinin başında konutların yapıldığı bölgede fiziki hizmetlerin bir çoğunun yerine getirilmeyişi olarak söylemek mümkündür. Konutların bulunduğu alanda çevresel düzenlemeler, planlamalar yapılmadan, konutların vaziyet planları tam olarak hazırlanmadan (sokak-komşuluk- yeşil alan-araç park alanları-dinlenme mekanları-çocuk oyun alanları-cazibe noktaları-genişleme bölgeleri gibi) direk uygulama aşamasına geçildiği için detaylı çözümlenmelere ulaşamadığı görülmektedir. Ayrıca 2005 yılında yapımı tamamlanan konut bölgesinde internet ve doğal gaz alt yapısının hazırlanmamış olduğunda bilgisini araştırdığımız kaynaklardan edinmekteyiz. Bölgede faaliyet veren kanalizasyon

ve su şebekesinin de ciddi sorunlarının olduğunun bilgisini almaktayız. Bir diğer sorun olarak karşımıza çıkan ve yanlış planlamanın doğurduğu konutlardaki mahremiyetin korunamamış sorunu kullanıcıyı kendi imkanları doğrultusunda önlem almaya itmiştir. Önceki yaşamları dikkate alınmayarak planlanan konutlar da yaşamak zorunda kalan afetzedeler bu sorunu kendilerince çözüme kavuşturmuşlardır (giriş-çıkışların ayrılması, farklı merdiven yapımı, iki katı yada yan daireyi işgal etme gibi).

Konutlardaki bu eksiklerin zaman içerisinde basit ve uygunsuz olarak çözüme kavuşturulması bölgenin deformasyonuna aynı zamanda kötü görünümüne sebep olduğu görülmektedir. Etrafında konut yerleşiminin bulunmadığı ve sanayi bölgesine yakın olmasından dolayı dışarıdan farklı bir bölge olarak görülmesine sebep olabilmektedir. Ayrıca konut bölgesinin kültürel ve sosyal yaşamdan uzak kalması bölgeye yakın okul çarşı, pazar, sosyal alanların olmayışı orda yaşayan insanların üzerinde ciddi negatif etkilere sebep olduğu görülmektedir. Bu imkanlardan uzak kalan insanların kendi kabuklarına gözlerden uzak yaşamı benimsemeye başladıkları gözlemlenmiştir. Okur yazarlığın olduğu fakat eğitim seviyesinin çok düşük olduğu bölgede sosyal hayatın da kısıtlı olduğu gözlenlenebilmektedir. Bu şekilde bir yaşama adapte olmuş insanların yaşadığı konut bölgesinin, yapıldığı günden bu güne gelişim göstermeyip zaman içerisinde cazibe kazanamadığı da görülmektedir. Bu durum konut bölgesinin ve içinde yaşayan insanların tanınmasını, çevrenin algılanmasını güçleştirerek burada yaşayan insanları sabit kıldığını söylemek mümkündür.

Tüm bu araştırmalar ve değerlendirmeler eşliğinde mimari uygulamaların tam ve eksiksiz olarak yapılması kavramının önemini birkez daha görebilmekteyiz. Kültürel yozlaşma, yerinden edinmişlik, mahremiyet, güvensizlik ve ardından doğabilecek suç ve suçluluk kavramlarının mimariyle bir düşünülüp bu yönde hareket edilmesi gerekliliği açıkça ortadadır. tüm bu olguları şematik olarak gösterecek olursak;

Şekil 5.11. Konut kullanımında sosyo-kültürel etkilerin şematik gösterimi.

5.8. İskele Mahallesi'nde Fiziki Durumun Değerlendirilmesi

1994-95 yılları arasında meydana gelen Van Gölü su seviyesinin yükselmesinden sonra birçok kez değişime uğrayan İskele Mahallesi'nde, yeniden üretilen alanlar için değişimin sürdürülebilir koruma ve gelişim olguları kurgusal olarak incelendiğinde; bu oluşumlara hukuksal, kurumsal boyutlar içerisinde sosyo-ekonomik, yerel-yönetimsel etkiler ve kültürel değişimin de etki ettiği görülebilmektedir. İl genelinde bakıldığında oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olan İskele Mahallesi'nde kültürel birikimin oldukça fazla olduğunu görmekteyiz. Afet öncesi dönem incelendiğinde mahalle yapısı, konut tipi, sokak ve kentleşme etkilerinde yerel önceliğin ve mevcut kültürün etkisini görmek oldukça mümkündür. Fakat 1994-95 yıllarında uğradığı afetten sonra hızlı bir değişime giren mahallede bu etkilerin gittikçe azaldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda araştırdığımız konu başlığını stratejik gelişim boyutları ile aşamalı olarak ele alıp ve analizini yapacak olursak;

Birinci aşama olarak, mevcut bir kültürel mirasa sahip yaşam alanlarını koruyup yerel kültürün gelişmesine de elverişli yeni koruma-geliştirme planlamalarının yapılmasının ve bunlara cevaben gerekli mekânların oluşturulması gerekliliği görülebilmektedir. Bu aşamayı İskele Mahallesi'nde tahrip olan yapıları, işlevini yitirmiş tarım arazilerini ve riskli bölgeleri belirleyip ve burada yaşamaya devam

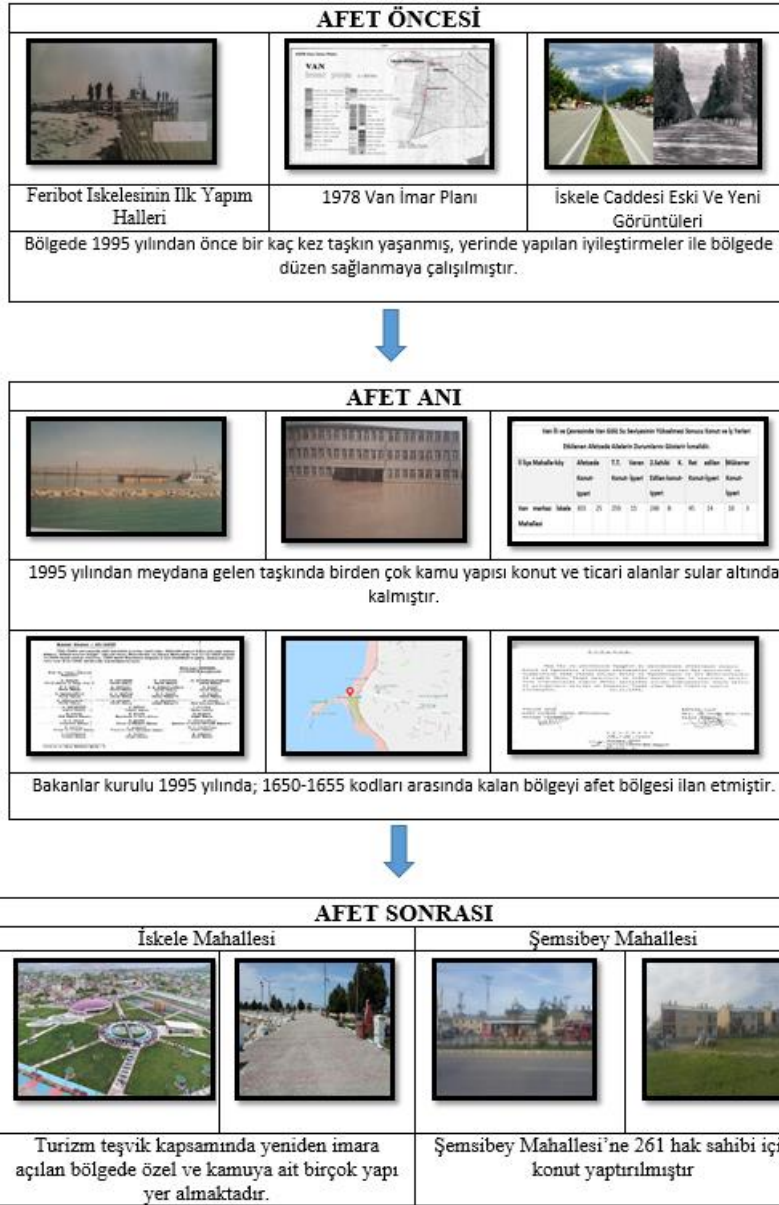

edecek halka ve yeni nüfus oluşumuna katkı sağlayacak birimlerin mevcut kültüre uygun aynı zamanda geliştirilebilir özelliklere sahip birimlerin yapımına karar kılma evresi olarak tanımlamak mümkündür.

İkinci aşamada uygulamasına karar verilen birimlerin sürdürülebilir yapıda olmasına dikkat edilerek gerekli hacimlere sahip olmasına karar verme evresini kapsar.

Üçüncü aşamada ise uygulaması yapılan bölgelerde risk taşıyan alanlar, zayıf bölgeler, gelişime açık alanlar, fırsat alanları gibi birim ve bölgelerin analizi yapılarak bu uygulamaların bölge içindeki bütünlüğü dikkate alınıp gelişim yönünü belirlemek asıl hedeftir. Tüm bu aşamaların araştırılarak konusu geçen bölgelerde kentsel bütünlük, karakteristik yapı ve kültürel devam gibi kavramlar irdelenip kentlerin sürdürülebilir ve korunaklı alanlar haline gelmesi amacı güttüğünü söylemek mümkündür. Fakat araştırma alanına bu kavramları indirgediğimiz de karşımıza çıkan manzaranın bu aşamalara uygun olduğunu söylemek pek mümkün görülmemektedir. Bakanlar kurulunun almış olduğu 1555 yapı kodu sınırının tahliyesi yapılmadığı gibi yeni imar uygulamaları yönünden de pek dikkate alınmadığı görülebilmekte. Bölgedeki yeni yapılaşmaların birçoğu eski yapım tekniğiyle yeniden yapılmakta ve sürdürülebilir mimari özellikleri taşımadığı görülmektedir.

Daha önce bölgede gabarisi düşük konut ve ticari alanlar çoğunlukta iken şimdi ise daha büyük yapılar yapılmakta. Bölgenin 1995 yılında önceki hali incelendiğinde orda yaşayan halka hitap eden sosyal alanların (park ve şehir bahçeleri gibi alanlara) yetersiz olduğu bilinmekte. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kararına uygun olarak turistik ve günübirlik tesis alanları olarak yeniden yapılan kıyı kesimi bölge halkı ve kent nüfusu içinde yaşanabilir hale getirilmiştir. Sahil bandı bölgesinde yapılan kamusal ve özel yapılarda malzeme olarak çelik malzemenin kullanımının yoğun olduğu görülebilmektedir. İskele mahallesinin afet öncesi afet anı ve afet sonrası tüm evrelerini şematik olarak gösterecek olursak;

Şekil 5.12. İskele Mahallesi'ndeki eylemlerin şematik gösterimi.

Bölgede yapılan yeni yapıların geleneksel malze, yapım tekniği ve mimarisinden uzak olduğuda ortadadır. Birçok yönden araştırılabilecek bölgenin sahip olduğu güçlü yanlar, zayıf noktaları, barındırdığı fırsatlar ve tehditler ile değerlendirecek olursak;

Şekil 5.13. İskele Mahallesi yaşar kemal parkı.

Şekil 5.14. İskele Mahallesi sahil bandı (Tuşba Belediyesi, 2019).

İskele Mahallesi'ndeki Güçlü Yönler

Bölgenin coğrafik yapısı, kentsel dokusu, sahip olduğu kültürel, doğal yapı verileri göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde ile katkısının oldukça fazla

olduğunu söylemek mümkündür. Kent merkezinden başlayıp sahil şeridine kadar devam eden işlek bir cadde üzerinde (İskele Caddesi) bulunan mahalle de sürekli bir hareketli yaşamın olduğunu görmek mümkündür. Van ili merkez ilçesi (Tuşba) içerisinde bulunan alan kolay ulaşım yönünden de avantajlı olduğunu söyleyebiliriz. Kentsel bellek oluşumuna büyük katkı sağlayan İskele sahilinde bulunan feribot iskelesi ve tren yolu işletmesi bölgeye uzun yıllardan beri katkı sağladığı bilinmektedir. Farklı işlevlere kazandırılacak mekânlara ve coğrafik özelliklere sahip olan bölge, kentte devamlı gelişimin yaşanabileceği alanların arasına girdiği görülmektedir. Bölgedeki ekonomik ve sosyal kalkınmaya elverişli düzenlemelerin yapılabilir olması bölgede güçlü bir ekonomik düzelmeye de sebep olmaktadır. Turizme dönük kazanımların sıkça uygulandığı bölge aynı zamanda bir kongre merkezi haline getirilmek istenmektedir. Talep-hizmet sunumu açısından sürekli ilgi gören bir bölge haline gelen İskele Mahallesi'nin gelişimini devam ettirebilecek düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

İskele Mahallesi'ndeki Zayıf Yönler

Belli bir kültürel mirasa sahip olan bölgede hızlı ve kültüre aykırı yapılan yapılar bölgenin silüetine ve dokusuna zarar verdiği görülebilmektedir. Bölgedeki yapılaşmaların talep-sunum ilişkisi kapsamında ele alınması bölgeyi bir ticari ve turistik bölge haline getirmek istendiği anlaşılabilir. Daha önce sivil yaşamların çoğunlukta olduğu bölgelerin boşaltılarak ticari kaygılar içerisinde dönüşüme uğradığını söyleyebiliriz. Yüksek rantların da devreye girmeye başladığı bölge eski sakinliğinden ve huzurundan gittikçe uzaklaşmaktadır. Bölgeye yakın bulunan şehir kanalizasyon şebekesinin sebep olduğu kötü kokunun önüne halen geçilemediği ve bu durumun bölgede yaşam konforunu olumsuz etkilediği görülebilmektedir.

Bölgede olası bir taşkını engellemek için yapılan ve önceki uygulamalara benzerlik gösteren dalgakıranların, sahil bandını daha etkin kılmak adına yer yer tahrip edilip kaldırıldığını görebilmekteyiz.

İskele Mahallesi'ndeki Fırsatlar

Bölgedeki sürekli gelişimin sağladığı avantajlar ile kent içinde büyük ticari kazanımların sağlanabileceği alanlar haline dönüşebilir ve kent ekonomisine katkı

sağlayabilecek kapasitede olduğu araştırmalar dahilinde görülebilmektedir. Kent içindeki konumu, coğrafik yapısı ve kolay erişilebilirlik özellikleri ile markalaşma süreci hızlanarak ticari ve zanaat merkezi haline dönüştürülebilmektedir. Kentte nefes alabilen sosyal alanların çoğunlukta olması bu bölgenin cazibesini artırmakta ve bu durumun sözü geçen bölgenin sürekli yaşam halinde olmasını sağlayacağı öngörülebilmektedir.

Yapılan büyük kapasiteli kongre salonu (çok amaçlı salonlar) sayesinde ilin kongre merkezi haline gelebilecek potansiyele sahip olması mahallede göze çarpan fırsatlar arasında bulunmaktadır.

İskele Mahallesi'ndeki Tehditler

Bölgeye uyumsuz yapılaşmalar ve aynı amaçlı yapıların hızlı artışının sebep olduğu kentsel bozulmalar, bölgedeki ticari kaygının getirmiş olduğu kültürel yozlaşma konut ve mimarideki yerelliğın kaybolması, birbirinden ayrı mimari üslup ile yapılan yapıların sebep olduğu fiziksel deformasyonlar olarak saymak mümkündür. Aynı zamanda bölge süreç içerisinde yüksek rantların oluşabileceğı alanlar haline gelebilme, sivil yaşamdan tamamen uzaklaşıp ticaret, turizm, kongre bölgesine dönüşme eğiliminde sahip olduğu için mevcut kültürü kaybetme, bölgede oluşun ticari beklenti ve talepler sonucunda yeşil alanların zaman içerisinde yapılaşmalara ayrılması ile oluşacak yeşil alan kayıpları gibi konularında tehditlere açık bir bölge konumunda gelebileceğini söylemekte mümkündür.

Şekil 5.15: İskele sahil kordonu görünüşü.

6. SONUÇ

Afetler ve yarattığı etkileri odak alarak yaptığımız araştırmada saptadığımız bulguların başında zihniyet değişikliğinin gelmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Temel olarak afetler katlanmak zorunda olduğumuz bir kader olmayıp öncesinden ve sonrasında alınan akıllıca önlemler ile başa çıkabilecek ve engellenebilecek bir kavram olduğu gerçeğini bilmek gerekmektedir. Bu gibi durumlar ile baş edebilmek için insanoğlunun yaşadığı çevreyi bilmesi önceki deneyimlerden ders çıkarması ve bu düşünce ile eylemlerde bulunması gerektiği bilinmektedir. Elbette ki bu iş ve eylemler bireyselden ziyade toplum ve devlet işbirliği şeklinde örgütlenmelidir.

Diğer taraftan konut ve sağlıklı konut çözümleri ülkemizde hatta dünyada sıkça karşılaştığımız bir sorundur. Ülkemizde de bu konunun çözümü için kentsel dönüşümlere sıkça başvurulmaktadır. Fakat uygulamanın doğruluğu ve sağlıklı işleyişi konularında sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu kapsamda Şemsibey Mahallesi'ndeki afet konutları incelenip ülkenin yasal, yerel ve yönetsel uygulamaları çerçevesinde çözüme kavuşturulması üzerinden incelenmiştir. Bu araştırma kapsamında afet öncesi, afet anı ve afet sonrasındaki tüm iyileştirmelerde; mimarların, kent planlayıcıların, mühendislerin, çevre bilimcilerin, sosyologların (toplum bilimcileri), jeologların, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurumlarının ve yerel halkın iş birliği içinde olması gerektiğini açıkça görülmektedir. Kente ait tüm verilerin bilinmesi kent dinamiklerine

göre en ideal kararın verilip bu doğrultuda uygulanmaların yapılabileceği kararlarına ancak bu şekilde varılabileceği saptanmaktadır. Yıkıcı afetlerden sonra o bölgenin tamamen eski işlevinden arındırılıp yeni uygulamalara açmak, afetten etkilenenleri güvenli bir bölgeye nakletmek adına bölgelerinden uzaklaştırmanın doğru hala tartışma konusu olsa da bu konular hakkındaki en doğru kararın farklı disiplinlerdeki meslek grupların kolektif çalışmasıyla mümkün kılınacağı bilinmektedir.

Kentsel dönüşüm uygulamaları ile daha çok mahalle düzeyinde uygulaması yapılan konutların, insanların en çok kullandıkları mekânlar olduğu bilinmekte. Mekânların insanlar üzerindeki etkilerinin de incelendiği araştırmamızda kentsel dönüşümlerin bireyden bağımsız kamusal bir hizmet olması ve bu kentsel dönüşümün yapı alanı, uygulama planları, çevresel donatıları, yarattığı görsel etki, kullanılan malzeme, uygulama biçimi, ileride nasıl bir davranış sergileyebileceği (cazibe merkezi halini alma, suç ve suçluluk doğuran yapılar) gibi konularında önceden çalışma gerektirdiği sonucuna varmaktayız. Aksi takdirde yapılan uygulamaların amacına hizmet etmekte yetersiz kaldığı ve uzun ömürlü olmadığı görülmektedir.

Araştırma alanı içerisinde yapılan görüşmeler ve saha çalışmaları sonucunda bölgede yaşayan ve afetten etkilenen insanların nerdeyse hepsi yine aynı yerlerinde (afet bölgesi içinde bulunan), evlerini ve iş yerlerini kendi imkânlarıyla onarıp yaşamaya devam etmiş oldukları görülmektedir. Yaşadıkları evleri, mahalleyi terk etmek istemeyen bir tavır sergileyen afetzedelerin onlar için yapılan yeni konutlardan ve çevresel verilerinden memnun olmadıkları ortadadır. Taşkından dolayı zarar görmüş ve tahliyesine karar verilen evlerinin bahçeli ve müstakil yapıda olduğunu buna karşın yeni yapılan konutların katlı yapıda, dar ve kullanışsız planda, aile hayatlarına, kültürlerine bağdaşmadığı ve mahremiyet gibi konularda bekleneni karşılamadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında incelediğimiz uygulamaların ve afet ilişkili olarak uygulanan kentsel dönüşümün amacına hitap edemeyip halen ödemeleri devam ettiği için afetzedeler için bir olanaktan çok mali yükümlülüğü olan bir olaya dönüştüğü görülmektedir. Afet ilişkili olsun ya da olmasın uygulanacak bir kentsel dönüşüm öncesi geniş çaplı araştırma ile kullanıcıların tanınıp kültür ve yaşam tarzlarına uygun yapılar inşa etmek gerekmektedir. Aynı zamanda uygulanan dönüşüm bir bütün olarak ele alınıp kullanıcının eğitim, sağlık, kültür ve sosyal alanlarından da faydalanması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Van Gölü suyunun yükselmesinden sonra Bakanlar Kurulu'nun 1995 yılında göl çevresinde 1650-55 m. arasındaki alanı afet bölgesi ilan ederek, bu alandaki bütün yerleşme faaliyetlerine yasaklama getirmiştir. Fakat bölgenin mevcut haline bakıldığında yapı kodu altında bulunan birçok konut, iş yeri ve kamu yapısı olduğu görülebilmektedir. Çevre Şehircilik Bakanlığı'nın İmar Kanunu'nda yer alan ve konumuzla ilgili olan Kıyı ve Sahil Şeridindeki Planlar Kanunu'na dayanılarak çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na dayandırılarak bölgede daha önce kararlaştırılan 1655 sınırlı yapı kodu 1645 koduna düşürülerek, daha önce afet bölgesi ilan edilip boşaltılan bölgeler turizm teşvik kapsamında yeniden imara açılmıştır. Bu konu kapsamında Van Gölü çevresinin 1655 olan yapı kodu sınırı genel olarak düşürülmüş ve özellikle birinci dereceden afet bölgesi ilan edilen alanlarında yapı sınır kodu 1655'den 1652 sınırına getirilmiştir. İskele Mahallesi'nde verimliliğini yetirmiş tarım alanları ve daha önce kamu yapısı alanı iken taşkından zarar görmüş ve boşaltılmış alanlar turizm teşvik kapsamında yeniden imara açılıp işlevlendirilmiştir. Bu sınır kodu uygulamasının kapalı havza durumunda olan Van Gölü'ne ve çevre tabiatına yönelik olumsuz eylemlerin gerçekleşebileceği ve ayrıca bu uygulama kararlarının sadece Van ili çevresi ile sınırlı kalmayıp Bitlis Ahlat Tatvan gibi göle kıyısı bulunan il ve ilçeleride kapsayacağı ön görülebilmektedir. Göl çevresinde bulunan kent arazisinin iskan, zirai faaliyet alanı veya ticari alanlar olarak kullanımına yönelik planlamalar göl suyunun seviye değişimleri dikkate alınarak yapılmış olması gerekliliği ortadadır. Geçmişte yaşanan olumsuzlukların tekrarının olmaması ancak bu planlamalar ile mümkün olabileceği anlaşılmaktadır. Gelecekte olası yükselmelerin olumsuz sonuçları dikkate alınarak, yeniden bir afetle karşı karşıya kalmamak için kıyılarda 1655 m. kodu içinde kalan yapıların biran evvel tahliye edilmesi gerekmektedir. Ayrıca 1990'lı yıllarda Van Gölü'ndeki yükselmenin yaklaşık üç buçuk, dört m. olduğunu ve yıllık 50-70 cm. arasında salının gösterebildiği bilgisine dayanarak yapı kodu sınırının 1655 sınırında kalması gerekmektedir. Van Gölü'nün sahip olduğu konum ve özelliklerinden dolayı taşkın, sel deprem gibi bir çok afetin yaşanabileceği ihtimali ortada olup sınır kodunun düşürülmesi olası afet risklerini ortadan kaldırmadığı da bir gerçektir. Bu kapsamda Van Gölü çevresinin yapı kodu sınırının yükseltip hatta yeşil bir bant ile korunması gerekmektedir. Bu eylemler ile Van Gölü çevresinde nefes alabilen alanların çoğalmasına katkı sağladığı gibi bölgede oluşabilecek rantın önüne geçilebileceği

düşünülmektedir. Ayrıca Van Gölü Havzası Koruma Kanunu'nun tıpkı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve Nevşehir Kapadokya gibi özel bir kanunun hazırlanıp Van Gölü ve çevresinin korunması gerekmektedir.

Sonuç olarak, doğal afetler insan yaşamını etkileyen ve yönlendiren olaylar olduğundan, bölgedeki bütün planlama ve uygulamalarda doğal yapıya zarar vermeden bu gibi afetler göz önünde bulundurularak, daha sağlıklı ve yaşanabilir bir ortamın oluşturulmasına ve gelecekte oluşabilecek zararların daha aza indirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acerer, S. 1999. *Afet Konutları Sorunu ve Deprem Örneğinde İncelenmesi* (Doctoral dissertation), Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aker, T. 2006, “Yerinden edilmenin nedenleri, ruhsal ve toplumsal sonuçları ve geri dönüş süreci”, *Zorunlu Göç ile Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası*, TESEV Yayınları içinde, 234-245, İstanbul.
- Aliağaoğlu, A. 2003. Afyon’da şehir morfolojisinin iki unsuru: cadde-sokak sistemi ve konutlar. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 1(2), 63-83.
- Arnavut, A. 2010. Değişime uğramış kent girne: cephelerin tasarım prensipleri çerçevesinde değerlendirilmesi.
- Arslan, A. 1998. *Türkiye’de yeni kentli yoksulluk biçiminden bir kesit: van’daki dere kenarları van dosyası, teknolojik afet, zorunlu göç, TMMOB*. Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Aydın C.C. 2013. Kent merkezi bina cephelerinin fotogrametri ve coğrafi bilgi sistemleri ile yeniden tasarlanması üzerine bir çalışma., *Türkiye Ulusal Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Birliği VII. Teknik Sempozyumu (tufuab’ 2013)*, 23-25 Mayıs 2013.
- Aysal, N. 2005. Anadolu da aydınlanma hareketinin doğuşu: köy enstitüleri. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 9(35), 267-282.
- Büyükgökmen, D. 2001. *Donatılı yığma yapı tasarımı* (Doctoral dissertation), Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Cemal, M.1920, Anadolu: istatistiki, iktisadi, askeri coğrafya, *Matbaa-i Askeriye*, Dersaadet, 35
- CSB, 2019, Van Gölü Havzası koruma eylem planı, <http://www.cygm.gov.tr/CYGM/AnaSayfa/eylemplanlari.aspx?sflang=tr>
- Çağlar, K. Ö. 1961. Türkiye maden suları ve kaplıcaları. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü.
- Çiftçi, Y., Işık, M. A., Alkeveli, T., & Yeşilova, Ç. 2008. Van Gölü Havzası’nın Çevre Jeolojisi. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 32(2), 45-77.
- Deniz, O. 2009. Van kent merkezine yapılan göçler ve göçün kentsel gelişim üzerine etkisi. *TÜCAUM V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu*, 16-17.
- Gökulu, G. 2010. Kent güvenliği kentleşme ve suç ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1): 209-226.
- Güler, H., Sezer, F. Ş., Sedat, Ü. (2010). binalarda yapı fiziği problemleri: Bursa’da bir kamu kurumu örneği. *Uludağ University Journal of The Faculty of Engineering*, 15(2).
- Günel, B., Esin, N. 2010. İnsan-mekân iletişim modeli bağlamında konutta psiko-sosyal kalitenin irdelenmesi. *İTÜ Dergisi/a*, 6(1): 17-19
- Işık, Ş., 2005. Türkiye’de kentleşme ve kentleşme modelleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14: 57-71.
- Kadioğlu, M. 1994. Van gölü su düzeyi neden yükseliyor?, *Cumhuriyet Bilim Teknik Sayı:348*. 8-9
- Kadioğlu, M., & Özdamar, E. 2008. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri*. JICA Türkiye Ofisi Yayınları, (2), 1-34.

- Kars Bayındırlık ve İskân İl Müdürlüğü 2019, Kars kentleşme yerleşme ve mekânsal inceleme raporu, erişim https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kiu_kars_mekansal_inceleme_raporu2.pdf
- Kurtuluş, Z. 2000. göllerdeki su düzeyi değişimleri ve kıyı yapıları tasarımları. **III. Ulusal Kıyı Mühendisliği Sempozyumu (5-6-7 Ekim)**, Çanakkale.
- Limoncu, S., & Bayülgen, C. 2005. Türkiye’de afet sonrası yaşanan barınma sorunları. **Megaron**, 1(1), 18.
- MEB, Van İskele YİBO Tarihçesi, Erişim Tarihi= Haziran 2019, http://iskeletusbaortaokulu.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_8611155.html
- Özcan, K. 2009. sürdürülebilir kentsel korumanın olabilirliği üzerine bir yaklaşım önerisi: Konya Tarihi Kent Merkezi örneği. **Metu Journal Of The Faculty Of Architecture**, 26(2): 1-18.
- Özkul, B., Karaman, A., 2007. Bartın’da meydana gelen sel ve taşkınlara ait zarar azaltma ve önleme önerileri, **TMMOB Afet Sempozyumu**, 2-5 Haziran 2005, İstanbul
- Özmen, B., Nurlu, M., Kuterdem, K., Temiz, A., 2005, Afet Yönetimi ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü, **Deprem Sempozyumu Kocaeli 2005**, 23-25 Mart 2005, Kocaeli
- Öztürk, Ş.,2004. Van Evlerinin Plan Oluşumu Ve Gelişimi:1. **Van Gölü Sempozyumu**. Eylül 2004 Van Kültür Sarayı, Van
- Öztürk, Ş.,2017. Van’ın ölüm fermanı imzalandı: Erişim Tarihi(Mart 2020),<http://www.vansesigazetesi.com/>
- Şahin, G., 2015. 1926-1927 Ve 1928 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnâmelerinde Van Vilayet. **International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, 10(6): 429-444.
- Şişman, A., & Kibaroğlu, D. 2009. dünyada ve Türkiye’de kentsel dönüşüm uygulamaları. **TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası**, 12, 11-15.
- TOKİ,2020, Afet ilişkili konutlar, <https://www.toki.gov.tr/illere-gore-projeler>
- Turoğlu, H., 2005, Bartın’da meydana gelen sel ve taşkınlara ait zarar azaltma ve önleme önerileri, **Türkiye Kuvaterner Sempozyumu**, 2005, İstanbul
- Tümtaş, M., Ergun, C., 2014. göç ve yoksulluk kıskacında yıkılan bir kent: Van., **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, 5(2): 1-23.
- Türkelli, N. 1995. Van Gölü’nün su seviyesinin yükselmesi nedenleri,etkiler ve çözüm yolları sempozyumu. **T.C. Van Valiliği-T.C. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü**, Van
- Ulu, A., Karakoç, İ., 2004. kentsel değişimin kent kimliğine etkisi. **Planlama Dergisi**, 2004/3: 59-66.
- Anonim, 2017, Van Fotoğrafları, <http://wownturkey.com/-Van>
- Anonim, 1998, Van Valiliği kültür varlıklarını araştırma, d. tanıtma ve yayınlama merkezi, Cumhuriyetin 75. Yılında Van.,Van
- Yarımbaş D.,2017 kentin yürüyerek deneyimlenmesi: iletişim elemanları, **Mimarlık Dergisi**, 393,30
- Yıldız, M. Z., & Deniz, O. 2005. kapalı havza göllerinde seviye değişimlerinin kıyı yerleşmelerine etkisi: Van Gölü Örneği. **Journal of Social Science**, 15.
- Yılmaz, M., 2012. 50 Yılda (1960-2010)Van İl’inde kır-şehir nüfus değişim. **Eastern Geographical Review**, 28: 33-56.

- Yuca, İ., 2017. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk nüfus sayımı verilerine (1927) göre Van'ın demografik özellikleri. *Sorider Sosyal Bilimler Dergisi*, **12**:144-166.
- Yüksek, İ., Mihlayanlar, E., Tıkansak, T. E. 2015. Konut kullanıcılarının iç ortam konfor koşullarından memnuniyetlerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Bina Fiziki Sempozyumu*, 2141-2149
- Yüksel, E., Limoncu, S., 2013. Afet sonrası sürdürülebilir geçici eğitim yapılarının yaşam süreçlerindeki eylem adımları ve öneriler. *Megaron*, **8(1)**: 8-18.

EKLER

Ek 1. Afet Bölgesi ve Afetzedeler İle İlgili Resmi Belgeler

HAK SAHİBİ KABUL EDİLEN AFETZEDE AİLELERİN DAİMİ İSKÂNLARININ SAĞLANMASI AMAÇLI YER SEÇİMİ RAPORU (EK - 2)	
DAİMİ İSKANA ESAS YER SEÇİMİ RAPOR FORMATI	
	İçindekiler
1.	AMAÇ VE KAPSAM
2.	ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 2.1 Afete Maruz Yerleşim Birimi ve Afet Olayı İle İlgili Bilgiler 2.2 Afettede ve Hak Sahipliği Bilgileri 2.3 Önceki Yer Seçimi Çalışmaları
3.	BÖLGENİN KONUMU, YERLEŞİM DURUMU, JEOMORFOLOJİK - METEOROLOJİK ÖZELLİKLERİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ 3.1 Coğrafi Konum ve Yerleşim Özellikleri 3.2 Jeomorfolojik, Meteorolojik, İklimsel Özellikleri Ve Bitki Örtüsü
4.	BÖLGENİN JEOLJİK, HİDROJEOLJİK DURUMU VE DOĞAL AFET TEHLİKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 4.1 Bölge Jeolojisi Ve Yer Seçimi Yapılan Alanın Jeolojisi 4.2 Bölgenin Hidrojeolojik Durumu 4.3 Doğal Afet Durumu (Depremsellik, Heyelan, su baskını, kaya düşmesi vb.) 4.4 Yer Seçimi Yapılan Alanın Yerleşime Uygunluk Durumu
5.	BÖLGENİN HARİTA, İMAR VE MÜLKİYET DURUMU 5.1 Harita Durumu 5.2 Kadastro ve Mülkiyet Durumu 5.3 İmar Planı Durumu 5.4 Çevresinde Bulunan Yapı ve Tesislerin Yoğunluğu, Mesafeleri ve Etkilenme Dereceleri
6.	BÖLGENİN İMAR KANUNU VE İLGİLİ MEVZUAT AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
7.	İNŞAAT DURUMU
8.	HAKSAHİBİ YERLEŞİM DURUMU
9.	YATIRIM PROGRAMI DURUMU
10.	KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ GÖRÜŞLERİ
11.	YER SEÇİMİ GEREKÇESİ VE SONUÇ
12.	KAYNAKLAR
	EKLER

Ek 1.'in devamı

<p style="text-align: center;">YER SEÇİMİ ÇALIŞMALARININ YÜRÜTÜLMESİ, RAPORLANMASI VE ONAY SÜRECİ İLE İLGİLİ USUL VE ESASLAR (EK-1)</p> <p>1. DAİMİ İSKANA ESAS YER SEÇİMİ RAPORUNUN HAZIRLANMASI</p> <p>Hak sahibi kabul edilen afetzedelerin yerleşme yerlerinin belirlenerek daimi iskânlarının sağlanması amacıyla bu yerlere ait “Yer Seçimi Raporu” hazırlanacaktır. Bu rapor; yeni yerleşim yerine ait, mekânsal, jeomorfolojik, jeolojik, hidrojeolojik, imar ve mülkiyet durumu vb. bilgileri içeren, yer seçimi yapılan alanları doğal afet tehlikeleri, imar kanunu ve ilgili mevzuatlar açısından değerlendiren, yer seçim gerekçelerini belirten ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini içerecek şekilde hazırlanacaktır.</p> <p>Yer seçimi çalışmaları, multi-disipliner çalışmalardır. Yer seçimi raporu; “İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü” nde görevli, jeoloji, jeofizik, harita ve inşaat mühendisleri, mimar ile şehir ve bölge plancısı tarafından hazırlanır. Söz konusu personel, yer seçimi raporunu hazırlarken, doğal afet tehlikeleri, jeolojik ve sismolojik durum, mülkiyet ve imar, planlama, altyapı ve yapı maliyetleri, vaziyet planı ve mimari proje yönünden değerlendirmelerde bulunur ve raporu Ek-2 formatında düzenler.</p> <p>2. YER SEÇİMİ ÇALIŞMALARININ USUL VE ESASLARI</p>	<p>Yer seçimi çalışmaları, hak sahiplerine sadece konut / işyeri yapılacak yerleri tespit etme çalışması değildir. Her bir afet konutu / işyerine; altyapı, çevre düzeni, harita ve kadastro işlemleri, planlama, yapılaşma vb. çalışmalardan dolayı büyük miktarlarda harcamalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar, afet sebebiyle sekteye uğramış sosyo – kültürel ve ekonomik hayatı iyileştiren projeler olarak düşünülmeli ve bu çalışmalara azami özen gösterilmelidir.</p> <p>7269 sayılı Kanun kapsamında, yer seçimi çalışmalarının usul ve esasları bu bölümde tanımlanmıştır. Buna göre:</p> <p>Yer seçimi çalışmaları esnasında, afet risklerini azaltma anlayışı çerçevesinde, öncelikle afet tehlikeleri taşımayan jeolojik açıdan uygun yerleri seçmek ana hedef olup, alt yapı hizmetleri, sosyo – kültürel, ekonomik yapı, eğitim ve sağlık hizmetleri dikkate alınarak, yerleşim birimlerinin bütünlüğünün korunması temel ilkedir. Bu nedenle, hak sahipleri için seçilecek yerleşim yerlerinin, mümkün olduğunca eski yerleşim yerine yakın, ilave altyapı – üstyapı harcamalarına yol açmayacak alanlar olmasına öncelik verilmelidir. Sosyo – kültürel sağlık, eğitim vb. tesislere uzak olmayacak, kamulaştırma gerektirmeyecek alanlar öncelikte tercih edilmelidir.</p> <p>Hak sahipleri için yerleşim yerlerinin tespiti çalışmalarında aşağıdaki işlem sırası takip edilecektir.</p> <p>a) Öncelikle afetzedenin afete uğradığı yerleşim birimi içerisinde yer seçimi yapılacaktır. Buna göre;</p> <p>i. Afetzedenin hak sahibi olduğu konutunun / işyerinin bulunduğu arsa ve araziler (özellikle deprem ve yangın afetlerinde),</p>
--	---

<p>Yer seçimi çalışmaları, hak sahiplerine sadece konut / işyeri yapılacak yerleri tespit etme çalışması değildir. Her bir afet konutu / işyerine; altyapı, çevre düzeni, harita ve kadastro işlemleri, planlama, yapılaşma vb. çalışmalardan dolayı büyük miktarlarda harcamalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar, afet sebebiyle sekteye uğramış sosyo – kültürel ve ekonomik hayatı iyileştiren projeler olarak düşünülmeli ve bu çalışmalara azami özen gösterilmelidir.</p> <p>7269 sayılı Kanun kapsamında, yer seçimi çalışmalarının usul ve esasları bu bölümde tanımlanmıştır. Buna göre:</p> <p>Yer seçimi çalışmaları esnasında, afet risklerini azaltma anlayışı çerçevesinde, öncelikle afet tehlikeleri taşımayan jeolojik açıdan uygun yerleri seçmek ana hedef olup, alt yapı hizmetleri, sosyo – kültürel, ekonomik yapı, eğitim ve sağlık hizmetleri dikkate alınarak, yerleşim birimlerinin bütünlüğünün korunması temel ilkedir. Bu nedenle, hak sahipleri için seçilecek yerleşim yerlerinin, mümkün olduğunca eski yerleşim yerine yakın, ilave altyapı – üstyapı harcamalarına yol açmayacak alanlar olmasına öncelik verilmelidir. Sosyo – kültürel sağlık, eğitim vb. tesislere uzak olmayacak, kamulaştırma gerektirmeyecek alanlar öncelikte tercih edilmelidir.</p> <p>Hak sahipleri için yerleşim yerlerinin tespiti çalışmalarında aşağıdaki işlem sırası takip edilecektir.</p> <p>a) Öncelikle afetzedenin afete uğradığı yerleşim birimi içerisinde yer seçimi yapılacaktır. Buna göre;</p> <p>i. Afetzedenin hak sahibi olduğu konutunun / işyerinin bulunduğu arsa ve araziler (özellikle deprem ve yangın afetlerinde),</p>	<p>ii. Hak sahibine ait başka arsa ve araziler,</p> <p>iii. Bedelsiz temin edilecek arsa ve araziler,</p> <p>iv. Kamulaştırma yolu ile edinilecek arsa ve araziler sıralaması dikkate alınacaktır.</p> <p>Hak sahibine ait arsa ve araziler dışında bir yerin seçilmesi halinde bu durum “Yer Seçimi Gerekeşi” bölümünde ayrıntılı bir şekilde belirtilecektir.</p> <p>b) Afetzedenin afete uğradığı yerleşim biriminde yer seçimi yapılması halinde (farklı bir yerleşim yerine iskân durumunda), aynı il sınırları içerisinde olmak kaydıyla;</p> <p>i. Hak sahibine ait arsa ve araziler,</p> <p>ii. Bedelsiz temin edilecek arsa ve araziler,</p> <p>iii. Kamulaştırma yolu ile edinilecek arsa ve araziler öncelik sıralaması dikkate alınarak yeni yerleşim yeri tespit edilecektir.</p> <p>Farklı bir yerleşim yerine iskân neden uygun görüldüğü “Yer Seçimi Gerekeşi” bölümünde açıklanacaktır. Buna ilave olarak hak sahibine ait arsa veya arazi dışında bir yerin tespit edilmesi halinde ise bu durumun nedenleri yine “Yer Seçimi Gerekeşi” bölümünde ayrıntılı olarak belirtilecektir.</p> <p>3. YER SEÇİMİ KOMİSYONUN OLUŞTURULMASI, GÖREVLERİ VE KOMİSYONDA YER ALAN İLGİLİ KURUM VE KURULUŞ TEMSİLCİLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR</p>
---	---

Ek 1.'in devamı

<p>ii. Hak sahibine ait başka arsa ve araziler, iii. Bedelsiz temin edilecek arsa ve araziler, iv. Kamulaştırma yolu ile edinilecek arsa ve araziler sıralaması dikkate alınacaktır.</p> <p>Hak sahibine ait arsa ve araziler dışında bir yerin seçilmesi halinde bu durum "Yer Seçimi Gereksesi" bölümünde ayrıntılı bir şekilde belirtilecektir.</p> <p>b) Afetzedenin afete uğradığı yerleşim biriminde yer seçimi yapılması halinde (farklı bir yerleşim yerine iskân durumunda), aynı il sınırları içerisinde olmak kaydıyla;</p> <p>i. Hak sahibine ait arsa ve araziler, ii. Bedelsiz temin edilecek arsa ve araziler, iii. Kamulaştırma yolu ile edinilecek arsa ve araziler öncelik sıralaması dikkate alınarak yeni yerleşim yeri tespit edilecektir.</p> <p>Farklı bir yerleşim yerine iskânın neden uygun görüldüğü "Yer Seçimi Gereksesi" bölümünde açıklanacaktır. Buna ilave olarak hak sahibine ait arsa veya arazi dışında bir yerin tespit edilmesi halinde ise bu durumun nedenleri yine "Yer Seçimi Gereksesi" bölümünde ayrıntılı olarak belirtilecektir.</p> <p>3. YER SEÇİMİ KOMİSYONUN OLUŞTURULMASI, GÖREVLERİ VE KOMİSYONDA YER ALAN İLGİLİ KURUM VE KURULUŞ TEMSİLCİLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR</p>	<p>Yer Seçimi Komisyon kararında yer alan ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluk alanındaki ihtisas sahibi kişilerden (İçişleri Bakanlığı temsilcisi, Belediye Başkanları ve Muhtarlar hariç) olmak üzere asil ve yedek üyeler olarak belirlenmelidir. Bir sonraki yıl geçerli olmak üzere, her yılın Aralık ayının sonuna kadar, Valilik Makamından Onay alınması gerekmektedir.</p> <p>Yer Seçimi Komisyonunda görev alan ve Ek- 3 formatındaki komisyon kararını onaylayacak ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri, kurum ve kuruluşlarını ilgilendiren mevzuatta belirtilen görev ve sorumlulukları çerçevesinde yer seçimi çalışmalarına katılarak, bu çalışma sonucu seçilecek alanın uygunluğuna ilişkin görüşlerini bildirecektir.</p> <p>Yer seçimi komisyonunda görev alan kurum ve kuruluş temsilcilerinin kendi mevzuatları ile ilgili uygun görüşlerine rağmen, ileride bu kapsamda meydana gelebilecek teknik, idari ve hukuki problemlerden, söz konusu kurum ve kuruluşlar sorumludur.</p> <p>4. YER SEÇİMİ RAPORUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KOMİSYON KARARI</p> <p>Valilik (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) tarafından hazırlanan ve imza altına alınan yer seçimi raporu, 7269 sayılı Kanununun 16. Maddesinde belirtilen kurumlara, ayrıca seçilen yerin özelliğine ve ilgisine göre diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından değerlendirilecek ve Ek- 3 formatında</p>
--	---

— 914 —	
23.7.1995 Tarih ve 4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun ile 15.5.1959 Tarih ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Ek Maddeler Eklenmesine Dair Kanun	
(Resmî Gazete ile yayımı : 19.11.1995 Sayı : 22468)	
Kanun No. 4133	Kabul Tarihi 16.11.1995
<p>MADDE 1. — 23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir.</p> <p>Bu Kanun kapsamına giren belediyelerin İller Bankasına olan yatırım borçları, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun gördüğü ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde ertelenir veya terkin edilir. Bu belediyelerin İller Bankası yıllık yatırım programında bulunmayan yatırımları, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine yıllık yatırım programına derhal alınır. Bu fıkra hükümlerinin yürütülmesi için gereken ödenekler Maliye Bakanlığınca İller Bankasına bir ay içinde aktarılır.</p> <p>MADDE 2. — 23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanununun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>Madde 8. — Bu Kanun kapsamına giren yörelerde faaliyette bulunan esnaf ve sanatkârlar, serbest meslek mensupları ile sanayici ve ticaret erbabına T. Halk Bankasıncı, çiftçilere T.C. Ziraat Bankasıncı; Hazine Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek oran ve belirlenecek esas ve usullere göre kredi verilir. Bu kredilerin kullanılmasından dolayı doğacak zararlar Hazinece karşılanır.</p> <p>MADDE 3. — 23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler ilave edilmiştir.</p> <p>EK MADDE 1. — Tabii afet nedeniyle hasar gören;</p> <p>a) İskân ruhsatı alınmış binalara ait afet tarihinden önce resmî şekilde düzenlenmiş satış vadesine veya noterlikçe düzenlenmiş satış senedine sahip olanlara,</p> <p>b) Fikilen oturulmasına rağmen iskân ruhsatı alınmamış konut sahipleri ile konut kooperatiflerinin üyelerine yalnız bir kooperatif ve tek bir üyelik için,</p> <p>c) Ahir ve samanlık sahiplerine,</p> <p>d) İşyeri sahiplerine,</p> <p>7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda belirtilen borçlanma ve kredilendirme usulleri çerçevesinden hak sahipliği tanınır.</p> <p>EK MADDE 2. — Bu Kanun kapsamında, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre tespit edilmiş olan hak sahipliğine başvuru süresinin uzatılması hususunda Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yetkilidir.</p>	

Ek 1.'in devamı

4133	— 915 —	16.11.1995
<p>EK MADDE 3. – Tabii afete maruz bölgelerde yapılacak işlerle ilgili olarak tomruk, kereste, demir ve çimento gibi yapı malzemesi tahsisleri, ilgili Bakanlığın talebi üzerine kurumlarca öncelik ve ivedilikle sağlanır.</p>		
<p>EK MADDE 4. – Tabii afete maruz bölgelerde çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personele bütçe kanunlarında yer alan fazla çalışma ücretinin iki katını geçmemek üzere fazla çalışma ücreti ödenir. Ayrıca bu bölgede çalışan her statüdeki personele ek gösterge dahil en yüksek Devlet Memuru aylığının brüt tutarının % 50'sini geçmemek kaydı ile tazminat, aylık ve ücretleri ile birlikte ödenir. Bu tazminat, damga vergisi hariç hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.</p>		
<p>Fazla çalışmanın ve tazminatın uygulama sürelerinin, hangi yörelerdeki hangi görev ve derecelere ne miktarda ödeneceği hususlarına yönelik her türlü düzenlemeyi yapmaya Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.</p>		
<p>EK MADDE 5. – Tabii afete maruz kalan bölgelerde ticaretle iştigal eden kiracı konumundaki işletmecilere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Tevvik Vakıfları aracılığıyla proje üzerinden işyeri edindirme yardımı yapılabilir.</p>		
<p>EK MADDE 6. – Bayındırlık ve İskân Bakanlığına, afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla, hibe olarak yurt dışından gönderilen her türlü malzeme ve teknik ekipmanlar, Gümrük mevzuatında belirtilen sürelerle bağli olmadığı gibi, ithal edilen her türlü fonlar ile vergi, resim ve harçlardan muafur.</p>		
<p>MADDE 4. – 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlere Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 33 üncü maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.</p>		
<p>Tabii afetler nedeniyle açılacak iş ve diğer bağli hesapları Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca uygun görülecek bir Devlet Bankasında nemalandırılabilir.</p>		
<p>MADDE 5. – 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlere Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna aşağıdaki Ek Madde eklenmiştir.</p>		
<p>EK MADDE 8. – 1 inci ve 2 nci derece deprem bölgelerindeki köy yerleşim yerleri ile kasa-ba, ilçe ve il merkezlerinde meydana gelen depremler nedeniyle, orta hasar gördüğü teknik ekipmanlar tespit edilen ve betonarme olmayan konutların hak sahiplerine kendilerinin isteği halinde, orta hasarlı konutlarını yıkıp, yeniden yapmak koşuluyla bir defaya mahsus olmak üzere Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca gerekli miktarda, bu Kanunda öngörülen borçlandırma ve kredileendirme usulleri çerçevesinde arsa ve kredi verilir.</p>		
<p>MADDE 6. – Bu Kanun 1.1.1995 tarihinde geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.</p>		
<p>MADDE 7. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.</p>		

7523	
TABİİ AFET NEDENİYLE MEYDANA GELEN HASAR VE TAHRİBATA İLİŞKİN HİZMETLERİN YÜRÜTÜLMESİNE DAİR KANUN	
Kanun Numarası	: 4123
Kabul Tarihi	: 23/7/1995
Yayımlandığı R.Gazete	: Tarih : 25/7/1995 Sayı: 22354
Yayımlandığı Düstur	: Tertip: 5 Cilt: 34 Sayfa:
<p>Madde 1 – Bu Kanunun amacı, tabii afete maruz kalan yörelerde normal hayatın devamını sağlayacak hizmetlerin yürütülmesi, hasar ve tahribatın giderilmesi ile 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanuna göre kurulmuş fonlardan yapılacak yardıma ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.</p>	
<p>Madde 2 – Onarım mümkün görülün ve birden fazla bağımsız bölümü olan hasarlı yapılarda, 7269 sayılı Kanun hükümlerine göre, onarım yardımından yararlanmak için kat malikleri sayı ve arsa payı çoğunluğu ile borçlanma sözleşmelerini yapmaları halinde, borçlanma sözleşmesi yapmayan veya bu imkana sahip olmayan diğer kat maliklerinin herhangi bir karar almaya gerek kalmadan Kat Mülkiyeti Kanunu gereğince yapım ortak yerlerinde yapılacak onarım giderlerine arsa payları oranında işbirliğini sağlatmaya, bunlardan tahsilat yapmaya ve yaptırmaya, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yetkilidir. 7269 sayılı Kanun ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanununa dayanılarak kredi verilen inşaatı tamamlanmış veya devam etmekte olan konutlardan hasar görenlerin Toplu Konut İdaresine veya bankalara olan borçlarının ertelenmesi veya silinmesi Bakanlar Kurulu yetkilidir.</p>	
<p>Madde 3 – (...) ⁽¹⁾ Yiyecek, içecek, giyecek, tabii yardım, çadır ve diğer her türlü taşınır mallar (...) ⁽²⁾ Kızılay'a aktarılır. Bu amaçla toplanan yardımlar derhal tabii afet bölgelerine intikal ettirilir ve tabii afet bölgeleri dışında kullanılmaz.</p>	
<p>Madde 4 – Bu Kanun kapsamına giren yörelerde tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve sakat kalanlara Gelir Vergisi Kanununun sakatlık indirimine ilişkin 31 inci maddesinde belirtilen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek miktarda yardım yapılabilir. Ödemeler Başbakanlıkça uygun görülecek fonlardan yapılır.</p>	
<p>Madde 5 – Bu Kanun kapsamına giren yörelerde fiilen oturdıkları konutları veya fiilen kullandıkları işyerleri tabii afet nedeniyle hasar görenlere 7269 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapılacak hasar tespitlerine göre, yapılacak yardımın miktarı, usul ve esasları Bakanlar Kurulunca belirlenir. Ödemeler zarar görenlerin malik veya kiracı durumunda olup olmadıklarına bakılmaksızın hak sahipliği dışında karşılıksız olarak Başbakanlıkça uygun görülecek fonlardan yapılır.</p>	
<p>Madde 6 – Bu Kanun kapsamına giren yöre belediyelerinin tabii afet nedeniyle toplayamadığı Emlak Vergisi dahil, diğer vergi, resim ve harçlar, 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanuna göre kurulmuş bulunan fonlardan karşılanabilir. Birinci fıkraya göre hangi fondan ne miktarda ödeme yapılacağı Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.</p>	
<p>(Değişik: 29/5/2003-4864/5 md.) Tabii afete maruz kalan yörelerdeki belediyeler ile özel idarelere, maruz kaldıkları hasar ve tahribatları gidermek amacıyla, 7269 sayılı Kanunun 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunla değişik 33 üncü maddesi çerçevesinde özel hesaplarda toplanan kaynaklardan yardım yapılabilir. Bu yardımların miktarı, hasar ve tahribat oranları dikkate alınarak Maliye Bakanının uygun görüşü üzerine, Bayındırlık ve İskân Bakanınca tespit edilir. ⁽³⁾</p>	
<p>(1) Bu arada yer alan: "bağli ve yardımlardan, her ne ad altında toplanırsa toplanırsa nakdi olanlar Afetler Fonuna;" ibaresi, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunla 1/1/2002 tarihinden geçerli olmak üzere madde metninden çıkarılmıştır.</p>	
<p>(2) Bu arada yer alan: "ise" ibaresi, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunla 1/1/2001 tarihinden geçerli olmak üzere madde metninden çıkarılmıştır.</p>	
<p>(3) 31/12/2008 tarihli ve 27097 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/12/2008 tarihli ve 5828 sayılı 2009 Yılı Merkezî Bütçe Kanununun 29 uncu maddesiyle bu fıkraya göre, 30/9/2008 tarihinden önceki dönemlere ilişkin bağyurullardan Maliye Bakanlığınca uygun görüş verilmemiş olanlar hakkında herhangi bir işlem yapılmıyacağı hüküm altına alınmış olup, daha sonra bu hüküm Anayasa Mahkemesi'nin 14/2/2010 tarihli ve E.: 2009/10, K.: 2010/56 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.</p>	

Ek 1.'in devamı

7524

(**Ek: 16/11/1995 - 4133/1 md.**) Bu Kanun kapsamına giren belediyelerin İller Bankasına olan yatırım borçları, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşü ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde ertelenir veya terkin edilir. Bu belediyelerin İller Bankası yıllık yatırım programında bulunmayan yatırımları Bayındırlık ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine yıllık yatırım programına derhal alınır. Bu fıkra hükümlerinin yürütülmesi için gereken ödenekler Maliye Bakanlığınca İller Bankasına bir ay içinde aktarılır.

Madde 7 – (20/6/1977 tarih ve 2090 sayılı Kanuna Ek Madde eklenmesiyle ilgili olup, yerine işlenmiştir.)

Madde 8 – (Değişik: 16/11/1995 - 4133/2 md.)

Bu Kanun kapsamına giren yörelerde faaliyette bulunan esnaf ve sanatkarlar, serbest meslek mensupları ile sanayici ve ticaret erbabına T.Halk Bankasınca, çiftçilere T.C. Ziraat Bankasınca; Hazine Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek oran ve belirlenecek esas ve usullere göre kredi verilir. Bu kredilerin kullanılmasından dolayı doğacak zararlar Hazinece karşılanır.

Madde 9 – (Değişik birinci fıkrası: 29/5/2003-4864/6 md.) Tabii afet nedeniyle ödenen veya ödenecek sigorta tazminatları, Devletçe ödenen yardımlardan düşülmez.

Bu Kanunda yer alan hükümlerin uygulanması ile ilgili sürelerin tespitine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Ek Madde 1 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Tabii afet nedeniyle hasar gören:

a) İskan ruhsatı alınmış binalara ait afet tarihinden önce resmi şekilde düzenlenmiş satış vaadi senedine veya noterlikçe düzenlenmiş satış senedine sahip olanlara,

b) Fiilen oturulmasına rağmen iskan ruhsatı alınmamış konut sahipleri ile konut kooperatiflerinin üyelerine yalnız bir kooperatif ve tek bir üyelik için,

c) Ahır ve samanlık sahiplerine,

d) İşyeri sahiplerine,

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda belirlenen borçlanma ve kredilendirme usulleri çerçevesinde hak sahipliği tanınır.

Ek Madde 2 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Bu Kanun kapsamında, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre tespit edilmiş olan hak sahipliğine başvuru süresinin uzatılması hususunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir.

Ek Madde 3 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Tabii afete maruz bölgelerde yapılacak işlerle ilgili olarak tomruk, kereste, demir ve çimento gibi yapı malzemesi tahsisleri, ilgili Bakanlığın talebi üzerine kurumlarca öncelik ve ivedilikle sağlanır.

Ek Madde 4 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Tabii afete maruz bölgelerde çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personele bütçe kanunlarında yer alan fazla çalışma ücretinin iki katını geçmemek üzere fazla çalışma ücreti ödenir. Ayrıca bu bölgede çalışan her statüdeki personele ek gösterge dahil en yüksek Devlet Memuru aylığının brüt tutarının % 50 sini geçmemek kaydı ile tazminat, aylık ve ücretleri ile birlikte ödenir. Bu tazminat, damga vergisi hariç hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

Fazla çalışmanın ve tazminatın uygulama sürelerinin, hangi yörelerdeki hangi görev ve derecelere ne miktarda ödeneceği hususlarına yönelik her türlü düzenlemeyi yapmaya Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

7524-1

Ek Madde 5 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Tabii afete maruz kalan bölgelerde ticaretle iştigal eden kiracı konumundaki işletmecilere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Vakıfları aracılığıyla proje üzerinden iş yeri edindirme yardımı yapılabilir.

Ek Madde 6 – (Ek: 16/11/1995 - 4133/3 md.)

Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca, afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla, hibe olarak yurt dışından gönderilen her türlü malzeme ve teknik ekipmanlar ile geçici veya daimi olarak ithal edilecek malzeme ve teknik ekipmanlar, Gümrük mevzuatında belirlenen sürelerle bağlı olmadığı gibi, ithalde alınan her türlü fonlar ile vergi, resim ve harçlardan muaftır.

Geçici Madde 1- (Ek: 29/5/2003-4864/7 md.)

27.1.2003 tarihinde Tunceli-Pülümür ve çevresinde, 10.4.2003 tarihinde İzmir-Urla, Seferihisar ve çevresinde ve 1.5.2003 tarihinde Bingöl ve çevresinde meydana gelen depremler sonucunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı fen heyetleri tarafından belediye sınırları ile mücavir alanlarında belirlenen ağır hasarlı veya yıkık konut sahibi afetzedelere veya afetzedelerin kuracakları kooperatiflere, kendi arsaları veya tespit edilecek arsalar üzerinde yapılacak konutlar için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı aracılığı ile kredi verilebilir. Bu alanlarda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından afetzedeler için konut, her türlü alt yapı ve sosyal donatılar ile ağır hasarlı veya yıkık işyeri sahibi afetzedelere toplu işyeri yapılabilir veya yaptırılabilir. Orta hasarlı olduğu belirlenen konut veya işyeri sahibi afetzedelere ise, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından güçlendirme projesi ve onarım işleri için kredi verilebilir. Söz konusu kredilerin kullanılmasında, geri dönüşü ve yapılacak konut ve işyerlerinin afetzedelere tahsisine ilişkin usul ve esaslar, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanması için gerekli mali kaynak; Bütçeden aktarılacak ödenekler, 7269 sayılı Kanunun 20.6.2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunla değişik 33 üncü maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde toplanan nakdi bağış ve yardımlar ile yurt dışından sağlanan her türlü dış kredi ve hibelerden sağlanır.

Afetzedeler için konut yapımına yönelik aynı bağışlar, yardımlar ve yurt dışından sağlanan her türlü dış kredi ve hibeler ile ilgili iş ve işlemler Bayındırlık ve İskan Bakanlığının koordinasyonunda Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca yürütülür ve sonuçlandırılır.

Afetzedelere konut ve işyeri yapımı amacıyla tespit edilen alanlarda arsa ve arazi temininde 15.5.1959 tarihli ve 7269 sayılı Kanununun 21, ek 9 ve ek 10 uncu maddelerindeki hükümler uygulanır. Bu şekilde temin ve tahsis edilen arsa ve araziler Toplu Konut İdaresi Başkanlığına bedelsiz olarak devredilmiş sayılır. Bu araziler üzerinde imar mevzuatındaki kısıtlamalara bağlı kalmaksızın harita, her türlü imar ve parselasyon planları Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır ve onanır.

Bu madde uyarınca temin edilecek arsa ve araziler ile yeniden inşa edilecek veya onarılabilecek alt ve üst yapılarla ilgili; harita, imar ve parselasyon planları, ifraz, tevhit, tescil, ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler, verilecek beyanname, taahhütname ve sözleşmeler ile tapu ve kadaströ müdürlükleri dahil tüm kamu kurum ve kuruluşlarına yapılacak işlemler her türlü vergi, resim, harç, fon, pay ve ücretten muaftır.

Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek işler, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sayılır.

Madde 10 – Bu Kanun 1.1.1995 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 11 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek 1.'in devamı

T.C. BAŞBAKANLIK
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Yayı : 55050873 - 662
Konu : EYY Uygulama Genelgesi.

DOĞRAMA

a) Kapı, pencere kanatları ve camların takılması, % 15
b) Baca kapakları ve sıva eteği imalatının yapılması,
c) Yağmur deresi ve düşey yağmur boruları imalatlarının tamamlanması.

KALAN İŞLER

d) Tretuvar imatları, % 10
e) Mahal listesindeki ince işlerin yapılması, (fayans, lavabo, mutfak tezgahı, tezgah altı ve üstü dolabı, tuvalet taşı, banyo müstemilati, iç, dış boya, ahşap ve demir imalatı boyası vb.)
f) Su ve elektrik armatürleri vb. imatlarının tamamlanması.
g) Zemin kaplama imalatının yapılması.

TOPLAM : % 100

NOT: (Mahal listesinde bulunan, fayans, lavabo, mutfak tezgahı, tezgah üstü ve tezgah altı dolabı, kapı ve pencere doğrama malzemesinin kalitesi ve sınıf seçimi Vahhiginde (El Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) uygun mütalaa etmesi durumunda hak sahibinin tercihine bırakılabilecektir (4+4 isicam hariç).

B - ALTI AYRI - ÜSTÜ AYRI BİR KONUT OLMAK ÜZERE 2 VEYA DAHA FAZLA KATLI AFET KONUTLARINDA PERSANTAJ DİLİMLERİ :

İMALAT	1. (ZEMİN) KAT İÇİN		2. KAT İÇİN	
	%20	%10	%15	%10
1- SUBASMAN				
a) Hafriyat, en düşük tabii zemin kotu + - 0,00 'dan - projede belirtilen derinlik kotuna temel kazısı yapılması,				
b) Projesine uygun demir ve perde donatısı, betonu ve temel içi dolgu sıkıştırılması,				
c) Dolgu üzeri su basman gröbetonu tamamlanması,				
2-1.KATIN TABLİYE BETONU TAMAMLANINCA	%15		% 15	
3-2'NCİ KATIN TABLİYE BETONU TAMAMLANINCA	% 15			
4-1'NCİ KATIN DUVARI TAMAMLANINCA		% 15	% 15	
5-2'NCİ KATIN DUVARI TAMAMLANINCA		% 10	% 10	
6- ÇATI VE ÇATI ÖRTÜSÜ İMALATI TAMAMLANINCA	% 15		% 15	
7- TESİSAT İŞLERİ İÇ /DİŞ SIVALAR.				
(Baca kapakları ve sıva eteği Yağmur deresi ve düşey yağmur boruları imatlarının tamamlanması)				
8-DOĞRAMA KASALARI DÖSEME KAPLAMALARI,	% 15		% 15	
KAPİ, PENCERE VE CAM TAKILMASI,	% 10		% 10	
9- KALAN İŞLER				
a) Tretuvar imatları,				
b) Mahal listesindeki ince işlerin yapılması, (fayans, lavabo, mutfak tezgahı, tezgah üstü ve tezgah altı dolabı, tuvalet taşı, banyo müstemilati, iç, dış boya, ahşap ve demir imalatı boyası vb.)				
c) Su ve elektrik armatürleri vb. imatlarının tamamlanması.				
TOPLAM :	% 100		% 100	
NOT: (Mahal listesinde bulunan, fayans, lavabo, mutfak tezgahı, tezgah üstü ve tezgah altı dolabı, kapı ve pencere doğrama malzemesinin kalitesi ve sınıf seçimi Vahhiginde (El Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) uygun mütalaa etmesi durumunda hak sahibinin tercihine bırakılabilecektir (4+4 isicam hariç).				3/5

Kızıllamak Mahallesi Ufuk Üniversitesi Cad. No: 12 Cankaya / ANKARA PK.06510
Faks: (0312) 287 57 43
Telefon: (0312) 258 23 23 / 1673 - 1671 Fasi.erg@afad.gov.tr mehmet.demirtas@afad.gov.tr
e-posta: muruvvel@ybnasir@afad.gov.tr

VAN İLİ VE ÇEVRESİNDE VANGÖLU SU SEVİYESİNİN YUKSELMESİ SONUCU KONUT VE İS YERLERİ ETKİLENEN AFETZEDE AİLELERİN DURUMLARINI GÜSTERİR İCMLDİR.											
İLİ İLÇESİ	MAH-KÖY	AFETZEDİ SAYISI	KONUT-İSYERİ	T.T.VEMEN KONUT-İSYERİ	H.SAHİBİ KABUL EDİLEN KONUT-İSYERİ	RED EDİLEN KONUT-İSYERİ	MÜKERRER KONUT-İSYERİ				
VAN MERKEZ	İSKELE	303	25	259	15	248	8	45	14	10	3
"	EMİNEPAŞA	55	-	55	-	55	-	-	-	-	-
"	BÜZÜHANE	20	-	20	-	20	-	-	-	-	-
"	BARDARCI	4	-	4	-	4	-	-	-	-	-
	TOPLAM	382	25	388	15	327	8	45	14	10	3
"	İRCİS ÇELEBİBAĞ	144	2	136	1	123	1	21	-	-	1
"	KASIMBAĞI	94	2	94	2	94	-	-	2	-	-
"	GÖLÜCZET	54	-	53	-	49	-	5	-	-	-
"	TEKNEVİLE	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	TOPLAM	295	4	283	3	266	1	26	2	-	1
"	EDREMIT E. LAMI M.	4	5	3	4	3	1	1	4	-	-
"	DILKAYA K	25	-	24	-	24	-	-	-	1	-
"	KUYUK	14	-	14	-	14	-	-	-	-	-
	TOPLAM	43	5	41	4	41	1	1	4	1	-
"	GEVAS DEREBAĞI	11	2	11	2	11	1	-	1	-	-
"	DORUZAGAC	2	-	2	-	2	-	-	2	-	-
"	ENGİNSU	38	-	38	-	38	-	-	-	-	-
"	ORTA MAH	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-
"	UGURVEREN	15	-	11	-	11	-	4	-	-	-
	TOPLAM	69	2	65	2	65	1	4	1	-	-
	MURADIYE- KARAHAN	16	-	16	-	9	-	7	-	-	-
	GENEL TOPLAM:	805	36	743	24	708	11	83	21	11	4

Ek 1.'in devamı

VANGÖLÜ YÜKSEK SU BEVİYESİNDEN ETKİLENEN KONUTLARIN İCMALI

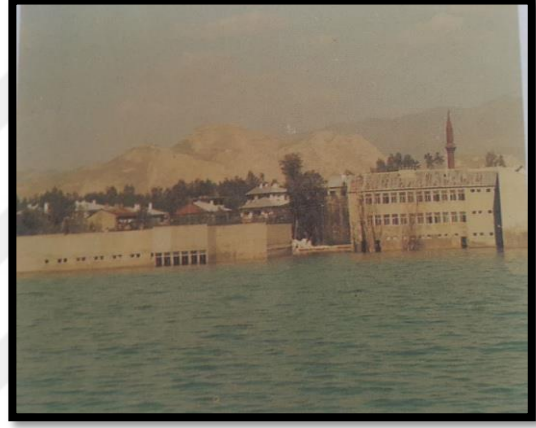
SIRA NO	KÖYÜ	KÖYÜ- MAHALİ	AFETİNDE SAYISI	İŞYERİ SAYISI
1	Horkeç	Başıncaya Mahal.	54	
2	"	Başınano "	14	
3	"	Horkeç "	47	
4	"	İskele "	68	
5	"	İskele "	123	7
6	"	Bardakçı Köyü	4	
7	Erciş	ÇULUĞRA MAHALİ	88	
8	"	Kasambaga Köyü	106	2
9	"	Çelebihağ M.İdresi	71	1
10	Haradilye	Karahaa Köyü	17	
11	Gevao	UĞUÇ	13	
12	"	ÇULUĞRA	37	
13	"	DİĞİBAY	21	
14	"	"Sözveren	14	
15	Sürünit	Horkeç	2	26
TOPLAM			675	36

Zae

ŞEMSİBEY AFET KONUTLARINA YERLEŞTİRİLEN HAK SAHİBİ İCMALI

SIRA NO	AFETİN MEYDANA GELDİĞİ YER	TARİHLİ TÜRÜ	HAK SAHİBİ SAYISI
1	MERKEZ 4MH (BARDAKÇI)	22-23.000000.000	4
2	MERKEZ 4MH (BUZURANE)	22-23.000000.000	12
3	MERKEZ 4MH (EMİNPASA)	22-23.000000.000	63
4	MERKEZ 4MH (İSKELE)	22-23.000000.000	261
5	MERKEZ AKKÖPRÜ		3
6	B KALE ALBAYRAK		1
7	GEVAŞ AYLA K. (BOĞAZKÖYÜ)		14
8	ÖZALP AŞ TOLGALI	2007-SB	1
9	B KALE AZIKLI		1
10	ÇATAK BİLGİ		9
11	ÖZALP BOĞAZKESEN	2007-SB	3
12	ÖZALP BOYALDI	2007-SB	1
13	ÖZALP ÇANURLU		1
14	ÇATAK ELLİÇEKİRTE (SERTİ M.)	1989-KD-ŞEV.	5
15	MERKEZ ERCEK (GÖLÜSTÜ)	2007-SB	1
16	B KALE GEVAŞ	2009-SB	54
17	GURPINAR GOLARDI	2007-SB	6
18	ÖZALP GÜLTEPE	2007-SB	2
19	B KALE KALE TEPEBAŞI	1974-SB	18
20	ÖZALP KIRKÇALI		1
21	MERKEZ KOLSATAN	1991-ŞEVELAN	9
22	ÇATAK KÖRÜKLÜ (BOĞAZKÖYÜ)	1991-ŞEVELAN	28
23	ÇATAK KÖRÜKLÜ (ŞEMSİBEY M.)	1991-YK	10
24	MERKEZ KOZLUCA	1983-(86)SB	5
25	ÇATAK KÖRÜKLÜ (BOĞAZKÖYÜ)	1980-ÇİĞ	17
26	B KALE ÖMERDAĞ		21
27	MERKEZ ÖZKAYNAK	2006-ŞEVELAN	2
28	B KALE ÖZPINAR		1
29	ÖZALP SAVATLI	2007-SB	1
30	ÖZALP SEYDİBEY		1
31	ERCİŞ SOĞUTLU	2006-ŞEVELAN	3
32	ÇATAK SÖZVEREN	1983-KD	24
33	B SARAY ULUŞEVELAN (ÇOKLU M.)	HEVELAN	67
34	B SARAY UNLUCE	ÇİĞ	1
35	MERKEZ YUKARI GÖLALAN		11
36	ÇATAK YUKARI NARLIÇA	2009R-SB	44
37	GURPINAR YURTEBAŞI		1
TOPLAM HAK SAHİBİ SAYISI			709

Ek 2. 1994-1995 Yıllarına İlişkin Görüntüler

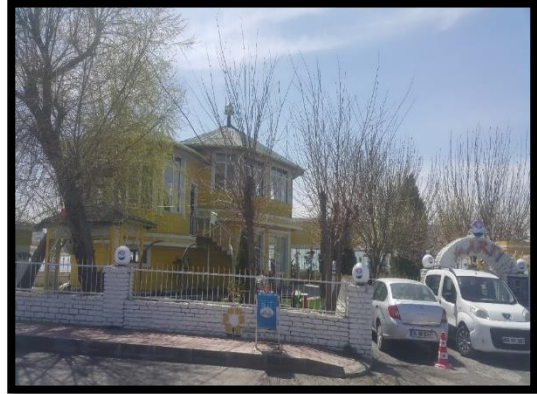

Ek 3. 2011 Depreminde İskele Mahallesi Görüntüleri

Ek 4. İskele Mahallesi Mevcut Durumu Görüntüleri

Ek 5. Şemsibey Mahallesi'ndeki Afet Konutları

Ek 5.'in devamı

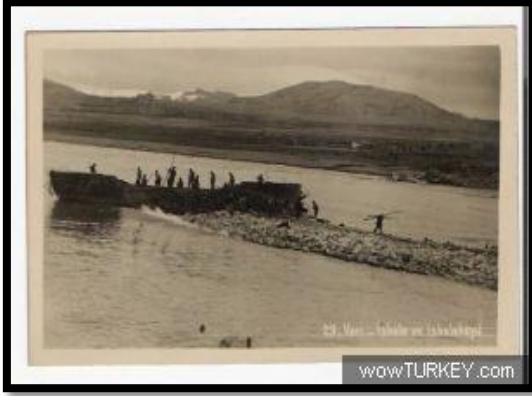

Ek 5.'in devamı

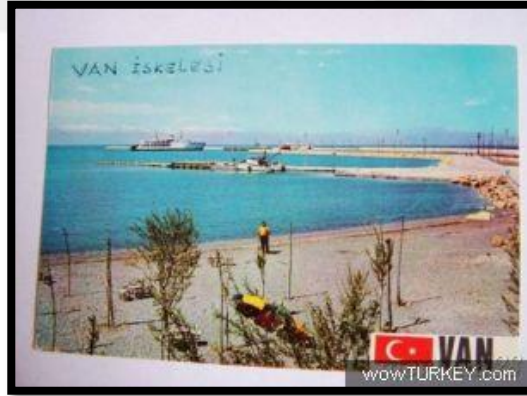
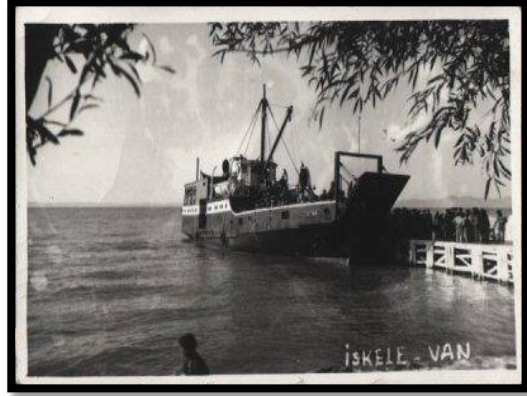

Ek 6. İskele Mahallesi Tarihsel Değişimi 1915 Sonrası

Ek 6. 'nın devamı

Ek 7. Görüşmeler ve Saha Analizlerinin Değerlendirilmesi

Görüşme:1

Unvanı : İşletme Sahibi

Yaşı : 58

Cinsiyeti : Erkek

Restoran işletmesi (Hasan Dayının Yeri) 1946 dan beri hizmet veren yapı 1994 yılındaki taşkından evvel bodrum kat (burada canlı müzikli eğlence yapıldığı bilgisini işletme sahibinden almaktayız). zemin kat ve 1. katın yanın da bahçede de hizmet verdiği bilgisini aktarmakta. Taşkından sonra kendi yapı alanı ve çevresini yaklaşık 500-600 kamyon kum ile doldurup bodrum katı tamamen iptal ederek bahçe seviyesini de gölden yaklaşık bir buçuk m. yükseltip yeniden hizmet vermeye başladığını söylemekte. Bu onarımlar için herhangi bir mali destek alamadığını ve maddi olarak çok zarar gördüğünü dile getirmekte. Taşkından zarar gören evi için tahliye kararının çıktığını fakat tahliye etmeyip kendi imkânlarıyla onardığını dile getirmekte. Onlar için yapılan afet konutlarına ise hiç gitmediğini oturdukları yerleri terk etmek istemediklerini ve ödemelerini yaptığı konutunda kiracısı oturmakta olduğu bilgisini almaktayız.

Yapı yakınında bulunan ve taşkında oldukça zarar gören tren yolunun da dolgu ile doldurulup yükseltildiği ve taşkın olduğu alanlarda tarım elverişliliğinin bittiği gerekçesiyle belediyelerce dolgu yapıp kamulaştırıldığı bilgisini alıp sözü geçen alanların mahalle parkı olarak kullanılarak işletmelerin yapıldığı görmekteyiz.

Ek 7.'nin devamı

Görüşme:2

Unvanı : Emekli

Yaşı : 61

Cinsiyeti : Erkek

1994-95 yılında meydana gelen afette; göl kıyısına yaklaşık bir kilometre mesafesinde market işletmesi olan beyefendi, kendi işletmesinin de sular içinde kaldığını maddi olarak çok zarar gördüğünü dile getirmektedir. Aynı zamanda oturduğu konutta taşkından oldukça zarar görmüş ve tahliyesi istenmiştir. İki tane engelli çocuğu olduğu için evi tahliye edip bir müddet akrabalarının yanında kaldığını ve daha sonra kızılayın verdiği çadırlara gelip kaldığını söylemektedir. Fakat engelli çocukları için uygun ortamı çadırlarda bulamayan afetzede daha sonra aynı mahallede farklı bir kiralık evde kalmaya başladığının bilgisini vermektedir. Afetten sonra onlar için yapılan konutlara taşındığını, fakat yapılan konutların fiziki ve sosyal açıdan yetersizlikleri yüzünden eski kiralık evlerine geri dönmek zorunda kaldıklarını dile getirmektedir. Kendi imkânlarıyla afetten zarar gören evlerini onarıp içinde oturmaya başladığını söylemektedir.

Halen oturmaya devam ettikleri konut 1655 kodu altında yer almaktadır. Zarar gören konutlarının tahliye kararından sonra yeni konut yapımı için destek alan (afetten etkilenen evlerinin onarımı için destek almamışlar) aile işletmeleri için herhangi bir destek alamadığını söylemektedir. Sonraki dönemlerde yeni konutların başlayan ödemelerini yapmakta zorlandığını söyleyen afetzede evin iadesi, satımı, devretmesi için uğraştığını fakat bir sonuç alamadığını dile getirmektedir. Halen ödemesini yaptığı afet konutunda kiracısının oturduğu bilgisini almaktayız.

Ek 7.'nin devamı

Değerlendirme

Yapılan saha çalışmaları, incelemeler ve araştırmalar sonucunda alanda yaşayan halkın uygulanan kentsel dönüşüm projelerinden genel olarak memnun olmadığı tespit edilmiştir. Olası afetlere maruz kalsalar bile alanın terk edilmesi yerine sağlıklılaştırılarak aynı alanda yaşama eğilimleri görülmektedir. Yapılan kentsel dönüşüm amacına hizmet etmeyip afetzedeler için bir mali yükümlülüğe dönüşmüştür. Yaşanan afetten oldukça etkilenen afetzedeleri beraberinde yaşadıkları olaylarda psikolojik olarak yormuş ve onları mevcut sıkıntılarında arındırmamıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

1990 Van'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Van'da tamamladı. 2013 yılında Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. 2016 yılından bu yana Gençlik ve Spor Bakanlığı Van, Kredi Yurtlar Kurumu'nda görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

T.C
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: ...../...../20.....

Tez Başlığı / Konusu: **1990-2018 YILLARI ARASINDA VAN İSKELE MAHALLESİ'NİN
YAPISAL DEĞİŞİMİ VE AFET KONUTLARININ İNCELENMESİ**

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 157 sayfalık kısmına ilişkin, 20/03/2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TURNİTİN intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 7 (yedi) dir.

Uygulanan filtreler aşağıda verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit inatch size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi inceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Tarih ve İmza
20.03.2020

Adı Soyadı: Esmer GÜMÜŞ

Öğrenci No: 169101179

Anabilim Dalı: İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ

Programı:.

Statüsü: Y. Lisans

Doktora

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR

Dr. Öğr. Üyesi Şahabettin ÖZTÜRK

